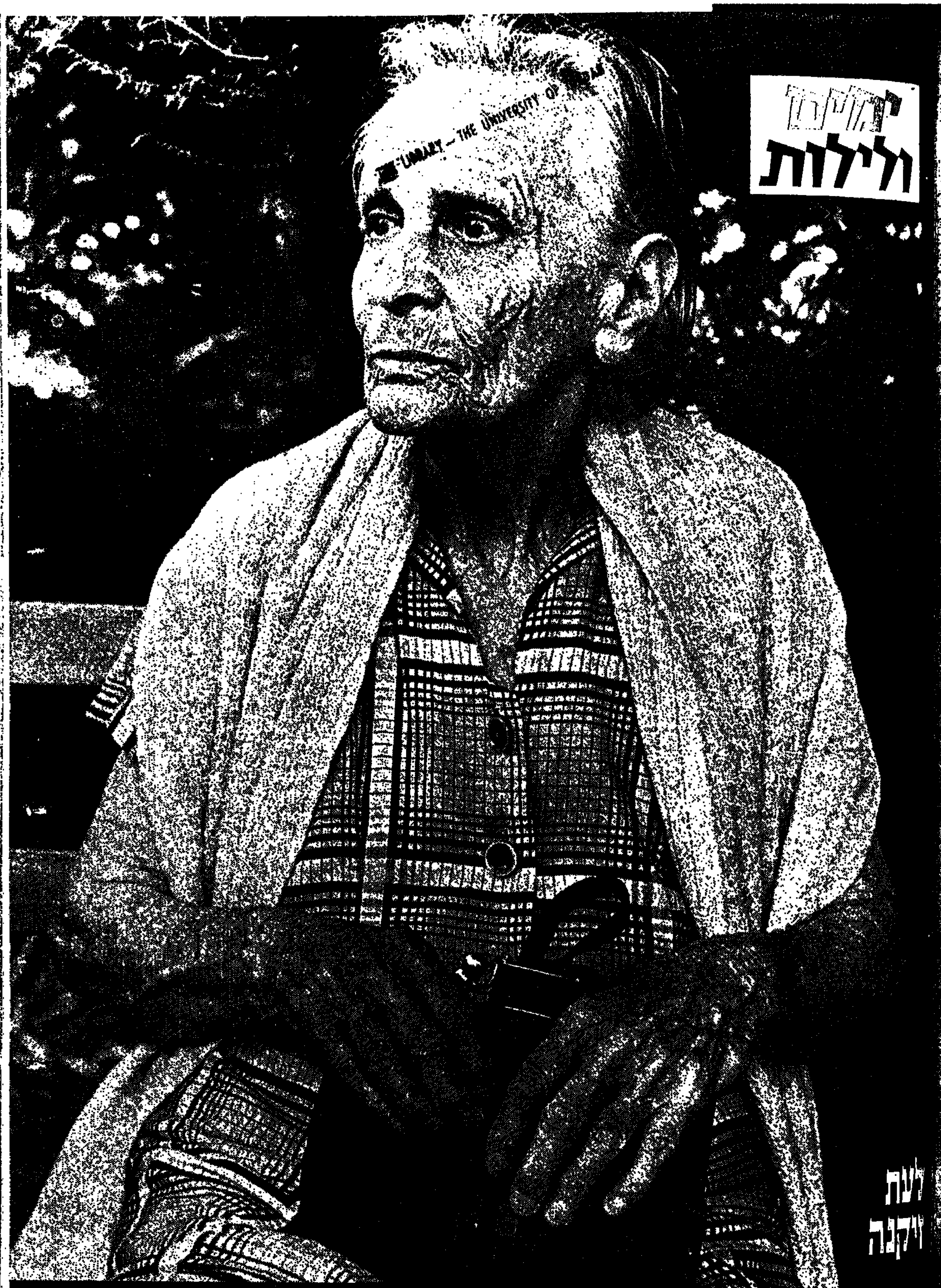

מעריב מוסף שבועי ★ י"ב באלול תשל"ד ★ 30 באוגוסט 1974

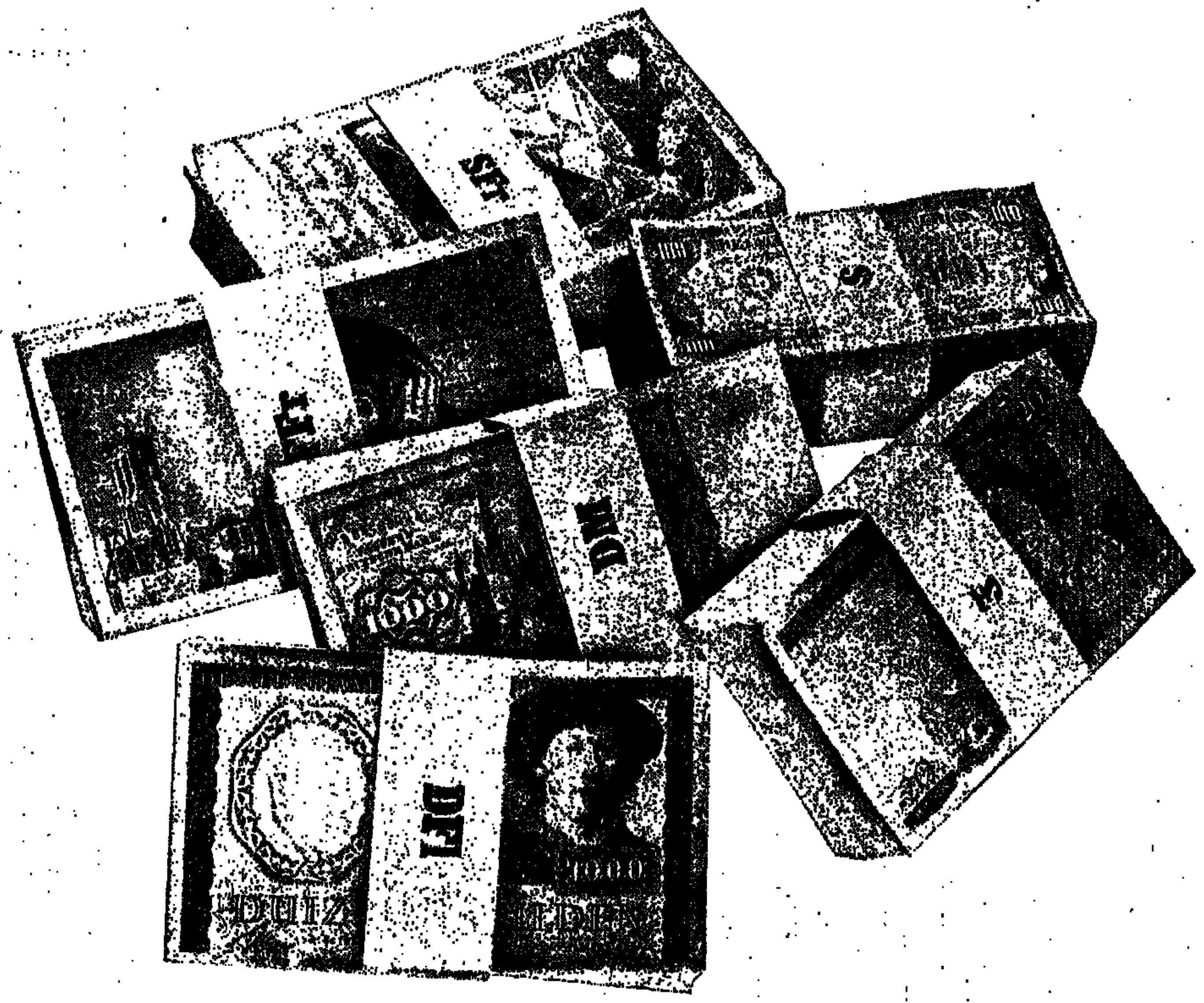

מלבד הסניף שלנו בלונדון, יש לנו למעלה ממאתיים סניפים 'זרים' בארץ.

בנק הפועלים הוא כיום הבנק הישראלי, העיקרי והיחיד שיש לו סניף בלונדון. זו היא תוצאה של גידולו והתרחבותו המתמדת של הבנק, שעברה זה מכבר את גבולות המדינה.

נציגויותינו בחו"ל פועלות רבות להידוק קשרי הבנק עם לקוחות חדשים, ומקילות על ביצוע פעולות פיננסיות של לקוחות ישראליים עם ארצות אלו.

הודות לקשרינו הבינלאומיים יצרנו הסכמי-אשראי מיוחדים עם בנקים גדולים בחו"ל - יתרון שיש בו כדי לסייע לאנשי עסקים ישראליים בתחום היצוא והיבוא.

אך אינך צריך לנסוע ללונדון כדי להנות מיתרונות אלה. בכל אחד מסניפי בנק הפועלים בארץ, תמצא מגוון רחב של חשבונות ושירותי מטבע-חוץ.

ביכולתך להנות ממכלול שירותים - החל בהמרת מטבע והעברת כספים לחו"ל וכלה בניהול חשבון מטבע זר.

כך הפכנו את כל הסניפים הישראליים לסניפים 'זרים' באותה עת. בשקט.

המהפכה השקטה

בנק הפועלים

ח"כ שלום לוין, מזכיר הסתדרות המורים, עורך חשבון־נפש

מאת דב גולדשטיין

ח"כ שלום לוין, מזכיר הסתדרות המורים, מייסר את מערכת החינוך בישראל בשבטים — אבל באהבה. כואב לו, שהחינוך לקוי בענייני יסוד ושהגידול הכמותי העצום, מאז קום המדינה, לא היה כרוך בשיפור איכותי מקביל. על הפער הזה בין האיכות והכמות — בוכה הלב. הפער הזה הוא העיקר. במחיצתו מתעוררת השאלה, אם שנת הלימודים החדשה תיפתח מחרתיים כסדר או במשובש.

„צריך, — אומר שלום לוין, — לערוך חשבון־נפש. הכרח הוא. עתה, שמערכת החינוך הממלכתית מתקרבת לשנתה ה־25, ראוי לנו לבחון את הדברים בגילוי־לב. אבל לפני־כן הערה מקדימה: קשה לנו מאוד לעשות חשבון־נפש. כל מערכת חינוך מודרנית — ולנו יש מערכת חינוך כזאת — יש לה כלים ומנגנונות לשם ביקורת והערכה. לנו אין. פשוט — אין. ולכן כל חשבון־נפש וכל ביקורת מבוססים על חשקסות והתרשמויות ועל הנחות מסתברות, אבל לא על מחקרים בדוקים ועל נסיונות מסוכמים".

— אינך מתעלם מן העובדה, שישנה מידה גדולה של חוסר־שביעות רצון ואי־נחת מהחינוך ומתוצאותיו, בכל השדרות והחוגים?

בהחלט איני מתעלם. חוסר־הנחת הזה מאפיין גם את המחנכים, גם את ההורים וגם את התלמידים עצמם. בכל מקום אתה שומע ביטויים של טרוניה, ביקורת, מורת־רוח. בהעדר כלים בדוקים להערכה, אפשר שאובייקטיביות כל ההערכה הזאת אינה צודקת, אבל עובדה היא, שהיא קיימת. אני יכול להרחיב את הדיבור על הצלחותיה של מערכת החינוך. היה בה גידול כמותי עצום: ממאה אלף תלמידים עם קום המדינה, ל־800 אלף השנה, בלי האוניברסיטאות. הגידול באוכלוסיה היה רק פי ארבעה; והגידול באוכלוסיית התלמידים — פי שמונה. מ־3000 מורים — לחמישים אלף השנה. זהו גידול פי 17. מ־500 מוסדות חינוך עם קום המדינה — לשמונת אלפים עתה. גידול פי 16. ועל אף הממדים העצומים — אין נחת, אין נחת.

— מדוע אין נחת? מה לקוי בחינוך שלנו?

יש כאן איזה פאראדוקס: דווקא הצלחותיה של המערכת בשנים הראשונות של המדינה, ואולי עוד לפני־כן, נחסכו לגורם „מרשיע". הן עוררו ציפיות. ומשאלו נכזבו, כולן או מקצתן, באה האכזבה הגדולה. מוצר חינוכי מלפני עשרים שנה, שאז הניח את הדעת ואפילו עורר שמחה והתפעלות, היום אין הוא גורם נחת.

— אולי היה אז המוצר החינוכי משובח מזה של היום, ולכן גרם נחת, ולא מפני שהציפיות השתנו?

אין כל ספק, כי בימים ההם היתה בבתי הספר רוח גדולה יותר של חזון. אם להשתמש במליצה: בבית־הספר שלנו, לפני שנים, נשמע משק־הכנפיים של האמונה הציונית, האמונה הסוציאליסטית־הציונית והאמונה הדתית. המשק הזה אינו נשמע היום, כאילו אינו קיים.

— מי שבר את הכנפיים? לאן נעלם המשק?

התפתחויות והתרחשויות בחברה הישראלית היו גורם שלילי מכריע. גם הכשרת המורים לא היתה ראויה לצרכים. לבתי־הספר הגיעו יותר ויותר מורים, שהם טכנאים, בעלי מקצוע, בקיאים במתודיקה, ופחות ופחות מחנכים בני־אדם צעירים. גם התלמידים אינם רואים אותם כמחנכים. בחינוך התיכון יש לזה ביטוי מלא, בחינוך היסודי — חלקי. אבל החלק הוא בולט וניכר. נקודת־המבט של המורה על תלמידו לא היתה האישיות של התלמיד,

המשך

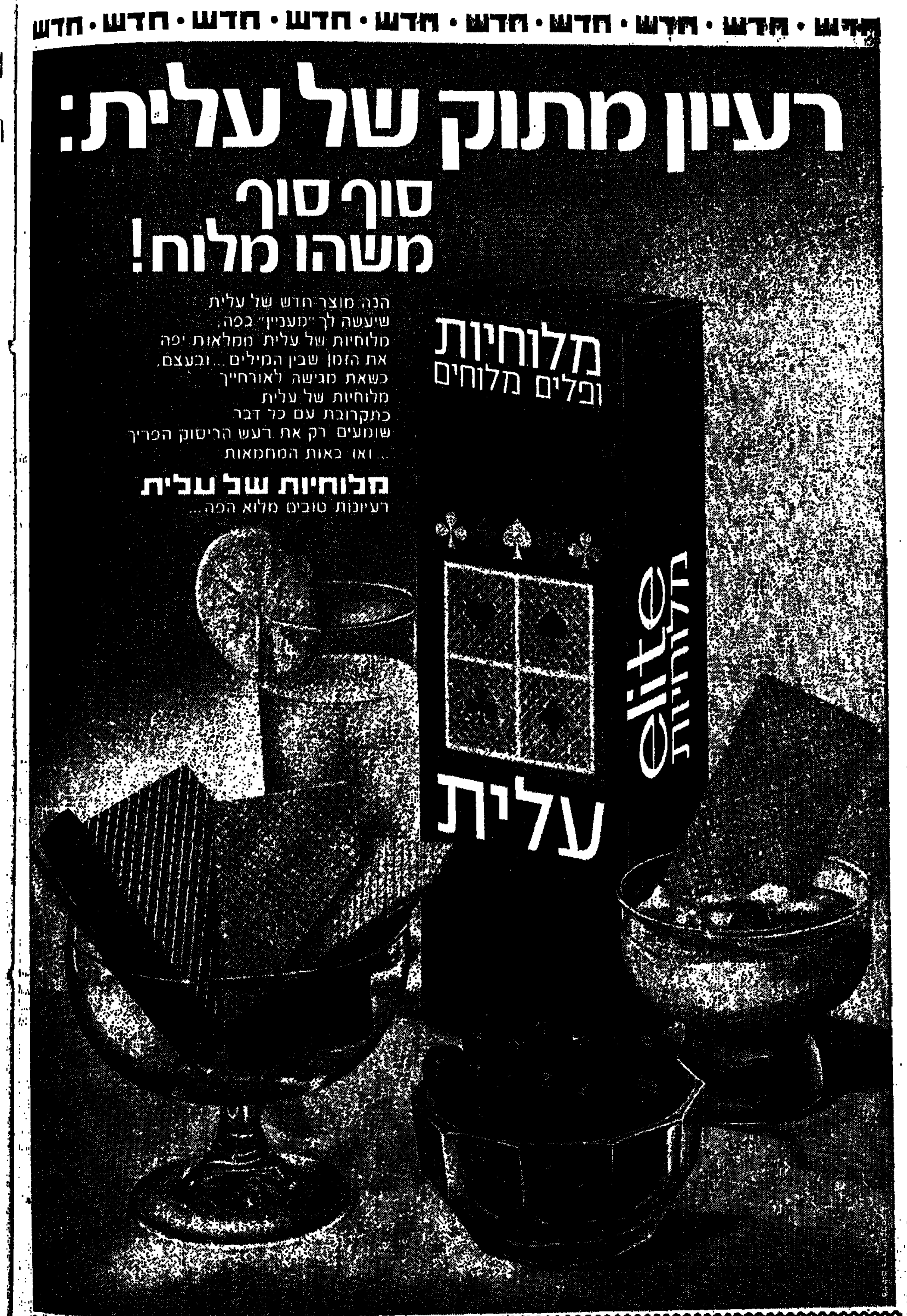

תמונת השער: בערוב היום. בערוב החיים. היא ישבה על ספסל. הוא עבר עם מצלמה. זו ביקשה רשות לצלם — זו נענתה. קליק. מבט נבון, רוגע. קליק. מבט דואג, חרד. קליק. טוב שחיים, טוב שבריאים. קליק. האמנם טוב? כתבה על הזיקנה וקללותיה — ראה בעמ' 3—6—7. (צילמה: יעל רוזן)

שלום לך, שנת לימודים חדשה

(סוף מהעמוד הקודם)

הערכים הנפשיים שלו, החינוך הפרטי והלאומי שלו — אלא הקניית ידע במקצוע המסויים. הגיעו לבתי הספר טכנאים מעולים — אף זאת לא כולם — אבל נתמעט מאוד מספרם של המורים נושאי־חזון, המסוגלים להדביק את התלמיד בחזונם.

— האם משרד החינוך והתרבות לא הכתין בכך? הרי לא ייתכן לטעון, כי שרי החינוך התעלמו מן המצב הזה?

מה שטענתי לפני שנים בקול ענות חלושה, הגיעה עתה השעה להגיד בקול רם: משרד החינוך, בעיקר מוחמת לחץ הצרכים ולא בגלל קאפריזות — אם כי היו תוכניות לימודים, שהוחלט עליהן מתוך קאפריזות ויומרנות — בקט במדיניות של התפתחות מזורזת ומואצת, בלא להבטיח את איתנות הבסיס. בבתי הספר שלנו מוסיפים ללמד אלפי מורים בלתי־מוסמכים. חלק אחר מן המורים, אפילו שהם מוסמכים, לא הוסמכו בדרך הנורמאטיווית, אלא על־ידי בחינות־מילואים שונות. החינוך סובל מזה. אם היום, 27 שנה אחרי הקמת המדינה, עדיין 27 אחוז באזור הצפון ולמעלה מ־30 אחוז באזור הדרום הם מורים בלתי־מוסמכים, יכול מישהו לשער איזה נזק עצום זה גורם? ארבעים תלמידים בכיתה אחת, שמחנכה אינו ראוי לתפקידו — זו כיתה, שתהיה בעלת־מום לכל החיים.

— כלום היתה ברירה אחרת, כאשר המוני ילדים חדשים זרמו אל המדינה והיא לא היתה מתוקנת לקלוט אותם?

בשנים הראשונות של המדינה לא היתה, כמובן, כל ברירה. בכל מקום־ישוב היה הכרח לרכז את הילדים במסגרות חינוכיות ולהפקיד עליהם מורה, גם אם אין לו שום מעלה, זולת הסכמתו לעסוק במקצוע. אבל אחר ארבע־חמש השנים הראשונות, הלכה והתבססה מציאות מצערת של כמות על־חשבון האיכות. זו הצרה הגדולה של החינוך. אלה שניהלו את החינוך, שכחו מתוך קוצר־רוח, שדרוש לחינוך אורך־רוח. בספרו „אמיל" שהוא עד היום מקור־השראה ל־מחנכים, הכתיר ז'אן־ז'אק רוסו פרק בכותרת: „בחינוך צריך להפסיד זמן". הכוונה, כמובן, אינה לבזבז זמן חינם, אלא לסגל לעצמך אורך־רוח לביסוס הישגים ולראות באיכות, ולא בכמות, עיקר העיקרים. המנצחים על מערכת החינוך שלנו היו קצרי רוח. הדרך אצה להם. הם התעלמו מזה, שפתרונות חפוזים ופיתוח מוסדות ללא הכנה והכשרה, אפשר שיעשו רושם, אבל הרושם יפוג במהירות ויתברר, כי משהו לקוי מאוד בכל המערכת. משהו מעוות.

— איך, לדעתך, היו צריכים האחראים לנהוג?

היה צורך להעדיף, במשאבים כספיים ובכוח־אדם ובתוכניות מעובדות, את שלבי־היסוד של החינוך, שעליהם יוסיפו נדבכים בריאים. במבט רטרוספקטיווי בולט לעין, כי משרד החינוך הגיח — בטעות גדולה! — שבחינוך היסודי הכל יתפתח מאליו, ואילו את מירב המאמצים ומיטב האמצעים יש להפנות אל שלבי החינוך התיכון והעליון. עתה סופקים הכל כפיים! את האכזבות רואים, אבל את הסיבה צריך לחפש בחולשת הבסיס, בהתעלמות ממנו. כל קבלן וכל בנאי יודעים, מנסיונם, שכאשר היסודות אינם איתנים, הבית כולו אינו יציב. משרד החינוך התעלם מזה.

— מה אפשר לעשות כדי לתקן עתה את הליקויים?

צריך לשנות את המדיניות הכוללת בענייני חינוך. לצערי, איני בטוח אם קיימת נכונות לכך. ואף אם קיימת — איני בטוח, כי קיים האומץ לשנות. משלושת מרכיבי התהליך החינוכי — המורה, תוכנית הלימודים והאווירה בבית־הספר — המורה הוא החשוב ביותר. הוא הקובע. גם תוכניות הלימודים וגם האווירה הן, בסופו של דבר, תוצאה ישירה של יכולתו, כשרונותיו והתמסרותו. אם המודל הזה אינו נושא ערכים וחזון — המוצר החינוכי הוא דל ועלוב. מחוץ לבית־הספר אין יותר מודלים. הנהגת הציבור נתגלתה כחסרת־אידיאלים ואנשיה מחוסרי כוח־השראה. בית ההורים חדל, ברוב המקרים, להיות בית מחנך. הסעודה המשפחתית, שבת וחג, היחסים הפטריארכאליים או המט־ריארכאליים — כל זה נתמעט והלך ונעלם, כמעט כליל. אין הדבר כך ביחס לבתי הורים בבתי־הספר הממלכתיים־דתיים, ואכן במוסדות אלה התוצאות החינוכיות טובות יותר. כאשר יש לך חברה ללא הנהגה רוחנית, בית הורים מדולדל מערכים, ומורים שאינם רוצים, או אינם יכולים, להיות מחנכים ונושאי ערכים — וכל זאת בחברה מסתאבת ומתפרקת מערכיה, טבולה בחומריותה — אתה מתחיל להבין את משבר הערכים העמוק הפוקד אותנו.

— ולזה נתווספה המלחמה הקשה של יום־הכיפורים. וחומות נתבקעו. ותלמידים, צעירים ומבוגרים יותר, התחילו לתהות על עניינים שביסוד והניפו סימן־שאלה, הנרשא עמו זרע־פורענות, על זכותנו לחיות כאן

ח"כ שלום לוין:
התעצמות הכמות — נתדלדלה האיכות

ועל יכולתנו לחיות כאן. האין זה כשלון חרוץ של מערכת החינוך?

המלחמה זיעזעה את כולנו. התלמידים הם מדרך־הטבע בגיל של רגישות גבוהה והאקספר־סיוויות שלהם בולטת יותר. הם נותנים לרגישותם ביטוי חריף יותר. זה נובע, לדעתי, משני גורמים. המחיר הגבוה: זו הפעם הראשונה, שבזמן קצר כל כך נפלו בחורים רבים כל־כך. והנופלים, ברובם המכריע — צעירים, שרק לפני חודשים מעטים קיבלו את תעודת הבגרות שלהם, או בני גילם בקרב הצעירים העובדים. זה יצר קירבה גדולה בין הנופ־לים לבין התלמידים. דבר שני: מבחינה צבאית ניצחנו במלחמה. אבל בימיה הראשונים — הוכינו. בפעם הראשונה נעשתה האפשרות של תבוסה בקרב לא עניין של סיוט־בלהות, אלא סיוט ממשי, לא חזון־אימים, אלא אפשרות קרובה. לראשונה התחילו להטריד את הנוער שאלות קיומיות אלמנ־טאריות. ישנם כמובן, ביטויים של כפירה. אני רואה בכל הביטויים הביקורתיים ובכל המחאות תופעות־לוואי של עימות קשה עם שאלות קיומיות. מכאן — ה„לאן?", ה„מה הלאה?" מי שחושב, שהנוער של היום אוהב פחות את המולדת — טועה. מי שטוען, שהנער, המקשה על זכויות הערבים כופר בזכותו על הארץ — רואה ראייה חד־צדדית. גם החיטוטים האלה אינם אלא תוצאה של הזעזוע, שמקורו בשאלות הקיומיות. וזה אינו ביטוי של כפירה.

— מהי תשובת בית־הספר, המחנך, המערכת החינוכית, לתהיות ולתמיהות המשונות האלו?

הצרה היא, שלא כל המורים קיבלו את ההכשרה לתת תשובות לנוער שואל לנתיבותיו. אבל בית־הספר אינו יכול להתעלם מהחובה להשיב על השאלות. הוא אינו יכול לברוח מזה. האיזון של הנוער הופר ורק חינוך לאזרחות ולערכים יכול להחזיר את האיזון. אם הנוער לא יקבל את התשובות בבית־הספר, מפי מוריו — הוא יישאר בלתי־מאוזן.

— איך יכולים המורים לתת תשובות כציבור, ככל ציבור, הם הרי מפולגים ומחולקים בהשקפותיהם הפוליטיות. איזו תועלת תהיה לתשובה, אם מורה אחד יטען, כי הפתרון הוא בארץ־ישראל שלמה ובהתנחלות ביהודה ובשומרון, וחברו יגיד, כי רק פשרה טריטוריאלית היא המסלול המוליך לשלום?

לשאלות הקיום שלנו ישנן שתי תשובות — שתיהן לגיטימיות, שתיהן צמחו בחיק היהדות ולשתיהן אפשר למצוא אנאלוגיות בהיסטוריה שלנו. האחת, שאני דוגל בה, ואחרים, שצריך לא רק לעשות מאמצים ולהגיע להסכם־פשרה, אלא במידה מסויימת חובה היא להסתכן למען השלום, והשניה, לא גוזז משום שטח ונכין את עצמנו למלחמה הבאה. אי־אפשר למנוע את חילוקי־הדעות ואין לקוות שכל המורים יהיו עשויים עור אחד. מה שחשוב — וזאת מחוייבת מערכת החינוך לעשות — שבלי שים לב להשקפת המורה ביחס לפתרון הסכסוך במזרח התיכון, המערכת תחנך את הנוער, שבכל התנאים ולפי כל צורות הפתרון הבאות בחשבון — זכותנו על הארץ היא בלתי־מעורערת ואופייה של מדינת ישראל ונצחיות קיומה אינם תלויים בקווי הגבול. איש אינו יכול לערוב לנו מה תהיה ההתפתחות הצבאית או המדינית. אבל נניח, שישראל תצטרך להתקיים, חלילה, בלי יהודה ושומרון — אז מה? כלו כל הקיצין? אין טעם למדינה כזאת? או נגיד, להיפך: אם לא תושג פשרה ותיכזב תקוותם של המטיפים לפשרה טריטוריאלית, ולא יהיה מנוס מפני מלחמת־דמים נוספת — בטלה זכות קיומה של המדינה? אין לה יותר יעדים להגשים?

העיקר בחינוך הלאומי אינו ההתייחסות לגבו־לות. זו שאלה פרגמאטית ולא קיומית. חינוך לאומי, שיחנך, שמדינת ישראל בלא גבולותיה הנוכחיים אין לה טעם — יהיה חינוך שמועל במטרתו. וכך גם להיפך — חינוך שיטען, כי בגבולותיה הנוכחיים אין לישראל זכות קיום. אין כלל סתירה בין חינוך לשאיפה לארץ־ישראל הש־למה לבין הטענה, שטעמה וייעודה ועתידה של ישראל אינם תלויים בגבולות ואינם בטלים מן העולם בגבולות שונים מהנוכחיים.

בחינוך המאוזן הזה צריך לעשות עוד דבר אחד. רווחה אצלנו תופעה של זחיחות־דעת, שעד היום לא נרפאו ממנה כמה מהגנראלים שלנו. אחר־כך נקלענו לידי תחושת הדכאון העמוקה. שתי התופעות הן קשות וטומנות בתוכן סכנה. דרוש לנו חינוך לאיזון נפשי, בראיית המצב, בתחושות ובציפיות. גם זהו תפקידו של בית־הספר. איני רואה כל אסון אם מורה אחד תומך בנסיגה והשני מתנגד לה, בתנאי ששניהם אינם מתנים את זכות קיומה של המדינה בחזית המדינית האקטואלית שלהם, וכל אחד מהם מעמיד במרכז את המדינה — זכותה ויכולתה להתקיים.

— נתייחס, ברשותך, לשאלות האקטואליות של שנת הלימודים החדשה: האם נכונה טענתו של משרד החינוך, כי יחסרו לנו השנה רק 300 מורים?

אני מופתע מהודעה תואת של משרד החינוך. הרושם שלי הוא, כי בבתי הספר היסודיים יחסרו יותר. אבל נניח, כי המספר הוא בדוק — גם אז הוא מתייחס רק אל המורים המלמדים קרוא וכתוב. בית־הספר כבר שנים רבות אינו מעניק חינוך הרמוני, כי חסרים בו מקצועות, שבלעדיהם לא יהיה חינוכו של אדם שלם. במוסיקה, בציור, במלאכה ובמקצועות נוספים התקן חסר ואין מורים. כדי להיכנס אל הטרקלין של ההתפתחות האינטלק־טואלית והמוטיוואציות הגבוהות, אתה מוכרח להוליך את הילד דרך פרוזדורי ההכשרה המתאימה. אין

(המשך בעמוד 35)

חיים ארוכים

מאת נורית ברצקי
צילמה יעל רוזן

ברכה או צרה?

כשאתה צעיר, זיקנה יכולה להיות נושא ל־שיר, סיפור, סרט. רוב הזקנים אינם אוהבים את המצלמה, אבל המצלמה אוהבת אותם. הם ציוריים, פוטוגנים: הקמטים, הכתמים, הלחיים השקועות, הגב הכפוף, המקל, השיער הלבן.

עד 1948 היתה ישראל ארץ, שאליה באו חלוצים צעירים לבנות ולהיבנות, וזקנים — להתפלל, למות ולהיקבר באדמתה. תוך חיי עשיית דיבא־מיים חשבו מעטים על פרישה וזיקנה. בשנים האחרונות התבונן דור הנפי־לים בחבריו וראה שלא לעולם חוסן. בני העליה השניה והשלישית זקנו. ופתאום הסתבר, שהשירותים אינם ערוכים בצורה נאותה לסיפוק צרכי הישיש המכובד. ואם בארזים נפלה שלהבת — מה יגידו אזובי הקיר?

הזדקנות פירושה האטה בפעילות תאי הגוף, ירידה בהפרשה ההורמו־נית, התקהות החושים. אורך החיים נקבע, בין השאר, על ידי תורשה, כמות העישון, משקל וכדומה. אין מוות טבעי. זקנים עלולים למות מוות פתאומי מתאונות דרכים, או ממחלות אופייניות לגיל־זיקנה כמו הסתיידות עורקים, מחלות לב, מחלות ריאה.

אבל המחלה השכיחה ביותר לעת זיקנה היא — העוני.

בישראל חיים כיום כ־250 אלף איש, שעברו גיל 65 שנה. ההכנסה היחידה של מחציתם היא קיצבת ה־ביטוח הלאומי. פלוס הטבה סוציא־לית שזוכאים לקבלה אלה שאין להם הכנסות משמעותיות אחרות (כגון פנסיה).

מה־1.7.74 מקבל זקן בודד (שאין לו הכנסה נוספת) 387 ל"י לחודש. זוג זקנים — 850 ל"י לחודש.

איך חי זוג זקנים בתל־אביב מ־קיצבת הביטוח הלאומי?

„בושה לספר"...

הם עלו ארצה בשנות החמישים. הוא עבד זמן־מה בעבודות זמניות, קיים בדוחק את משפחתו (שני ילדים, כיום נשואים, גרים מחוץ לעיר). היא אופנת את התקציב בתפירה. כיום היא בת 75. קשה לה לנקות את הבית („בושה לספר, את החלונות לא נקיתי מפסח".) ידיה רועדות, אך היא נסחבת מהשוק עם סלים עמוסים, נדחפת ב־תורים כדי לחסוך פרוטה. הוא, בן 83, מתקשה בהליכה. כואב לו, שאינו יכול לעזור לה לעלות במדרגות (למעלה מ־40).

היא חייכנית. הוא זעפן. „יש לו הרבה מצב רוח רע", היא אומרת, „הוא לא שומע טוב וזה מרגיז אותו". היא מציעה לי מיץ פטל מהול במים ומפצירה בי לאכול עוגיה, מאלה ש־היא קונה במיוחד בשביל הנכדים. חמשת נכדיה מבקרים, לפעמים, ב־שבת. החדר קטן וצפוף, עמוס רהי־טים, מזכרות, צילומי ילדים. צמוד לו מטבחון קטן, בית שימוש ומקלחת — במשותף עם השכן.

הלוכסוס היחיד, טלוויזיה — מתנת הילדים לחתונת הזהב. הם ממעטים להתבונן בה, כי אינם מטיבים להבין עברית והתמונות הרצות מעייפות את עיניהם. „וגם חבל על החשמל. צריך לחיות עם חשבון. אחרת לא יהיה מה לאכול". בערב כמעט אינם יוצאים. בקולנוע לא ביקרו למעלה משבע שנים. בעבר נהגו לבקר אצל מספר מועט של ידידים, שיחקו קלפים, עכ־שיו חדלו. הנסיעות עולות בכסף, וקשה להם לטפס על האוטובוס. „חס־רה מדרגה באוטובוס", צועק לעברי הזקן, „עד שאני עולה, הנהג צועק".

עתון משותף עם שכן

היא מתקנת וסורגת לנכדים. הוא מעיין בעתון הונגארי (שאותו הוא קונה בשיתוף עם זקן אחר, הגר בס־מוך). היא זקוקה כבר מזמן להחלפת משקפיים, מאשימה אותו בביזבוז. („מעשן, האדון, יותר מ־10 סיגריות ליום. זה לא בריא וזה יקר. ופדיקור — לפחות פעם בחודש הוא צריך.") הוא רוטן כנגדה, שתבקש מהבת, שתקנה לה משקפיים. היא שותקת.

מדי פעם הם מקבלים „דמי כיס" מהילדים. היא אומרת, שזה מבייש אותה. אולי זאת הסיבה, שהיא מרבה לקנות מתנות לנכדים. היא מכירה כל קצב זול, כל חנות המוכרת צרכי מכולת בסיטונות גם ליחידים. אבל גם הזול — שוב אינו זול. ומחודש לחודש יותר קשה.

סעד — חס מלהזכיר! „מה אנחנו, מבקשי נדבות?" היא מצביעה על קופה של רבי מאיר בעל הנס. „כל החיים שלי נתתי צדקה לעניים. עכ־שיו אני אלך לבקש?"

הוא אומר: „סבא שלי היה האיש החשוב ביותר במשפחה. בכל דבר התייעצו אתו. כולם רצו לשבת על ידו. היום — מה אני? לנכדים בקושי יש זמן לשאול מה שלומי".

זכויות — ושינויים

שני שלישים מן הישישים בישראל עלו אחרי קום המדינה. רבים לא

המשך בעמודים הבאים

חיים ארוכים ברכה או צרה?

(המשך מן העמוד הקודם)

נקלטו בעבודות קבועות ואין להם הסדר פנסיוני. יש ביניהם זכאים ל־הטבה סוציאלית, שאינם יודעים על זכויותיהם. אחרים מתביישים „לבקש חסד". רבים מהם חיים בתת־תזונה ותת־דיור. לרבים חסר ציוד ביתי אלמנטארי כמו גז, מקרר, לפעמים אפילו שולחן ומיטה ראויה לשמה. אחרים אינם אוכלים כראוי, מפני שאינם מסוגלים ללעוס, מפני שמצב שיניהם גרוע, ואין בידיהם אמצעים בשביל ללכת לרופא־שיניים.

הרבה יותר נעים לחשוב על הזקנים היפים והמאושרים, אלה היודעים ליהנות מהזיקנה, אלה שמתחילים (או ממשיכים) ליצור. הרבה יותר נעים לכתוב על פנסיונר שמתחיל ללמוד, או אחר — המטייל בעולם. אבל מעטים מן הציבור הזה יכולים להרשות זאת לעצמם. יציאה לפנסיה, פירושה לרבים ירידה ברמת החיים, צימצום, הצטמצמות.

„הכושי עשה את שלו"

אחרי כ־40 שנות עבודה, קשה להתרגל לשבוע שכולו שבת. השעות מקבלות משמעות אחרת.

יצחק ג. יצא לגימלאות לפני שלוש שנים. בשנה הראשונה הירבה לבקר אצל חברים מהמפעל. אחר כך חדל. „לא נעים. הם עובדים. נדמה לי, שמתחמקים ממני, אולי מפני שאני כבר לא בעניינים. הנה, אין לי אפילו זכות בחירה לאיגוד המקצועי. הכושי עשה את שלו.

„עובדה, אני כבר לא מה שהייתי. אני שוכח דברים. לא לומד דברים חדשים. יש לי מעט מאוד ידידים. איפה אחפש, בגילי, חברים חדשים ?"

לפני שנתיים חלתה אשתו במחלה ממושכת. אז גילה, לתדהמתו, שהביטוח הרפואי אינו כולל טיפול במחלות כרוניות. „ראיתי את היחס לזקנים בבית־חולים. זה איום ונורא". אחרי מותה מכר את הדירה הקטנה ועבר לגור אצל בנו. „הם קנו, בעזרתי, דירה גדולה. יש לי שם חדר. אבל אני מרגיש, שאני מפריע. הם צעירים. והנכדים מרעישים עולמות. אני משתדל לא להסתובב בין הרגליים. לקרוא, אין לי הרבה סבלנות. כל השנים עבדתי שעות נוספות, בשביל הילדים. הבנים שלי מפתחים תחביבים. לי לא היה זמן אפילו לחלום על תחביב. עכשיו אני לא יודע מה לעשות עם עצמי".

זכויות אובדות בדרך

50 אלף איש מקבלים גימלאות בארץ. 60 אחוז מהם אינם מגיעים ליותר מ־50 אחוז פנסיה. פנסיונרים רבים שפגשתי נאלצים, לעת זיקנה, לחפש מקור פרנסה נוסף, לרוב בעבודות שאינם מיומנים בהן. כך אתה מוצא פועל תעשיה — מוכר בקיוסק; פקיד — עובד כנהג, וכדומה. רק מי שעבד במקום עבודה מאורגן 35 שנה רצופות, זכאי ל־70 אחוז פנסיה.

מסביר ד"ר דורון, מבית־הספר ל־עבודה סוציאלית : „עד התקופה ה־אחרונה אי־אפשר היה להעביר פנסיה ממקום עבודה אחד לשני. רבים בארץ החלו כפועלים חקלאים, עברו לבניין ואחר־כך לתעשייה. כל מעבר כזה היה קשור באבדן זכויות פנסיה. בשנים האחרונות איפשרה ההסתדרות, לפחות תיאורטית, להעביר זכויות (ב־תוך הקרנות שלה). אבל באופן מעשי זה מסובך, מפני שהזכויות שונות והצבירה שונה. ספק אם הדבר נעשה. ההסתדרות לא מפרסמת נתונים על כך.

„ככל שקבוצת עובדים חזקה יותר — כוח המיקוח שלה טוב יותר, והיא מבטיחה לעצמה זכויות. פנסיה טובות יותר. העובדים החלשים — מקופחים. התחרות בין ההסתדרות לבין המדינה מנעה הסדר של הבטחת הכנסה ל־אוכלוסיה הזקנה. כשדנו בחוק הביטוח הלאומי, היה ויכוח בין ההסתדרות למדינה. הפשרה שהושגה היתה, שה־ביטוח הלאומי יבטיח קיצבה לכל, בשיעור של כ־25 אחוז מהשכר הממוצע במשק, וקרנות הפנסיה של ההסתדרות יבטיחו פנסיות משלימות".

הערך הריאלי של הקיצבה ירד במהירות והגיע ב־1965 ל־10 אחוז מהשכר הריאלי. בשנה האחרונה תוקן חוק הביטוח הלאומי והקיצבה הועמדה על 15 אחוז מהשכר הממוצע במשק. „המדינה צריכה להבטיח פנסיה לכל, בשיעור של כמחצית השכר. מעבר לזה, אפשר להשאיר שטח ל־פעולה חופשית של כוחות שונים ב־משק" — סבור ד"ר דורון.

וזאת לדעת : ב־1980 יהוו הזקנים 9.5 אחוזים מהאוכלוסיה. על כל 4 עובדים יהיה פנסיונר אחד.

אין הכנה לקראת המשבר

פרופ' יעקב מנציל, מנהל המחלקה הפנימית והמחלקה הגריאטרית (ריפוי מחלות זיקנה) בבית־חולים „שערי צדק" (אחד מבתי החולים המעטים בארץ שיש להם מחלקה לזקנים), מקדיש הרבה מזמנו לבעיית ההזדקנות. לאחרונה פיתח בית־חולים־יום לזקנים. „יש אנשים, שלמרות גילם הגבוה ממשיכים להיות פעילים בצורה יפה. אבל בדרך כלל, כושר ההסתגלות נמוך בגיל גבוה. הפרישה לגימלאות והזיקנה הן משבר, שלצערי אין מכינים לקראתו. צריך לחנך את האוכלוסיה לקראת השינוי, שאנשים יבינו מה קורה אתם, שהם משתנים, ולאו דווקא לרעה.

„כל גיל והיתרונות שלו. הכל תלוי בך ובסביבתך. צריך לתכנן, לחשוב אולי על קאריירה שניה. „המשפחה חשובה מאוד לזקן. ואחרית — הפעילות הפיסית והנפשית. חוסר תעסוקה משמעותית וחוסר יכולת למצוא עניין, גורם לירידה" — אומר פרופ' מנצל.

„אם לא הכלב שלי"...

חלק ניכר מהמתאבדים בישראל הם ישישים. מרים, עירירית בת 70, ילידת הארץ, אינה יודעת זאת. אבל היא אומרת : „אם לא הכלב שלי, כבר מזמן הייתי גומרת עם עצמי. כל היום לבד. אף אחד לא צריך אותי: בן־אדם יכול להשתגע. אבל אני מפחדת ש־יהרגו את הכלב אם אמות".

„יש לה תחלואים שונים ומשונים, שעליהם היא מוכנה לדבר שעות, אם רק תרשה לה. ויש לה זכרונות, שאפשר ליצור מהם רומאן שלם. פעם נחשבה לאחת מיפהפיות העיר. כיום היא מוזנחת, מלוכלכת, חוסכת לעת צרה, „כשלא אוכל לזוז מהמיטה".

אשת זקנה וכלב זקן, בדירת שלוש חדרים. הדירה מצחינה ומחניקה. פעם ביום היא יוצאת, לטיול קצר עם הכלב ולקניות. „רחוק אני לא מעיזה ללכת. פה, כל שני וחמישי מנסים לפרוץ לי את הדירה" — סיפורי בלהות על פורצים וגנבים. אבל היא לא תזוז מדירתה. היתה רוצה לגור בדירה יותר קטנה, אבל פה מגן עליה חוק הגנת הדייר. „ברגע שאצא מפה, אני אבודה, ולאן אלך ? אפילו במושב־זקנים באלנבי רוצים 36 אלף לירות בעד חדר".

הזקנים הבריאים מעדיפים ברובם להישאר בביתם. בעיני רבים, בית־אבות פירושו כניעה, ויתור על שרידי העצמאות, כניסה למקום שבו אינך יכול להחליט אפילו מתי תאכל ארוחת צהריים.

מעונות — קבלה מוגבלת

בישראל כ־70 מעונות לקשישים (מהם רבים בלי רשיון) פרטיים, הס־תדרותיים, של אגודות ולאנדסמאנ־שאפטים שונים, של רשויות מקומיות, ואף לא אחד של הממשלה. מרבית אוכלוסיית המעונות היא מיוצאי אירופה וארה"ב. התנאים לקבלה — ארץ־מוצא, שפה, חברות בהסתדרות, תשלום גבוה — מונעים קבלת מעוטי יכולת ויוצאי אסיה ואפריקה. ראיתי בתי־אבות יפים ונעימים מאוד. וראיתי אחרים, שמוטב לי לא לחשוב על קיומם.

נדמה לי, שהדבר המעיק ביותר במעון לקשישים הוא הידיעה הברורה, שזו התחנה האחרונה, והמיפגש המתמיד עם המוות. „רק זקנים מסביב. לעתים רחוקות בא מישהו לבקר עם תינוק. וזה כל כך נעים לראות פנים צעירות", אמרה לי אשה בבית הורים.

„לילדים — חיים משלהם"

רבקה, בת 86, ילידת הארץ („ה־משפחה שלי בארץ 160 שנה") גרה בחדר, יחד עם זקנה אחרת, בחלק הקולקטיווי של אחד מבתי־האבות של ההסתדרות. על השולחן — קערת פירות. והיא אומרת : „התכבדו, התכבדו. אתם יכולים לאכול בלי לרחם. לא קניתי כלום, הכל הביאו לי".

ואחר כך מונולוג : „את המחלה הנקראת זיקנה אף אחד לא יכול לרפא. לא בנים טובים ולא כסף. הם לא מבינים, שכל אשה רגילה בפינה שלה, במקום שלה. היא מתגעגעת לפינה שלה. אני אולי זקנה, אבל הרצון לחיות לא השתנה. בעיני, בן 70 הוא עוד צעיר. פה יש ערב רב. בולגרים, רוסים, רומנים, צברים. מה יש הרבה לעשות ? אני קוראת, שומעת ראדיו. האוכל — מילא.

„יש לי בנים עשירים מאוד. יש לי בת שגרה באפקה. אבל אני לא יכולה לגור אצלה. יש לה חיים שלה — היא משחקת ברידג', הולכת לקאנטרי־קלאב. מה אני יכולה לעשות אצלה ? פה אני יושבת בחוץ, קוראת ספר, רואה אנשים עוברים, מאכילה צפורים בבוקר ובערב.

„לא נעים לגור אצל הילדים. רחמנות. למה לקחת את החיים של הצעיר ? פה היום ארוך, אבל השנה רצה. איפה כל השנים שעברו ? ה־עיקר שיש לי מקום, במקרה שאחלה. הארוחות פה זה נורא. מתקוטטים על כל כפית סוכר. איזה אנשים שרויים פה, גן חיות ! אבל מה אעשה אצל הילדים. להם לא נעים לראות את האמא הזקנה כשהיא סובלת. טוב להיות צעיר, הא ?

„אמי היתה גרה אצלי 20 שנה. אבל אי־אפשר לדרוש מהילדים מה שנדרש ממני. אני לא הלכתי לשחות, לא נסעתי לחו"ל. מה יש ? אני את החיים שלי גמרתי. אמא תמיד אוהבת לתת. למה לי למרר את החיים לילדים ?

„אין לי פה חברה. אין עם מי לדבר מלה, לספר רעיון. פה כולם מפחדים מהמוות. תשמעי רק שיחות על רופאים, על תרופות, על אוכל. על מה יש לדבר ? העבר — עבר. עתיד אין לזקן. אז מדברים על היום. אכלתי תפוח, אז מה ? ככה זה.

„צריך ללכת עם זרם החיים. הדור הצעיר מזקין אותך, דוחה אותך. בזמננו היה אחרת. פעם איש זקן עמד במרכז, באו לשאול אותו עצה, הוא היה חכם. עכשיו יש כל כך הרבה השכלה ומידע. עד הירח כבר הגיעו. אנחנו לא ידענו כלום. אבל הם אולי עוד ימצאו דבר שימנע את המוות".

בין נכנס ליוצא — חיטוי. פה יושבים שעות ליד החלון או על ה־מרפסת. סופרים את המבקרים והמכ־תבים של השכן. מריבות. לפעמים משחקים קלפים.

בחברותא

יש בתי־אבות, שבהם הריהוט סטנ־דרטי ואינך יכול להכניס אפילו כסא יקר לך. בבתי־אבות אחרים מספרים לי על שיחוד עובדים, כדי שיאפשרו להכניס פלאטה חשמלית. יש מעונות בהם הרישום לקוי. בכולם חסר כוח־אדם. ברבים אין שפה משותפת בין התושבים לעובדים, שלפעמים מתנהגים בגסות וברשעות.

שיחה עם שלוש זקנות על מרפסת בית אבות.

מה עושים ? אחת תופרת. שניה מתפללת. מכבסים כביסה קטנה. מסדרים את החדר. לא מלקקים דבש...

העיקר — מחכים מתי יבואו הילדים לבקר. זה העיקר. פה מקום טוב, אבל האוכל לא לפי הטעם שלנו. וגונבים... הילדים, שיהיו בריאים, משלמים בעד החדר. אבל העובדים לא מתנהגים כל כך יפה. כולם עצבנים. איזה פה יש להם ? ! אבל אפשר להחליק להם את הידיים בכסף. המנהל הוא טוב מאוד. מתוק. יש אנשים המדברים עליו רעות. אבל זה לא נכון".

מסוגל לשרת עצמו — עד מתי ?

לפי החוק, אין מתקבל זקן למעון אלא אם הוא מסוגל לשרת את עצמו. למעשה, יותר ממחצית דיירי המעונות נזקקים לעזרה, להשגחה ולשירותים מיוחדים. אולם רוב המעונות אינם ערוכים לטיפול במוגבלים. רוב הדיי־

(הסוף בעמוד 43)

לבדד

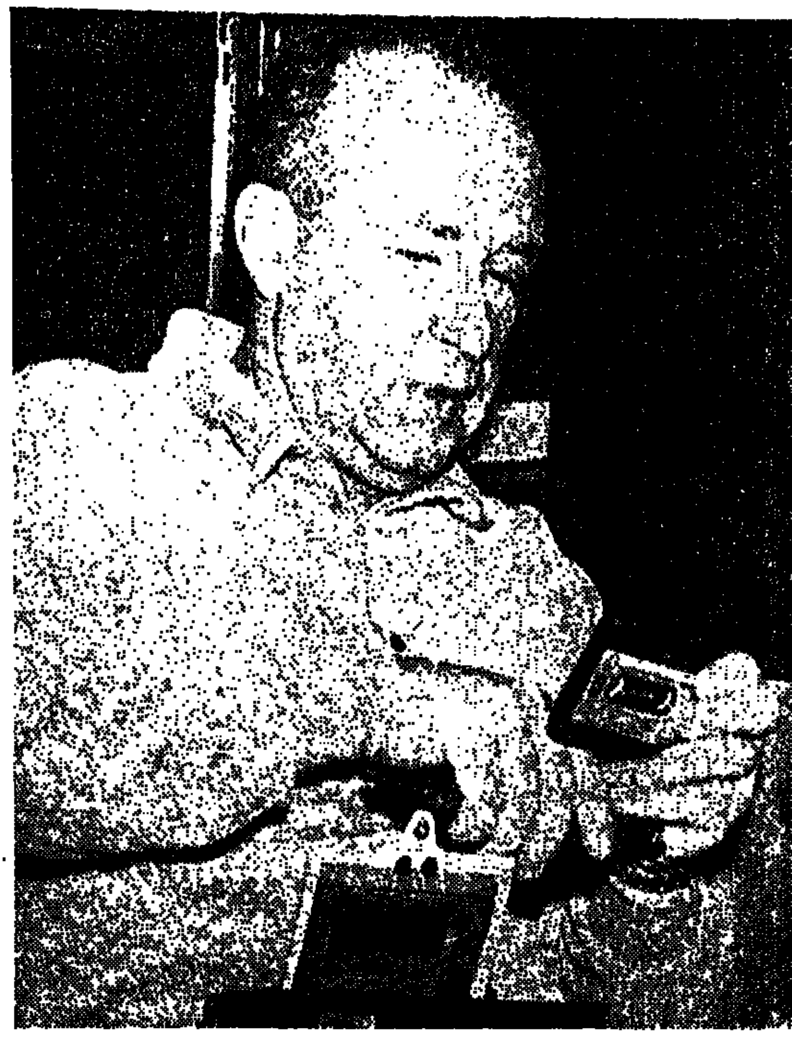

יצחק רבין

קאסטות — תחביב

ג'ראלד פורד

שחייה — ...

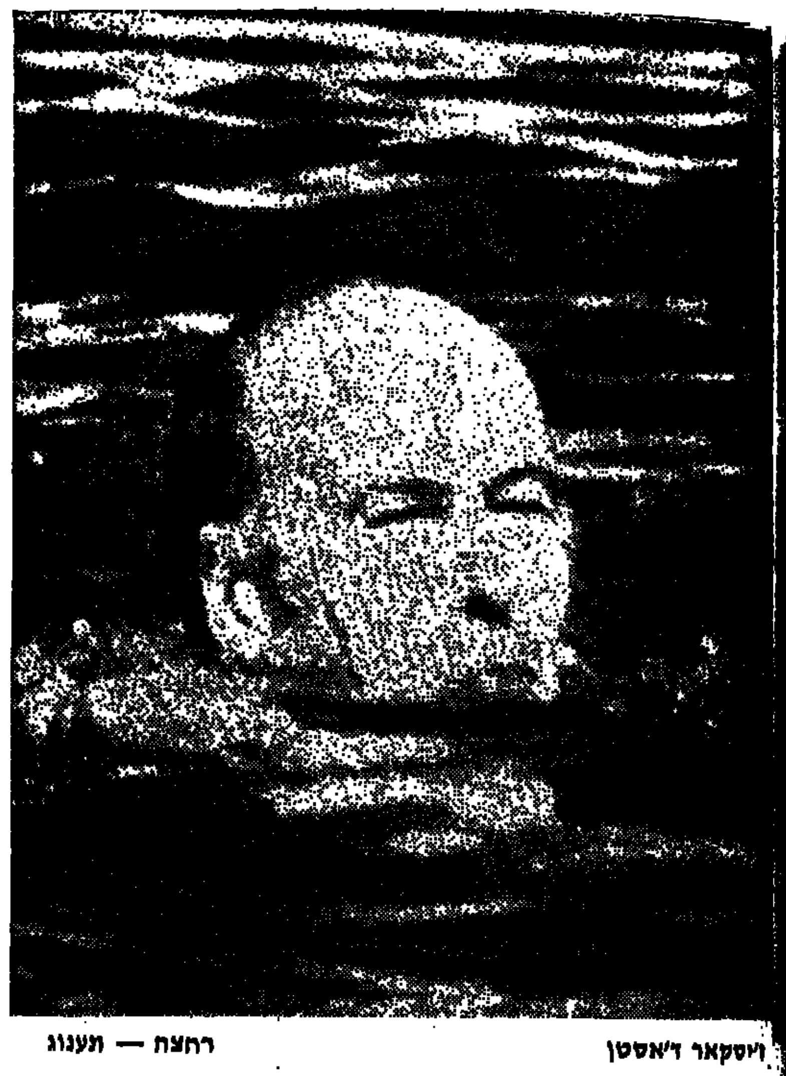

ויסקאר ד'אסטן

רחצה — תענוג

חדשים בצמרת

הפיסגה הישראלית־אמריקנית, בראשית החודש הבא בוושינגטון, תפגיש חדשים בצמרת: יצחק רבין וג'ראלד פורד ● ● ב־14 מדינות התחלפו ראשי השלטון בשמונת החודשים שעברו ● ● המנהיגים החדשים — שלושה מהם חניכיו של קיסינג'ר בהארווארד — מנסים להציג סגנון חדש בשלטון.

מאת אלי אייל

ג'ראלד פורד, נשיאה ה־חדש של ארה"ב אינו המבשר של „עידן הפנים החדשות בשלטון" כפי ששמונת החדשים הראשונים של שנת 1974 יכונו ע"י ההיסטוריו־נים הפוליטיים.

פורד הוא רק אחד מן הגלריה ה־ארוכה של אישים שהביאו למהפיכת 1974 בסגנון ובצורת בצמרות השלטון בעולם.

שלושה מגלריה זו נחשבים חניכיו של ד"ר הנרי קיסינג'ר, והם ואלרי ז'יסקאר־ד'אסטן, נשיא צרפת, ליאו טינדמאנס ראש ממשלת בלגיה ובו־לנט אצ'וויט, ראש ממשלת תורכיה. שלושתם השתתפו בסמינריונים הבינ־לאומיים שערך ד"ר קיסינג'ר בהאר־ווארד בשנים 1952—1968. ד'אסטן ב־שנת 1954, אצ'וויט בשנת 1957 וטי־נדמאנס בשנת 1962.

היסטוריונים פוליטיים אינם זוכרים תנועה סואנת, דחוסת ומואצת כזו של חילופי שלטון — נפילתם ועלייתם של מנהיגים — כמו שמונת החדשים של שנת 1974.

חילופים

* בתורכיה עלה לראשות ה־ממשלה, אחרי בחירות, מנהיג מפלגת העם הרפובליקנית בולנט אצ'וויט.

* בארגנטינה הוקשבה אשי־תו השניה של פרון, איזבל, לנשיאה ראשונה בעולם עם מות בעלה.

* בפורטוגל תפס את השל־טון הגנראל אנטוניו סבאסטיו ריבירו דה ספינולה ושם קץ לדיקטטורת של כמעט 50 שנה.

* באנגליה חזר הרולד וילסון הלייבוריסט להיות ראש הממשלה אח־רי שהביס בבחירות את אדוארד הית השמרני.

* בבלגיה התחלפו ממשלות ו־לראש ממשלה נבחר ליאו טינדמאנס הדמוקרטי־נוצרי.

* בקפריסין הודח וגורש ה־נשיא הארכיבישוף מאקריוס, במקומו הושבע לכמה ימים לנשיא ניקולאס סמפסון ואחריו גלפקוס קלרידיס.

* ביוון נפלה ממשלת הקולונ־לים שביטלה את המלוכה ומי שהיה באמצע שנות החמישים ראש הממשלה הצעיר ביותר בתולדות יוון, קונסטנ־טין קאראמאנליס, הוחזר לראשות ה־ממשלה מגלות בפאריס, כשהוא כבר בן 67.

* באתיופיה קמה תסיסה ר־חבה המסכנת את כסאו של הקיסר ומערערת על שלטונו של היילה סי־לאסי.

* בניג'ר היתה התפיכה הצב־אית ה־23 בעשור האחרון באפריקה, דיורי הודח, ובמקומו נעשה נשיא ה־רמטכ"ל, לויטננט גנראל סייני קונטי.

* בספרד חזר הקאודיו גנרלי־סמו פרנקו בהעברת ממשית של סמ־כויות השלטון — אחרי כמעט ארבעים שנות דיקטטורה — ליורש העצר חו־אן קרלוס.

* במערב־גרמניה התפטר הקנצלר וילי בראנדט כאשר אחד מ־עוזריו נתפס כמרגל קומוניסטי ובמ־קומו נבחר הלמוט שמידט, מי שהיה מיניסטר הכספים שלו.

* בצרפת נבחר לנשיא ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן, מי שהיה מיניסטר ה־כספים של פומפידו (שמת באמצע כ־הונתו).

* בישראל נבחר לראש ממ־שלת יצחק רבין, לשעבר רמטכ"ל ו־שגריר, עם התפטרותה של גולדה מ־איר.

* בארצות־הברית אולץ ה־נשיא ניכסון להתפטר בשיא פרשת ווטרגייט ובשפל הפופולאריות שלו, ותחתיו הושבע סגן הנשיא ג'ראלד פורד לנשיא ה־38 של ארה"ב.

רק לא בארצות ערב

רשימת מנהיגי העולם היום מגלת כי מלבד טיטו ומאו הישישים נגמר מלאי הכאריזמה במנהיגות. עם כניסתו של פורד לבית הלבן, שבעייתו הגדו־לה היא האינפלציה, התרפקו אמרי־קנים על דמותו של רוזוולט שאמר להם בעצם ימי השפל, כי אין להם מה לפחד מלבד מן הפחד עצמו. הבריטים הירבו לצטט את צ'רצ'יל שהבטיח להם „דם יזע ודמעות". הצרפתים העלו ב־אוב את דה גול שבאופן מוזר ינון ב־היסטוריה כמי שהחזיר את גדולת צר־פת דווקא ע"י הויתור על אלג'יריה. הישראלים הירבו לדבר על הסמכות של דוד בן־גוריון שהטיל מרות מוס־רית על יציאה למלחמה ועל נסיגה.

האמת היא שאסור להתעלם מכך שברשימת השינויים במנהיגות המדי־נות, נפקד מקומן של מדינות ערב. אף אחד לא יערוב שבין כתיבת שורות אלה לבין הדפסתן לא יעלה קולונל חדש לשלטון במדינה ערבית, אבל עובדה היא כי לא רק בומדיין באל־ג'יריה יוכל לציין בקרוב עשור ל־שלטונו, אלא כי כסאו של סאדאת נכון מעבר למה שצפו לו; כי האפז אסאד שולט בסוריה יותר שנים מ־קודמו צלאח ג'דיד; וכי המלך חוסיין ממשיך להיות נושא להתנקשות ולק־שר נגדו. האם אפשר לומר שהיצי־בות בעולם הערבי נובעת מן התחושה כי זהו חלק מסיפור הצלחה? אף אם יד המקריות בדבר, הרי שגם למקריות יכולה להיות תוצאה איכותית לעצמה. תיאורית המקריות מול תיאורית הקונ־ספירציה מודגשת ב„תאונת הריגולי" של ברנדט (יש טוענים כי חיכה לרגע מתאים לצאת בכבוד) ובמותו של פו־מפידו. מה בקשר לנפילת ניכסון? או־פי מושחת ושורת שגיאות הם הסבר אחד. אבל הסבר שני הוא, כי ניכסון הקל במעשיו אלה את הקשר נגדו שנקשר בשל הסכנה שנשקפה ממנו ליסוד הבלמים ואיזונים בין כוח הזרוע המחוקקת לכוח הזרוע המבצעת. ניכ־סון זמם להחליש את הקונגרס ואז קמו עליו הנבחרים־המחוקקים. יצחק רבין כמנהיג ישראל שאחרי מלחמת יום הכיפורים אינו יכול להיות מוסבר ב־קשר מוקדם.

בלי כאריסמה

ואכן נפילתם של אישים כניכסון, גולדה מאיר, משה דיין, או וילי ב־רנדט מעידה כי אין היום, לפחות ב־עולם המערבי, אדם בלתי מגיע, רבים

בולנט אצ'וויט

איזאבלה פרון

הלמוט שמידט

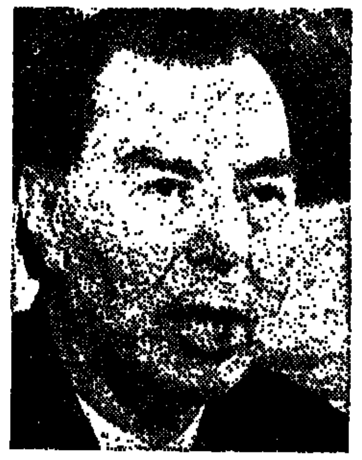

ליאו טינדמאנס

מן החדשים נחשבים למנהיגים אפו־רים ביחס לקודמיהם וקודמי קודמיהם, ללא כאריזמה, ללא רמז של הופעה משיחית, ללא מסתורין וסוד סביבם. הם בעלי נסיון וביורוקרטים טובים —

פורד הוא ג'רי ורבין הוא יצחק וז'יסקאר־דסטאן הוא ואלרי — מן ה־חבריה, ללא ההילה המרוחקת שהיתה לקנדי או לבן־גוריון או לדה־גול. פו־רד היה בצעירותו שחקן בייסבול שעם כניסתו לבית הלבן הוחזרו על כנם נשפי הריקודים כשהוא ואשתו הרקד־נים העיקריים והבולטים. רבין הוא איש חברה ומאז היה לשגריר הוא משחק טניס. באחרונה הוא מרבה ל־שחק מול הרמטכ"ל־לשעבר דוד אלע־זר. מה מאלף הוא שדווקא כראש ממ־שלה יש המבקרים את התעסקותו ב־ספורט סנובי. רוצים שידמה לכל אחד סביב לנו, שלא יהיה שונה. הן ניכסון הירבה „להכות", בתעמולת הבחירות שלו, על כך שבצעירותו נאלץ לוותר על סוס כי מצב חנות המכולת של אביו היה בכי רע. המונהגים תובעים שוויון עם המנהיגים אותם. ביום הרא־שון לעבודתו כנשיא נהג פורד בעצמו את מכוניתו וסירב להניח לאחד מעו־זריו לשאת את תיק־המנהלים שהחזיק בימינו.

ד'אסטן משחק בהצלחה את משחק העממיות. נגינתו באקורדיון שיוותה לדמותו מימד של נימנה עם פשוטי־העם ולטקס הכתרתו הלך רגלי בחליפה רגילה כשהוא מוותר על המרכבה ה־מוקפת פרשי משמר הרפובליקה ומדי הטקס.

אומרים שהציבור דווקא אוהב מס־תורין. משה דיין הישראלי הירבה ל־התרחק מחברת יום־יום של אנשים ו־הסתפק באנשי סוד להתייעצויות מק־צועיות (פעם, כאשר דיין השיג על החלטה של מישהו ונאמר לו: הן זו החלטה של חבר שלך?! השיב: חב־רים יש רק באג"ד). גם דה גול היה דמות בודדת, הופיע על הבימה מול מצלמות הטלוויזיה אחת לחצי שנה. כמובן שמקפידים עמם על הליכותיהם היומיומיות וכאשר הנשיא ז'יסקאר ד'סטאן החליט לנסוע במטרו (הרכבת התחתית) בפאריס בלטה ההערה של העתונאים שליווהו כי לגאון הפיננסי לא היה מושג כמה עולה כרטיס מט־רו...

משחק „על בטוח"

המנהיג שצמח מעולם הביצועים כד'סטאן, שמידט, רבין ואחרים — אוהב „לשחק על בטוח", להיות זהיר, לשמור על יציבות. הנרי קיסינג'ר, עוד כפרופסור בהרווארד, כתב על ההב־דל בין אתוס ביורוקרטי ואתוס מדי־נאי. הביורוקרט יעשה את הצעד הב־טוח, יראה את הסיכונים ויבליט ב־החלטותיו את אלמנט אי־הוודאות. ו־אילו חיותו של המדינאי היא על אי הוודאות.

האמת היא שיש ביורוקרטים שניג־לים כמדינאים. ניכסון, עורך דין ב־מקצועו ובעיסוקו, פוליטיקאי מוסנם ובעל מאזן מוסרי גרעוני, ניגלת בימי נשיאותו כבעל מידה מסויימת של ה־זון. האחים מרווין וברנרד קאלב כו־תבים בספרם „קיסינג'ר" על חלקו האישי של ניכסון בפריצה לסין ו־בדטאנט עם בריה"מ. עובדה זו מגלה שלפעמים האיש גדל עם תפקידו. מי ציפה מניכסון ליוזמות כאלה (ההידב־רות עם סין וההפשרה עם בריה"מ) שישוללות, למעשה, את דרכו האנטי־קומוניסטית והשמרנית בעבר. האם גם מפורד האפור והבינוני ניתן לצפות ל־צמיחה בתפקיד — לפי דרכו ונטייתו? אותה שאלה, במדגשות אחרות, מציגים לגבי אישים כמו רבין, ד'סטאן וש־מידט.

השינוי והמשך

דיסטאן מראה סימנים כי בכוונתו לשנות ולא רק להמשיך בדרכו של פומפידו. קודמו המנוח קיבל צרפת עם משטר חדש שאת יסודותיו הניח דה גול והם נעשו מקובלים גם על השמאל. דה גול פתר את בעית הדה־קולוניזציה ונסוג מאלז'יריה. פומפידו היה מנהל משק הבית אצל דה גול (בהיותו ראש ממשלה אצל הגנראל) ושלוותו — חוסר מעש ויוזמה — הס־תיעה רבים. הוא לא החל בפתרון בעיותיה הפנימיות של צרפת ופעם, אגב אפרטיף עם שני עתונאים, הס־ביר בנשימה אחת את הצרות שיש ל־נשיאים בעולם; לניכסון יש ווטרגייט ואני הולך למות מסרטן. ד'אסטן קיבל צרפת בת נגמר תור השפע ושמעמדו־תית הפועליים תוססים. רבין קיבל ישראל מלקקת פצעים, תלויה יותר מאי־פעם בארה"ב, לחוצת תחת ה־מכבש של קיסינג'ר, שכלכלתה רעו־עה והוצאותיה הבטחוניות עולות.

גם הנשיא פורד מקבל מדינה ב־משבר. ליתר דיוק; מדינה ואומה את־רי התחוויה הטראומטית של וייטנאם והשוסוע הפנימי של ווטרגייט. אמרי־קה ערכה לו קבלת פנים חמה ואוהדת והכל רוצים כי יצליח לרפא את ה־פצעים. אבל יש המזכירים — על דרך ההקבלה בין מכוניות לנשיאים — ש־פורד אינו לינקולן.

גם יצחק רבין אינו גולדה מאיר. הוא חכם דיו לא להתיימר להציג עצמו תחת הילת האמונה, הפאתוס, החזון והבטחון בתחושת (יותר מאשר על ידע ובחינת אופציות) שהיתה נחלת קוד־מתו. רבין עצמו עולה על במת מרכז מפלגת העבודה ומודה בחברמ'ניות כי הכין שני נאומים — אחד למקרה ש־ינצח ואחד למקרה שיפסיד. האם כך יכולים היו לומר בן גוריון וממשיכיו מן האבות המייסדים? אבל דבריו של רבין מתקבלים באהדה, כי באין האיש הנישא משכמו־ומעלה, מצפים דוקא למנהיג קרוב ומובן. אגב, הצפיות גד־לות עם הזמן וממה שמצפים ממנהיג בימי שלטונו הראשונים לא מסתפקים כעבור זמן. האשראי של פורד באר־ה"ב ושל רבין בישראל יאזל באחד הימים הקרובים וכל מנהיג ייאלץ להו־כיח, כי הוא כבר עושה ביזנס בכוחות עצמו ואף משקיע את רווחיו הראשו־נים.

כאריזמה טלוויזיונית

בהשיפתם האינטימית של המנהיגים יש לטלוויזיה חלק רב. העובדה שכל אמריקני ראה את אגלי הזיעה תחת נחיריו של ניכסון, העידה על התרגשו־תו הפנימית של הנשיא המסתבך. גם הזיעה על מצחו של משה דיין בראיון

(המשך בעמוד 44)

„איני רואה את ייעודי כמאניפולאטור ** אחרי המלחמה יותר צעירים שואפים לעמדות השפעה פוליטיות"

ה מקצוע: עסקן. האב ו־הבן הם עסקנים בעלי ותק באותה מפלגה — הראשון כבר יותר מ־40 שנה, השני יותר מ־10 שנים. עם זאת, רב השוני ביניהם, ו־לוא רק בשל שייכותם לדורות שונים: מ ש ה ב ר ע ם, בן 63, נולד וגדל בעיירה יהודית מזרח־אירופית, נתחנך בבית מסורתי, עבר את ההכשרה החלוצית ב־דרכו לארץ. בנו, ע ו ז י, בן 37, הוא יליד הארץ, חניך „התנועה המאוחדת" (ומדריך בה), בוגר האוניברסיטה (סוציולוגיה ומד־עי המדינה) — וכל ישותו ישר־אלית.

יש להם בסיס משותף מבחינת תפי־סת העולם המדינית־החברתית, אך בולט השוני ביניהם בנוסח־החיים ב־כלל ובסגנון הפעילות הפוליטית ב־פרט. מעשה שאירע לפני זמן קצר ממחיש את הבדלי הגישה ביניהם: במפלגת־העבודה בירושלים נקבעה ערב אחד ישיבה לשעה 7.30, בהש־תתפותו של עוזי ברעם. אך כמקובל אצלנו התאחרה הישיבה במחצית ה־שעה. משהורו מחוגי השעון על ה־שעה 8.50 — קם עוזי ברעם ואמר למשתתפים: „אני מצטער מאוד. עלי להפסיק עכשיו את הישיבה. בטלוויזיה יועבר מישחק הגביע העולמי. תיכננתי מראש לצפות במשחק. תסל־חו לי, אני הולך." דבר כזה לא יכול לקרות אצל משה ברעם. הוא לא יפ־סיק ישיבה — לא בשל הצגת תיאט־רון, ודאי לא כדי לצפות במשחק כדורגל בטלוויזיה. אומר עוזי ברעם: „אבא אוהב ישיבות ונהנה מהן. בש־בילי זה חלק מהתפקיד ואני מקבל אותו כמות שהוא."

המורה, הכלה והחופה

משה ברעם, יליד אוקראינה, שעלה ארצה בשנת 1931 בעקבות אחותו ה־בכירה, אסתר איזקסון (מחברת ספר השירים „בימי ענות"), הוא איש ירו־שלים בכל רמ"ח. ברדתו מן האוניה בנמל יפו, גמר אומר לקבוע את ביתו בירושלים.

בחוצות העיר עצר אחד העוברים ושבים ושאל אותו: „איפה שכונת אבן ישראל?" הלה השיב בתמהון: „אתה לא מכיר את ירושלים? מנין אתה יודע עברית?" החלוץ הצעיר השיב: „למדתי בבית־ספר ,תרבות' בפולין."

אחר עשר שנים התברר לו, כי או־תו איש שנזדמן לו באקראי היה ה־מורה של גראציה, אותה הכיר ב־„בחרות הסוציאליסטית" ונשאה ל־אשה. הם העמידו חופה ברבנות וכבר למחרת חזרו לפעילותם המפלגתית.

„היה זה בשיא הוויכוח בענין הס־כם בן־גוריון — ז'בוטינסקי", מעלה משה ברעם זכרון מצקלונו. „גראציה ואני שללנו את ההסכם. בבחירות ה־סוציאליסטית היו רק שניים שחייבו אותו — שניהם אנשי משרד החוץ היום. אריה לבבי ומשה יובל, וכל ה־שאר שללו."

התפקיד בסניף עבר לבן

מסלול הקידום שלו בפעילות ה־מפלגתית היה מהיר למדי. אחר ש־עבד זמן קצר בעבודות־בניין בירוש־לים ואחר שמילא תפקיד במועצת פועלי ים־המלח, הצטרף (ב־1935) לפקידות הסוכנות היהודית. בטרם הספיק לצעוד שם צעדיו הראשונים, נבחר ליו"ר ועד העובדים. שבע שנים אחרי־כן תפס מקום בצמרת מפא"י בירושלים. כמזכיר הסניף, תפקיד ש־מילא עד 1948, כאשר קיבל מידי ראובן שרי את כהונת מזכיר מועצת פועלי ירושלים, בה כיהן עד 1959, בעת שנבחר לכנסת הרביעית. בכנסת החמישית עמד בראש ועדת העבודה ובשישית היה ראש הסיעה הפרלמנ־טארית ויו"ר הנהלת הקואליציה. בכל השנים האלה ועד לפני חודשים אח־דים, כשהגיע לתפקיד המיוחל של שר העבודה, עמד בראש סניף „ה־עבודה" (קודם מפא"י) במחוז ירוש־לים. משפרש מתפקיד זה — נבחר בנו, עוזי, לתפקיד מזכיר מפלגת־העבודה במחוז ירושלים.

האמת ניתנה להיאמר, כי עוזי הגיע למעמדו לא בזכות אביו, אלא בעיקר בכוחות עצמו. יתר על כן, עסקנותו של האב היתה לו לעתים לרועץ. עוזי, שהחל את דרכו הפולי־טית בתא הסטודנטים של מפא"י, התב־לט כבר בסוף שנות השישים כ־מנהיג „המשמרת הצעירה" של מפל־גת העבודה, שהוא נמנה עם מייס־דיה. ונראה היה כמועמד בטוח לכנ־סת השביעית. אך הצבתו של אביו במקום ריאלי ברשימה גרמה לכך, שעוזי נדחק למקום ה־63.

אבל הוא לא ניהל „ברוגז" והמשיך בפעילותו, בעיקר בקרב צעירים. כך היה שותף לייסוד חוג „לשילוב" ב־מפלגת העבודה ונמנה עם ראשיו. שנתיים ימים עשה בארה"ב, כאחראי לתעסוקת אקדמאים העולים לישראל. אחרי כן עמד בראש חטיבת דור־ההמשך בהסתדרות הציונית.

לפני חודשים אחדים נבחר לתפקיד מזכיר מחוז ה„עבודה" בירושלים — שאליו הגיע אביו לפני 32 שנים.

עוזי ברעם, אשר שירת בצה"ל כ־שריונר, צועד בטוחות במסלול חיים הפוליטיים ועתיד להגיע רחוק.

מהו עסקן?

אני: אדוני־השר, אתה עסקן ותיק מאוד, מה הביא אותך לעסקנות?

משה ברעם: אני חושב, שזוהי נטייה טבעית. כבר בבית־הספר הייתי עסקן. בוועד התלמידים, באסיפות, בהצגות. גם כאשר היו חיכוכים בין התלמידים ובין המורים, הייתי נח־שב לראש המדברים. פעילותי נמש־כה אחר־כך כחבר „החלוץ" ו„דרור" ובהכשרה לקראת עלייתי לקיבוץ „הכובש" בארץ. עם בואי לארץ הייתי פעיל ב„בחרות הסוציאליסטית" ובמפא"י, שהיתה מפלגת־האם שלה. באופן טבעי יש לי משיכה לעסק־נות. אני רואה בזה שליחות.

אני: מהו עסקן?

משה ברעם: אני חושב, שעסקן הוא אדם שיש לו זיקה לשליחות צי־בורית, גם פוליטית וגם אחרת. תמיד חשבתי להשפיע על עניינים מבפנים. בשטח זה אין לי טענות. תמיד היתה לי הרגשה שאני משפיע על העניינים.

אני: עוזי, למרות גילך הצעיר, הנך עסקן די ותיק. מדוע הלכת ל־עסקנות?

עוזי ברעם: מה שבטוח, שלא הלכ־תי לזה באופן מתוכנן. תיארתי לי, שאהיה פעיל. אבל המרחק בין פעיל לבין עסקן הוא רב. הגעתי לעסקנות באופן מקרי, בשנת 1964. זו היתה שנה סוערת, שבה הגיע לשיא ה־וויכוח שלפני פילוג מפא"י. תא ה־סטודנטים — וגם מזכ"ל המפלגה דאז — הציעו לי להיות מזכיר הארגון הארצי של הסטודנטים חברי מפא"י. נטלתי חופשה משירות התעסוקה ו־נבחרתי לתפקיד. באירגון הסטודנטים התנהל אז ויכוח בין מחייבי המערך עם „אחדות־העבודה" לבין שולליו. עמדתי בראש המחייבים, ואמנון גולן עמד בראש השוללים. סופו של דבר, שהאירגון תמך במערך ובהנהגת לוי אשכול המנוח. אחרי הפילוג נבחרתי לתפקיד ראש המחלקה לחוגי הצעי־רים במפא"י. שנת־המיפנה שלי — בדרך לעסקנות — היתה 1964/65, כאשר המיפנה עצמו היה הפילוג. הוא היה הגורם שהכריע אותי ללכת ל־פעילות מלאה. ומאז אני עסקן.

מהו „מאניפולאטור"

אני: האם המלה „עסקן" אינה מפריעה לך?

עוזי: היא לא מקובלת עלי. היא גם מפריעה לי, כי עסקן, לפי הפי־רוש החופשי, הוא מאניפולאטור. אני לא רואה את ייעודי כמאניפולאטור. אם פה ושם אני עוסק גם במאניפו־לאציות — אין זה אלא תשלום מס לפעילות בכללה. ההבדל בין אבי ל־ביני הוא אולי בכך, שאבי נהנה מהעסקנות והיא גורמת לו סיפוק רב, ואילו אני רואה בעסקנות תחנה הכר־חית בדרך למדינאות.

אני מאניפולאציה היא בעיניך דבר שלילי?

משה ברעם: זה לא דבר שלילי. בתור עסקן — ובעיני זו שליחות ציבורית — אתה עובד עם ציבור ולעתים קרובות אתה חייב להגיע ל־קונצנזוס. ואם קונצנזוס פירושו מני־פולאציות — אני מחייב זאת.

אני: עסקנות כרוכה גם בעיסקות, לא כן?

משה ברעם: נכון, יש גם עיסקות. זה חלק מהמשחק. אם עוזי חושב אחרת — הרי זה משום שהוא עדיין צעיר. אני מקווה, שימשיך לחשוב כך גם כאשר יגיע לשנותי.

אני: אתה רואה בעיסקות חלק מ־העסקנות?

עוזי: ודאי, יש גם עיסקות. בתור מזכיר מחוז מפלגת־העבודה בירוש־לים אני נאלץ, לפעמים, להגיע ל־הסדרים עם מפלגות אחרות, אפילו בעניינים הנוגעים להרכב המועצה ה־דתית והחום סמכותה. מגיעים להסד־רים שונים, שהם בחינת „תן וקח".

יש עיסקה - יש הידברות

משה ברעם: אתן לך דוגמה בולטת ואופיינית. התנועה שלנו החליטה ל־העביר את חוק המושבים. מצדדים שונים בכנסת יש התנגדות לחוק זה. בתוקף תפקידי כראש הסיעה הפרל־מנטארית, חיפשתי שותפים להעברת החוק. מי שנראה לנו כשותף מתאים, היה המפד"ל. כמובן, ניהלנו מו"מ עם המפד"ל וביקשנו תמיכה. נציגית היתנו תמיכתם בכך, שבמושבים ה־דתיים, אשר נוסדו בתור שכאלה, יי־שמר אורח־החיים הדתי. כיוון שמהות החוק היא שמירת על מסגרת־חיים — הרי הדבר חל על כל מסגרת־חיים, גם דתית. אפשר להגיד, שזוהי עיס־קה. אני חושב, שזוהי הידברות.

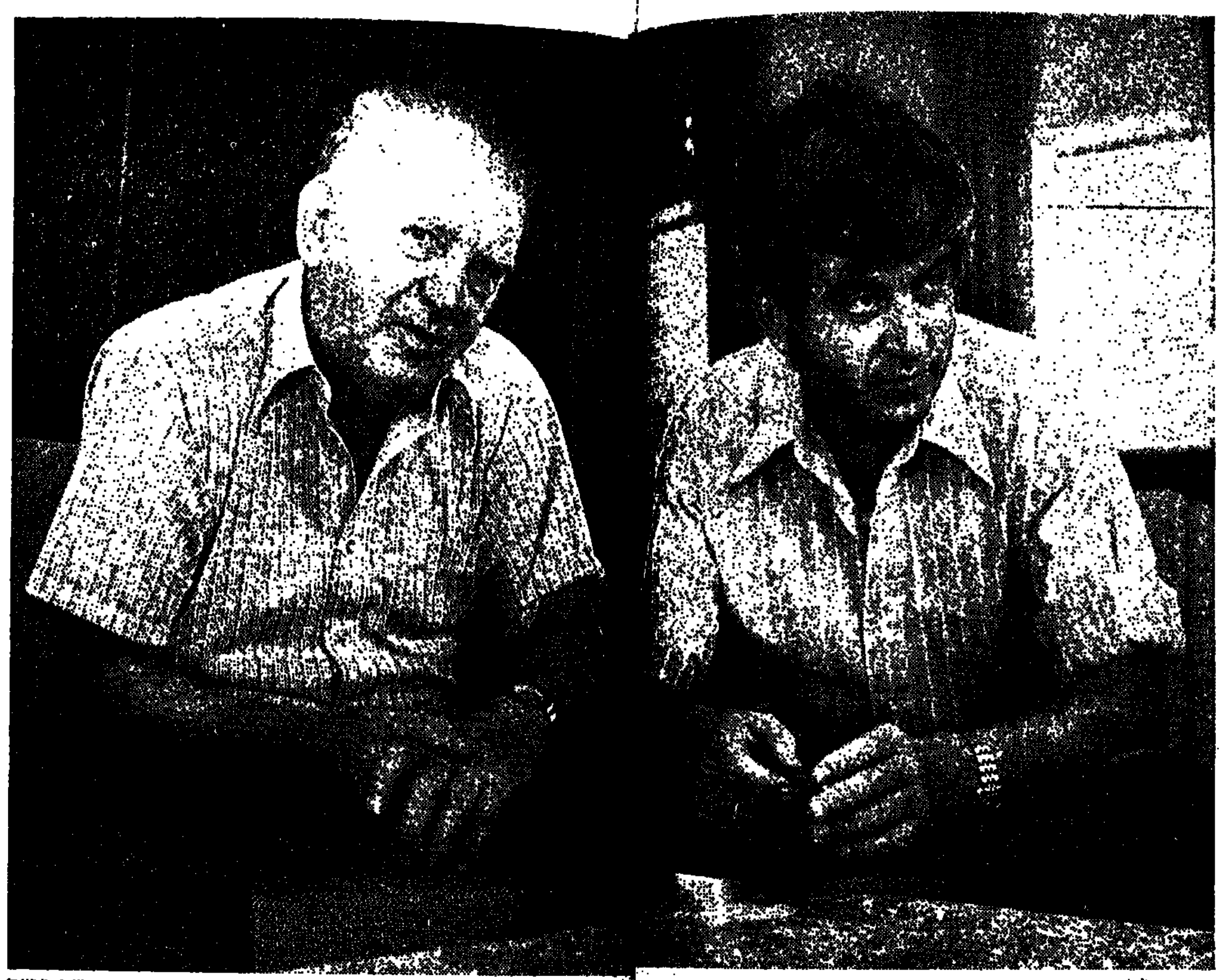

הבן עוזי ברעם

האב משה ברעם

מקצוע: עסקן

מאת
לוי יצחק הירושלמי

„גם עיסקות הן חלק ממישחקו של העסקן ** גיל אינו דבר המאפיין את תכונות האדם"

אני: בעת שאתה עושה עיסקה — כלום אינך מוותר על עקרונות?

עוזי: יש הבדל בין עיסקה ובין הסכם. בהסכם אתה חותר להגיע לת־נאים הטובים ביותר במיגבלות הכוח שלך ושל האחרים.

אם במו"מ שאני מנהל עם מפלגת היא מבקשת ממני דבר שאינו נראה לי, אך אינו מתנגש בהשקפותי ה־בסיסיות האידיאולוגיות — הייתי נו־טה לכך. מתוך גישה זו אני תומך עכשיו בפשרה עם המפד"ל.

פשרה - או תכתיב

אני: פשרה, או קבלת תכתיב?

עוזי: פשרה, או קבלת תכתיב — זה איבחון נכון. השאלה היא — מה מקור הכוח? אם היינו נתונים במצב של שוויון גמור בין ה„מערך" לבין ה„ליכוד", כאשר קולות המפד"ל מכריעים — וזאת כשאני חושב ש־הקיטוב בין ה„מערך" וה„ליכוד" הוא חד — בתנאים כאלה הייתי נאלץ ל־לכת יותר לכיוון המפד"ל. במצב ה־נוכחי בוודאי שאני בעד פשרה ונגד תכתיב.

משה ברעם: היחסים בין הדתיים לחילונים במדינה הם לא רק פונקציה של קיום הממשל בעזרת המפד"ל. אנו חייבים למנוע „מלחמת תרבות". אילו המפד"ל היתה מסלגונת — גם אז היינו צריכים להביא בחשבון כמה נתונים יסודיים: ראשית, בעם היהודי יש זהות בין לאום ודת. שנית, במ־דינת ישראל מתרכז, לפי שעה, מיעוט של העם. שלישית, עמנו — יש לו שרשים עמוקים במסורת ובמורשת. ע־לינו גם להתחשב בכך, שהמפד"ל מ־הווה כוח ניכר במדינה — הן בהת־יישבות והן במפעל הקונסרוקטיווי בכללו — והשותפות בינינו איננה מקרית. היא באמת היסטורית. אנחנו מסמלים את ההתחדשות ההיסטורית והמפד"ל את הרצף ההיסטורי. לכן, השותפות בינינו היא טבעית.

לא על חשבון אחרים

עוזי: עשיתי שנתיים בארה"ב. דוו־קא תקופה זו הוכיחה לי, כי אמנם יש שרשים לברית ההיסטורית, אך הברית הזאת איננה יכולה להיות על חשבון אינטרסים מובהקים אחרים של אחדות העם היהודי. דבר זה נתחוור לי במיפגשים עם ציבורים מהזרמים הרפורמים והקונסרוואטיווים.

אם מה שהם דורשים מאתנו הוא מכנה משותף יותר נמוך ליהדות — אני חייב להתחשב גם בהם. זה עומד בקונפליקט עם הברית ההיסטורית. מכאן שאינני מוכן לראות את כל ה־מורשת רק בכיוון האורתודוכסי. ה־עולם היהודי של 1974 שונה מעולם מזרח־אירופה, אותו מייצג אבי כש־הוא מדבר על אורתודוכיה.

משה ברעם: אינני יודע אם יש בי־נינו חילוקי־דעות, או הבדלי רגשות. זה סימן, שעוזי נולד בישראל ולבו פתוח יותר לכל הגוונים של הזרמים הדתיים בתוך יהדות העולם. עם כל הכבוד לזרם הרפורמי, השומר על יהו־דים נגד התבוללות ויש לו זיקה ל־יהדות ולישראל — הרי כחניך המ־סורת היהודית בעיירה שבמזרח אי־רופה, עלי זה לא עושה רושם. כש־ביקרתי בארה"ב לפני יותר מ־20 שנה, והופעתי באסיפה מטעם המגבית ב־בית כנסת רפורמי, וראיתי את הרב ניגש אל ארון־הקודש בגילוי ראש ואומר את התפילה „ויהי בנסוע ה־ארון" — זה עורר אצלי את כל ה־התנגדות של הרגשות: איך אפשר לפתוח ארון־קודש בגילוי ראש?...

צעירים נוטים לפוליטיקה

אני: בעבר נשמעו טענות על ני־הליזם בקרב הדור הצעיר, על רתיעה מוחלטת מחיים פוליטיים, ממפלגות ו־מעסקנות. האם רוח זו עודנה מהלכת בקרב הצעירים?

עוזי: לפני מלחמת יום הכיפורים היה ניהליזם. צעירים נרתעו ממפל־גות, מעיסוק בפוליטיקה, ואף לא גילו רצון להגיע לעמדות־השפעה. זה היה אחד המאפיינים של חברת־שפע חומ־רנית מאוד. אחרי המלחמה — יותר ויותר צעירים, ודווקא הטובים שב־הם, רוצים להיות בעמדות־השפעה פוליטיות. אלה שדרכם אצה להם. הם הקימו מיד לאחר המלחמה תנועות מחאה אד־הוק, תוך ניצול המרירות והמועקה. הם האמינו, שכך יגיעו ל־השפעה ממשית על האירועים. זו תו־פעה חיובית.

משה ברעם: עם קום המדינה נתון היה הדור הצעיר, ובצדק, בבעיות בטחוניות. למעשה, כאן היו המוטי־וואציה והאידיאולוגיה של הדור ה־צעיר. כאשר מסלולי־הקידום במדינת ישראל נהיו רבים יותר מאשר בת־קופה של טרם־מדינה, נפגמה התעני־יינות הכללית בפעילות הפוליטית בכ־לל ובאידיאולוגית בפרט.

אני: התעניינותם של צעירים ה־נמשכים עתה לפעילות היא בתחומי המדיניות והבטחון, אך לא בענייני חברה וכלכלה. מדוע?

עוזי: בקרב צעירים יש דווקא רגי־שות גדולה לבעיות חברה, לפער הח־ברתי, למשכנות־עוני. ואין זה עניין חולף. כיוון שהמצב הכלכלי, החברתי והמדיני יהיה קשה עוד הרבה שנים — לא תפחת ההתעניינות. ואם המפ־לגות יאפשרו יותר פתיחות — יש סיכוי לשינוי.

משה ברעם: זה תלוי עכשיו בך, עוזי...

עוזי: נכנסתי רק לפני שבועות אח־דים כמזכיר מחוז, ואעשה מה שבי־כולתי, כדי להביא שכבות נוספות.

(סוף בעמוד 44)

מאת משה דור

„הבעייה הארמנית": השמדת-עם בשלבים

מיבצעי ההשמדה נגד הארמנים היו „חזרה כללית" של השואה היהודית מידי הנאצים — אומר ההיסטוריון ד"ר פנחס לפיד ● שישה גלים של רצח־עם שיטתי עברו על עם מפוזר זה תוך 80 שנה.

אל מה שנהוג לכנות „ה־בעיית הארמנית" התוודעתי לראשונה, ככל שזכרוני מגיע, כאשר קראתי את „ארבעים הימים של מוסה דאג", הרומאן המפורסם של פראנץ ורפל. אז עדיין לא נכנס לשפת־האדם המונח „ג'נו־סייד", ואיש לא העלה בדעתו, שהעם היהודי יתנסה בשואה. לא היה איפוא מקום להשוואה — גם לא רגשית. אחרי־כן אירע מה שאירע — וקווי־הדמיון נעשו חריפים עד־אימה.

ורפל תיאר, בכוח כשרונו האמנותי הגדול, את ימי הזוועה שפקדו את הארמנים מידי התורכים במלחמת־העולם הראשונה. אבל שורשי הבהלה עמוקים יותר.

בימים אלה ממש מלאו שמונים שנה לגל־ההשמדה הראשון של האו־מה הארמנית. אני נזקק למניינו של ד"ר פנחס לפיד, ראש המגמה למ־תורגמנות באוניברסיטת בר־אילן, ש־עיקרי מחקרו החדש — המכונה: „החזרה הכללית" לשואה — מונחים לפני. ד"ר לפיד מונה שישה גלים כאלה, שהראשון בהם נתחולל ב־1894 והאחרון ב־1922.

במחקרו הוא מותח מקבילות בין הטראגדיה הארמנית לבין היהודית, מקבילות מצמררות ומחרידות: זה היה רצח־עם שיטתי ומתוכנן, שהת־נהל נוכח אדישות המעצמות הגדולות, ובמרוצתו בא לידי שימוש „מילון" יפה־לדבר, וקרבנו היה מיעוט נבדל מן הרוב מבחינה דתית, תרבותית, סוציולוגית ו„גזעית".

סיוע גרמני בתיכנון

זאת ועוד: בתיכנון הטבח שיתפו פעולה גרמנים. המוח הגרמני תרם תרומה מכרעת למנגנון־ההרג התורכי.

והובה לציין: הממדים היחסיים של השואה הארמנית עלו בהיקפם על זו של עמנו. בשנת 1915 בלבד נהרגו, בצורות מצורות שונות, קרוב למיליון וחצי ארמנים בידי הצבא התורכי — למעלה ממחצית העם האר־מני, על כל תפוצותיו, באותו זמן. ד"ר לפיד מצטט את ההיסטוריון ה־אנגלי ארנולד טוינבי: „רק שליש מ־שני מיליוני הארמנים בתורכיה שרדו בחיים, במחיר התאסלמות או בריחה מעבר לגבולות, בהשאירם את כל רכושם מאחוריהם".

ייסוד ישראל - מקור תקווה

איני יודע כמה מבין הישראלים נתנו אי־פעם את דעתם על האירוניה המרה המקופלת בעובדה, שבאחת מ־חוליות־המחבלים האחרונות, שנתפסו בידי כוחותינו, מצוי היה גם ארמני. לא רק משום שהארמנים צריכים היו לגלות רגישות יתרה בדבר זכות־הקיום תפיסית כפשוטה של אומה אחרת, אלא גם מפני שהקמת מדינת ישראל שימשה — על־פי עדויות רבות — מקור תקווה והשראה לאר־מנים הנפוצים ברחבי העולם (על־אף קיום רפובליקה ארמנית במסגרת ברית המועצות).

כי יש בין הארמנים המגלים רגי־שות כזאת, ואף אינם מתעלמים מ־משמעות כינונה של מדינת היהודים בארצם העתיקה, — בכך אפשר להי־ווכח כשמעיינים במודעות ובמכתבים־למערכת שמפרסמים ארמנים בעתוני־המערב הגדולים. פרשת קפריסין והת־התערבות התורכית האלימה הכרוכה בה נתנו דחיפה מחודשת למודעות ולמכתבים ארמניים כאלה, שבהם מע־לים את זכר ההרג הגדול.

מסתבר, כי הטראומה של השואה הארמנית לא נשתכחה. הנחלת עודנה מהבהבת וצורבת, ועם כל הנטייה הטבעית לחשכיח את הזוועה — וגם בכך קיים דמיון בינינו לבינם — אי־אפשר לשכוח אותה.

אחרי כיבוש - פזורה

ארמניה הארץ נכבשה בידי התור־כים העותומנים ב־1473. אז נמוצו הארמנים, שהטריטוריה שלהם הש־תרעה בין רמות איראן ואנאטוליה וכללה את מזרח־תורכיה, חלק מאזר־בייג'אן הפרסית וחלק של טראנס־קאווקאזיה הסובייטית של ימינו, על־פני האימפריה התורכית.

אין זה מענייננו להיכנס בעבי ה־תפקיד הכלכלי החשוב שמילאו האר־מנים — העם הנוצרי העתיק ביותר בתבל — במשק התורכי. שלוש מאות שנה היתה ארמניה סלע־מחלוקת בין תורכיה לפרס, אולם „השאלה הארמ־נית" לא משום כך נתעוררה. היא באה לעולם בעקבות המלחמות של תורכיה ורוסיה. הכיבושים הרוסיים הגדילו בהרבה את מיספר הארמנים החוסים תחת שרביט הצארים, והללו נטלו לעצמם, מתוך חישוביהם הפוליטיים האנוכיים, את תפקיד „מגיני הארמ־נים".

ויש להבין: עד שנעשו הארמנים כלי־מישחק בידי המעצמות הגדולות — רוסיה ובריטניה הגדולה, שאף היא נכנסה למזרח הקרוב, והאינטרסים שלה התנגשו עם אלה של רוסיה — נחשבו בעיני השלטון התורכי ל„עם נאמן". הם אף חיו בשלום ובידידות, דורות על דורות, עם שכניהם הכור־דים המוסלמים, שעתידים היו להיות רבי־הטבחים שלהם.

מלחמת 1878 בין רוסיה לתורכיה נסתיימה בנצחונם המוחלט של הרו־

עבדול חמיד, השליט שחרבו נוטפת־דם, עובר רכוב על חמור תחת „קשת נצחון" עשויה גולגלות־אדם, והעמים מסביב שותקים — בקריקטורה מתקופתו.

סים, אולם הבריטים השמיטו מידיהם את פרי נצחונם העיקרי. באותו הסכם־סתר מפורסם, שהעביר לידי בריטניה את קפריסין תמורת הגנתה על תורכיה מפני התשתלטות הרוסית, ובגילגולו בקונגרס ברלין, נקבע, כי התורכים יבצעו „רפורמות" בקרב האוכלוסים הנוצרים של קיסרותם. הבריטים מע־לם לא התייחסו ברצינות אל „הרפור־מות" הללו; הם גם לא ייחסו חשיבות לסעיף, שמקורו במלחמה הרוסית־תורכית, לפיו אמורים התורכים להגן על הארמנים מפני הכורדים.

מגמות מנוגדות

המנהיגים הארמניים — למן 1863 נהנו הארמנים ממעמד של „מילייט" (אומה אוטונומית) באימפריה העותו־מנית — שנגרפו למרות רצונם במער־בולת הרוסית־בריטית, לא עשו דבר העשוי להתפרש כסטייה מן הנאמנות המסורתית לתורכיה. בין הארמנים רווחת היתה המימרה, כי תורכיה היא אמם־מולדתם, והן בישופים והן מנהי־גים חילוניים נכבדים הביעו את אי־אמונם ברוסיה ובבריטניה גם יחד.

אולם בין המורים והמשוררים ה־ארמניים נמצאו המומי־מות, שהאמינו ב„נוצריותה ובהומאניותה" של אירו־פה. ב־1885 ייסדו הללו את המחתרת המכונה „הונצ'אק" (פעמון); וב־1890 נוסדה פדראציה סוציאליסטית־מהפ־כנית בשם „דאשנאק־טסוטיון".

כנגד זה צידדו ראשי העדה בהמשך הנאמנות לקושטא, מה גם שעניינה של רוסיה נתרכז, אחרי מלחמת 1878, באסיה המרכזית.

עד אז היתה רוסיה ידידה גלויה ובלתי־מסוייגת של הארמנים, אך מ־כאן ואילך הגיעה לכלל מסקנה, כי הארמנים יושבי תורכיה — כשני שלישים מבין הארמנים בכללם — נהפכו למכשיר בידי המדיניות הברי־טית האנטי־רוסית. הרוסים נקטו אי־פוא קו עוין לארמנים, שהתבטא בהצרת צעדיהם בתחומי הקיסרות ה־רוסית.

בה־בעת לא היתה התעניינות ה־בריטית בארמנים — אחר כיבוש מצרים בידי הבריטים ב־1882 — אלא פועל־יוצא של השימוש שאפשר לע־שות בהם כמנוף פוליטי ללחוץ על השולטאן. ממשלת לונדון הודתה ו־התכחשה בעת ובעונה אחת להתחיי־בות הבריטית כלפי הארמנים; כפל־הפנים של המדיניות הבריטית, הידי־דות שגילתה זו כלפי הבולגרים ב־1886, עודדו את המחתרות הארמניות בסברתן, שככל שירבו להרעיש ולמ־שוך תשומת־לב לעניינן, כי ייטב לעמם.

השולטאן שינה גם הוא את תקו הנקוט בידו: הארמנים לא נחשבו עוד ל„אומה נאמנה" והוא פתח ברדיפות ובמאסרים שרירותיים נגדם.

כאן אנו חוזרים אל מחקרו של ד"ר לפיד. הוא מזכיר את אשר בעיניו נחשב לגל־ההשמדה הראשון, הטבח של סאסון. באיזור הררי זה, בין ביט־ליס לדיארבקר, תקפה חבורה של כורדים חבורה של ארמנים — גם יחסי־השכנות המסורתיים בין שני ה־עמים נפלו קרבן לשינוי־המדיניות העותומני ולהסתתם זה כנגד זה. ה־שולטאן עבדול חמיד, שחשש מפני פעילות „מהפכנית", שיגר לשם צבא סדיר, מורכב בעיקרו מיחידות־פרשים כורדיות. ד"ר לפיד אומד את מספר החללים הארמניים בכאלף נפשות.

אות לטבח ולפרעות

הבריטים — בסיועם הפושר של הצרפתים והרוסים — הגישו לשולטאן תכנית ל„רפורמות", שתכליתה להר־חיב את הקרע בין „השער העליון" לנתיניו הארמנים. באוקטובר 1895 חתם השולטאן סוף־סוף על תכנית־התיקונים מאחזת־העיניים — ובה־בעת נתן את האות לטבח. מספר ה־קרבנות שנפלו ברחבי הנפות הארמ־ניות נאמד בכ־100 אלף.

הפרעות של הגל השני עוררו את המחתרת לפעולה: כ־20 חברי „הונ־צ'אק" תקפו את הבאנק העותומני בקושטא באוגוסט 1896. השגרירים האירופיים, במקום שינסו להציל את החושבים הארמניים החפים־מפשע ב־עיר־הבירה, סחטו משלטונות תורכית הסכמה לשילוח החשודים אל מחוץ לגבולות האימפריה. ביומיים הבאים גבו התורכים את החוב: כ־6000 אר־מנים נרצחו בפוגרום, לנגד עיני ה־מעצמות ה„אחראיות" לשלומם...

משטר תורכי אחד מוגר, משטר תורכי שני עלה תחתיו: „התורכים הצעירים", שעלו לשלטון ב־1909, הוכיחו, כי מורשת השולטאן חמודה נאמנה עליהם. במארס ובאפריל אותה שנה נרצחו כ־30 אלף ארמנים באדא־נה ובמקומות אחרים בחבל קיליקיה.

אבל גולת־הכותרת של השואה ה־ארמנית עתידה היתה להתרחש מאוחר יותר, בשלב החמישי, זה של מלחמת־העולם הראשונה.

דמיון לשיטה הנאצית

כשפרצה המלחמה, הבטיחו מנהיגי הארמנים לשלטונות העותומניים את נאמנותם. אולם גזירות תורכיות קשות ויחס של אפלייה כלפי החיילים האר־מניים בצבא התורכי הגבירו את ה־מתיחות. ב־27 במאי 1915 החליטו השלטונות, בטענה שהארמנים מגלים חוסר־נאמנות, להגלות את כל האוכ־לוסיה הארמנית לסוריה ולעיראק.

ד"ר לפיד מצטט את עדותו של הנרי מורגנטאו, מי שהיה אז שגריר ארה"ב (יהודי) בקושטא, בדבר ה„טיפול" התורכי בארמנים המגורשים, המעלה לאלתר את הדמיון עם השי־טה הנאצית כלפי היהודים: „וכאשר המגורשים עזבו את בתיהם, השאירו מאחוריהם שיירה אחרת — של גוויות בלתי־קבורות של ישישים וישישות, בשלבים האחרונים של טיפוס או חו־לירע, של פעוטים המוטלים על גבם ומתחננים בשארית כוחם ללחם ומים. היו נשים, שהציעו את תינוקותיהם לזרים, בהתחנן, כי יצילו אותם מ־מעניהן, ואמרו, אם לא יקחו אותם מידיהן, ייאלצו להשליכם לבארות, כדי שיגססו לפחות באין מפריע. מ־אחוריהן נשאר המון רב של נערות, שנמכרו לשפחות — לעתים במחיר של כ־80 סנט — אחר שקודם לכן נאנסו בחייתיות, ואחרי כן אולצו להתפרנס מזנות. שרשרת של מחנות מלאים חולים וגוססים, וביניהם גוויות ללא קבורה, סימנה את נתיב המגור־שים.

„להקות של עיטים חגו מעליהם וכנופיה של כלבים רעבים, שנלחמו על הגוויות, רדפה אחרי כל שיירה. זוועות איומות ביותר התרחשו בשעת חציית נהרות — אז דחפו השוטרים את הנשים לתוך המים וירו על כל אלה שניסו להציל את נפשן בשחייה. לעתים קרובות קפצו נשים למים מ־רצונן, יחד עם ילדיהם, כדי להציל לפחות את כבודן".

גירוש כולל אל המדבר

מורגנטאו, שגבה עדויות לרוב, מו־סיף: „הצעד הסופי והגרוע מכולם, שננקט נגד הארמנים, היה גירוש כולל של כל האוכלוסין מבתיהם אל המד־בר. הקרבנות, שכללו משכילים ונשים בעלות־מעמד, נאלצו ללכת ברגל, ה־שופים להתקפות כנופיות־פושעים ש־אורגנו לצורך זה. בתים נהרסו, פשו־טו כמשמעו. משפחות פוצלו, גברים נרצחו, נשים ונערות נאנסו יום־יום בדרך או נלקחו להרמונות. ילדים הושלכו לתוך נהרות, או נמכרו לזרים בידי אמהותיהם, כדי להצילם מרעב".

במחקרו בדק ד"ר לפיד עדויות ורשימות של בני התקופה ההיא, ומצא כי הממשלה התורכית הורתה בצו סו־די למושלי המחוזות, להיזהר מן ימ־שכו האירועים הללו תשומת־לב: את טבח הארמנים יש להוציא לפועל ביסודיות, אך „ללא רעש".

„ארמנוסייד"

שנים רבות אחרי־כן טבעו חוקרים ארמניים את המטבע „ארמנוסייד" ל־גבי מה שקרה, ואילו ההגמון הארמני של ירושלים אמר לעתונאי ישראלי, כי „הם ערכו חזרה כללית נגדנו, לפני שניגשו לבצע זאת נגדכם". במיברק הסודי של מיניסטר־הפנים התורכי, טלעאת ביי, אל מושלי שש המחוזות הנוגעים־בדבר, נאמר: „הודיעו לכם, כי הממשלה החליטה להשמיד כליל את כל הארמנים החיים בתורכיה. אלה המתנגדים לצו ולהחלטה אינם יכולים להימנות עם הסגל הרשמי של האימ־פריה. יש לשים קץ לקיומם (של ה־ארמנים), אף אם הצעדים שיש לנקוט בהם הם פליליים. אין להתחשב בגיל, במין או במצפון".

בשואה הארמנית הזאת מילא תפ־קיד מרכזי ג'מאל פחה, האיש שהכביד את אוכפו על היישוב היהודי בארץ־ישראל ב־1916/17, וכפשע היה בינו לבין השמדת יהודי א"י. בין המונחים שרווחו בשימוש מבצעי ההשמדה יימצאו „עותומניזאציה", תורכיפיקא־ציה", „הומוגניזאציה גזעית", „איסל־מיזאציה מוחלטת", „פתרון השאלה הארמנית" — וכל המוסיף לגבי אסו־ציאציות מידיות, גורע.

שתיקה מכאן - הכחשה מכאן

העולם „הנאור" — להוציא יחידים — מילא את פיו מים. באי־כוחה ה־דיפלומאטיים של גרמניה (בעלת־בריתם של התורכים) בארה"ב הכחי־שו בשיטתיות את כל השמועות וה־ידיעות על האסון. יתרה מזאת: עדו־יות של פליטים מסרו, כי קונסולים גרמניים אחרים, בעיקר בסוריה, עו־דדו את הרציחות. בייחוד אמור ה־דבר לגבי רוסלר, קונסול גרמניה ב־חלב ולגבי קונסול גרמניה באורפה.

ואם נתקלים אנו בתגובה רשמית אחרת, היא נובעת משיקולים תועל־תיים. הרי קטע מדו"ח סודי ששיגר הרוזן וולוף־מטרניך, משגרירות גר־מניה בקושטא, אל הקאנצלר בתמאן הולווג: „דנתי עם טלעאת ביי וחליל ביי בדבר גירוש הפועלים הארמניים. צעדים אלה מעוררים את הרושם, כי ממשלת תורכיה שוקדת על כשלונה במלחמה. אנשים כמו טלעאת ואנוור יודעים היטב, שהמאמץ המלחמתי סו־בל מסיכון שירותי הרכבות והבנייה במחוז אמאנוס. אולם אין עוד איש שיוכל לרסן את השוביניזם והקנאות.

(סוף בעמוד 45)

קבר־אחים ארמני: קטל־הזוועות של הארמנים הקדים בעשרות שנים את „הפתרון הסופי" של הנאצים.

אופנת־איפור־הצמרת
'אולטימה' II
תכשירי־היופי הבינלאומיים — שיא באופנת הקוסמטיקה

לפנים

* איפור־מעודן 'NUTRIENT MAKEUP'
בסיס־איפור־נוזלי רווי־לחות. בעשרה גוונים — לכל סוגי־העור.
* איפור־מלא 'CREME FOUNDATION'
בסיס־איפור־קרמי עשיר בלחות מירבית. בחמישה גוונים טבעיים.
* איפור־משלים 'TRANSLUSCENT FACE POWDER'
פודרה שקופה ועדינה לתשלמת בסיס האיפור. מוצר יסודי אחד.
* איפור־קליל 'TRANSLUCENT COMPACT POWDER'
פודרית שקופה באריזה קומפקטית עם ראי לנשיאה בארנק. בשני־גוונים.
* סומק־לחיים 'ULTRA CREME BLUSH STICK'
מקלון סומק אלגנטי. בחמישה גוונים — מהעינבר עד לנחושת.

לעיניים

* צלליות־עפעפיים 'CREME SPUN PATINA SHADOW'
רכות בלתי־כסופות — בששה גוונים מרהיבים.
* צלליות־חזוהר 'FROST SPUN PATINA SHADOW'
עדינות וזוהרות — שלוש מוכספות ושלוש מוזהבות.
* צלליות־חבוהק 'GLEAMING PATINA SHADOW'
צלליות־אור בששה גוונים דרמטיים.
* צלליות־אמנותיות 'DUAL PAN PATINA SHADOW'
בכל קופסא 2 גוונים משלימים: ששה „מלאים" וששה „כסופים".
* קו־ריסים קרמי 'BRUSH ON CREAM LINER'
קו־ריסים אוטומטי, עם פרוטאין — בשלושה גוונים.
* מסקרה־עדינה 'LASH MAKEUP AUTOMATIC'
מסקרה לעיניים־רגישות, צובעת כל שערה בנפרד — בשני גוונים.
* מסקרה־פרוטאינית 'LUSCIOUS LASH MAKEUP'
מסקרה עמידה בפני מים ודמעות — בשלושה גוונים.
* קרם לחסרת־איפור־עיניים
'EYE MAKEUP REMOVER CONCENTRATE'
קרם מרוכז לחסרת איפור העיניים.

לשפתיים

* צבעי־שפתיים 'ULTRA TRANSPARENT LIP TINT'
עשרים שפתונים בגוונים מחום־אדום ועד כתום־עמוק.
* שפתוני־חבוהק 'LIPSTICK MAKEUP FROSTED'
חמישה שפתונים בגוונים עמוקים וכסופים.
* שפתוני־תאופנה 'LIPSTICK MAKEUP CREME'
שמונה־עשר שפתונים בגוונים בהירים — של אדום, ורוד וקגלגל.

לציפורניים

* לאקות־חבוהק 'PERFECT NAIL MAKEUP FROSTED'
עשרה גוונים כסופים. בכל אריזה 2 בקבוקים: בסיס־פרוטאיני ולאקה.
* לאקות־הפאר 'PERFECT NAIL MAKEUP CREME'
חמישה־עשר גוונים בלתי־כסופים. בכל אריזה 2 בקבוקים: בסיס־פרוטאיני ולאקה.

החודש בלבד!
על כל קניה של תכשירי "אולטימה" II
בערך של ‎-.100‎ ל"י — תקבלי בחצי־המחיר
מערכת תכשירים לטיפול ואיפור
יום־יומי־מלא של "אולטימה" II
‎-.60‎ ל"י במקום ‎-.120‎ ל"י

תכשירי "אולטימה" II להשיג במקומות המכירה המובחרים
* "כל־בו שלום", מגדל שלום, תל אביב. * "שקם אב"ג", אבן גבירול 130, תל אביב. * "אביבה", בלפור 47, בת־ים. * "אניה", סוקולוב 57, הרצליה. * "ממינה", שד' הנשיא 135, חיפה. * "צילי", הרצל 16, חיפה. * "ורד", יפו 30, ירושלים. * "טייכמן", הרצל 27 נתניה. * "עליזה", חיים עוזר 4, פתח־תקוה. * "מטקוט", בנין אגד ראשון לציון. * "מילה", ביאליק 66, רמת־גן. * "אדי", אבן גבירול 30, תל־אביב. * "אדי", ככר המדינה, תל־אביב. * "פאר", אבן גבירול 94, תל־אביב. * "מרים", דיזנגוף 272, תל־אביב * "מימוזה", בן יהודה 55, תל־אביב.

אנו מזמינים אותך ללא־תשלום — לצוות לימוד אשר בו תנתן הדרכה אישית כיצד לטפל בעורך ולטפח את יופייך — בביתך. ההרצאות תמשכנה 3 שעות ותתקיימנה: בתל־אביב, ב„בית רבלון", רח' חובבי ציון 65, בימי שני מ־3.00 עד 6.00 אחה"צ; בחיפה, ב„בית ויצו", רח' הלל 18, בימי שני מ־9.00 עד 12.00 לפנה"צ.

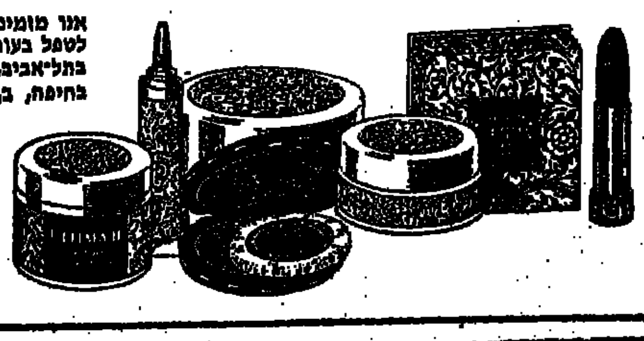

'ULTIMA' II
CHARLES REVSON

אברומה פירות

מאת מנחם תלמי

צילם אסף קוטין

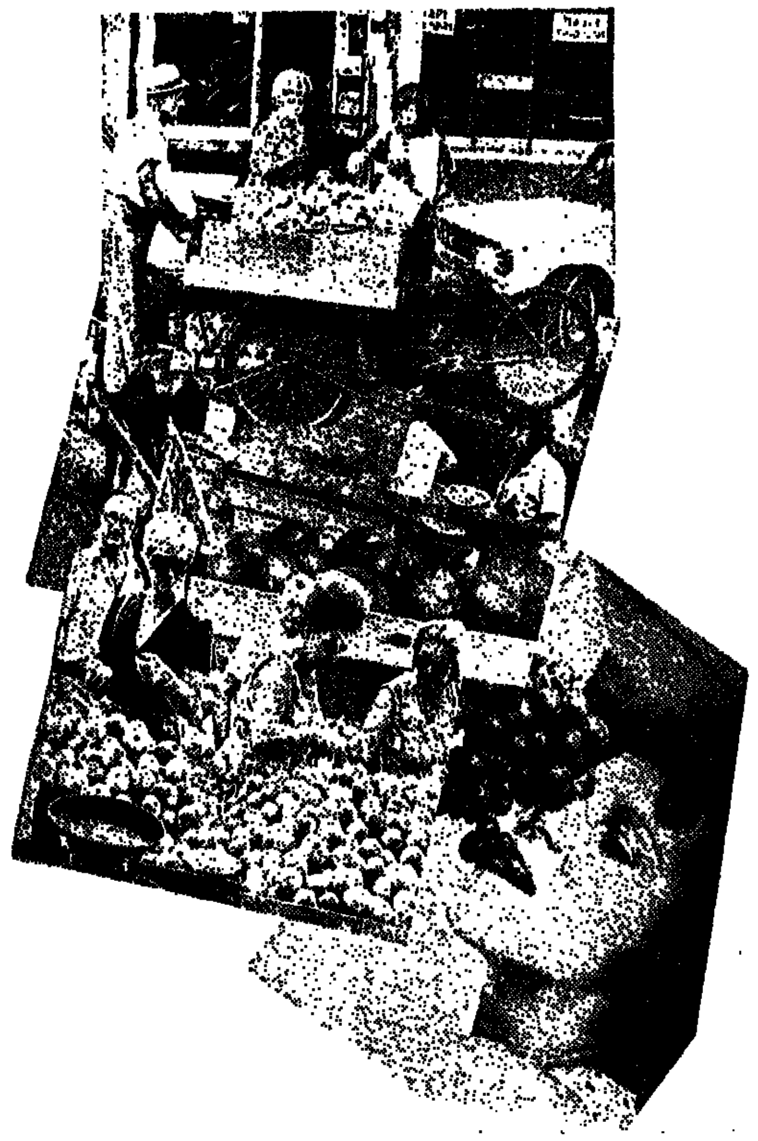

חם. לח. הביל. אתה רעב לבריזה, או לפחות למשב המזגן. אוגוסט גווע, מגיר פלגי זיעה. ספטמבר מקיש בשערי שמים, מבקש כבר לרדת. החולצה רטובה ו־אתה משתוקק לצלו של עץ, לריח דשא מושקה לעת ערביים, לרוח ים צחה, לצינתה של מרפסת סוכה.

מרפסת של קיץ. גופיות. חזות שעירים וכרסים משוחררות. מלווים לגימת סודה באנחת קיץ גדולה. שוחטים אבטיח צונן. אבטיחים טובים, אבטיחים יפים. שומרים על חרמה. מתוקים ועסיסיים. לא התקלקלו. קח למשל את המלונים. חטפו פיחות בטעם, איבדו מן הארומה המשגעת שלהם, שתמיד היתה צועקת מתוך הקיץ, מקצה העיר לקצה. איפה המלונים של ימים החם! אלה הארכניים, שקליפתם חלקה ובורקת, כמו שמש שוקעת, וריחם הולך בעקבותיך לכל אשר תלך. היו מביאים אותם בסלים גדולים, רפודים בקש, שלא יתמעכו. היו נושאים אותם בעגלות ועל גבי גמלים. היום מובילים אותם בתיבות־קרטון קטנות ומנומסות, קליפתם קשה, מתוספת ו־תוכם מופחת מטעמיו.

„התפוח בסדר גמור — אומר אברומה ומלטף את ערימתם במבט של נתנתנים. — תשיב לב לריח. רק שלא תיפול על אלה שיצאו מחקירור. בחוץ יפים, בפנים כמו קמח. לשים לך שני קילו ז"

את, הקיץ הזה! איזה קרניבל משגע של פירות. אברומה אומר, שאתה יכול להגיד על המדינה הזאת מה שאתה רוצה, שאתה יכול להשמיץ את הממשלה ואת העיריה. הכל! רק לא את הפירות שלנו. כאלה אתה לא מוצא באף מקום בעולם. „ישר מהעצים של הגן־עדן" — הוא אומר. „תראה מה זה ענבים תראה. תראה איזה אפרסקים. פעם — הוא מספר — עבר פה תייר מהילטון. רחצתי לו פירות והוא אכל. אמר, שהוא נוסע בכל העולם והפירות הכי טעימים שאכל זה בישראל".

יש גם סברס. אבל עוד מעט יתחילו למכור אותם בבתי מרקחת. לא בשל סגולותיהם הרפואיות, אלא בגלל מחירם. בשנה שעברה עוד קיבלת אחד ב־25 גרוש. היום — אחד בחצי לירה. והסחורה — לא מה שהיה פעם, כשהיו מביאים אותם בארגזים צרים, קטופים זה עתה, מקוייצים בפלומות צהבהבות, נפוחי הבטחת גלעינית. מובחר שבמובחר. מאדמות החול שבשולי הפרדסים המושקים: מן המדרונות המסולעים של אזורי החר; מתוואדיות העמוקים, שקרקעיתן משמרת לחלוחית סמויה גם בעונת חיקוד. מכרו אותם חמישה בגרוש ואחד בקשיש. שנתיים־שלוש אחרי כן — חמישה גרוש אחד ואז בני־האדם התרעמו ואמרו: יותר בזול לקנות זהב. השנה כבר חצי לירה אחד, אלא אם כן אתה עוצר באחד מכבישי רצועת־עזה, או במורד משכם לג'יפתליק, ושם, בצלו של עץ על אם הדרך, משספים לך מהאדמדם־אדמדם הזה במחירי השנים שחלפו.

קיץ. חם. הרבה זיעה. הרבה פירות. קרניבל צבעוני. המון ענבים. סולטנינה עינברית, בלי גרעינים; מוסקאט שחור, שהוא מרתף אפלולי של טעמים מופלאים; דבוקי. שהוא אוצר של סוכר ודבש.

„עזוב אותך מאלה — מניף אברומה את ידו בביטול לעבר הענבים השחורים והגדולים שאינם מוסקאט — אתה משלם כסף רק בשביל היופי שלהם. בתוכו זה לא סחורה".

אברומה הוא הרוכל שלנו. ברנש מפורע מבטים, עם זרועות קצרות ו־עבות, עם תלת־אופניים זקנים, עם מגש־עץ גדול המונח עליהם ועליו גידושי תשירת הצבעונית, פרי המחמדים הקייצי, היוכי התפוח המסמיק, שחוקו המעודן של האגס, הבטחתו הכמוסה של האפרסק ושפע ברכת הכרמים.

אברומה אחד והרבה פירות. יש לו קאסקט ישן ומעוך, יש לו זיפי זקן, שאינם קטנים ואינם גדלים ויש לו פינה קבועה שלו בקרן הרחובות, אותה עשה נחלת־אבות שאין זזים ממנה. קיץ קיץ באותו מקום עצמו, עם אותם תלת־אופניים, עם אותו קאסקט דהוי, עם אותם זיפי זקן.

אברומה נולד לקיץ. כשבא החורף, נעלם אברומה מן הנוף, ובמקום חנייתו בקרן הרחוב, נותר רק כתם גדול ודביק של פרי דרוס, שעסיסו נספג באספלט.

אברומה איש חכם ומעשי.
„את הפרנסה עושים בקיץ. כל יום מכה של מאתיים, שלוש מאות לירות. בחורף עושים חיים. בקיץ קמים מהמיטה בחושך, חוזרים הביתה בחושך. בחורף לא יוצאים מהשמיכה לפני עשר בבוקר. אם יורד גשם חזק, לא יוצאים עד הצהריים. אם לא יורד גשם, הולכים ליפו לדוג. אחר כך הולכים לרחוב הסנדלרים לשחק שש־בש. בערב יושבים עם חברים בקפה של מרציאנו.

„שוברים את הכיף רק בעונת של החות־שדה. אחר כך חוזרים לנוח עד העונה של המישמיש. אחר כך עוברים לענבים. מתחילים עם ,מלכת־הכרמים'. לא עושים על זה פרנסה גדולה. ביוקר מאוד וגם כן קצת חמוץ. הכי טוב הולך הדבוקי. תפוחים גם כן הולך טוב מאוד. הכי הרבה הולך ,דלישס־זהב', אבל ,יונתן' ו,אין־כמוהו' גם כן לא רע. שזיפים מתקלקלים מהר והמחירים נופלים. תפותים מחזיק הכי טוב. לא מכרת היום, תמכור מחר. ענבים אתה מוכרח לגמור מהר. עוד מעט יבואו הענבים של הערבים מחברון. יפים מאוד, מחזיקים מעמד. אבל בטעם שלהם לא עומדים על יד הדבוקי. הכי טוב הדבוקי של הערבים מהרצועה. לא כל כך יפים, אבל בטעם אלף־אלף. אלה הולכים בלי חשקאה.

„תיקח את המוסקאט הזה. עין־תרוד. משהו לא נורמאלי. לשים לך שלושת קילו ז"

ארץ של קיץ. קיץ של פירות. אברומה אומר, שהשנה יש המון ענבים. „הכרמים — הוא אומר — פתחו את הלב שלהם".

היתה גם הרבה חיטה. עכשיו נותר השלף. מה שהיה ירוק כבר הצהיב ומה שהצהיב, הולך ומאפיר. רק השמש נשארת צהובה, מטיחה את זעפה על הארץ הנצרבת. אדמה נבקעת, פושקת שפתיים צמאות. בלילות שטים ערפילים ספוגי ריחות עשן, מעלים קטורת כשופה אל מול פני ירח פגום. ובלילות העייפים והיפים הללו, כשבא לך פתאום לשיר איזה שיר־נשמה על ארץ כנען, מבשיל הפרי במקשאות ובמטעים ומתחת לעלי הגפן; והוא אוגר מן הטל ומהערפילים, סופג את להט האדמה, מייצר בחשאי ניחוחות וטעמים.

בלילות הללו, כשבא לך פתאום להיכנס לכרם ולבצור לעצמך אשכול אפלולי, או לשבת בסוכתו של שומר ולבצוע פלח מאבטיח המתקרר ברוח, נוהמות המשאיות הגמלוניות אל עבר השווקים, עמוסות עד קצה־סולם בתיבות הפרי, בהדרי אבטיחים בוהקי קרחות.

עם שחר משכימים אברומה וחבריו אל ה„ראמפות" של השוק הסיטונאי. אחר כך אתה פוגש בהם בשווקים הקמעוניים ובקרנות הרחוב.

אחר־כך אתה עומד ליד התלת־אופניים של אברומה, מזין עיניך בחמדת פרי הארץ הזאת.

„לשים לך שלושה קילו מוסקאט? — מציע אברומה. — ותיקח גם מהשזיפים האלה. זה חצי שזיף, חצי אפרסק. ממזר עלא־כיפאק. ראית פעם איזה ילד יופי מבחור ספרדי ובחורה אשכנזיה? זה מה שאתה רואה פה. עלה האפרסק על השזיף, יצא משהו לא נורמאלי יפה. לשקול לך קילו ז"

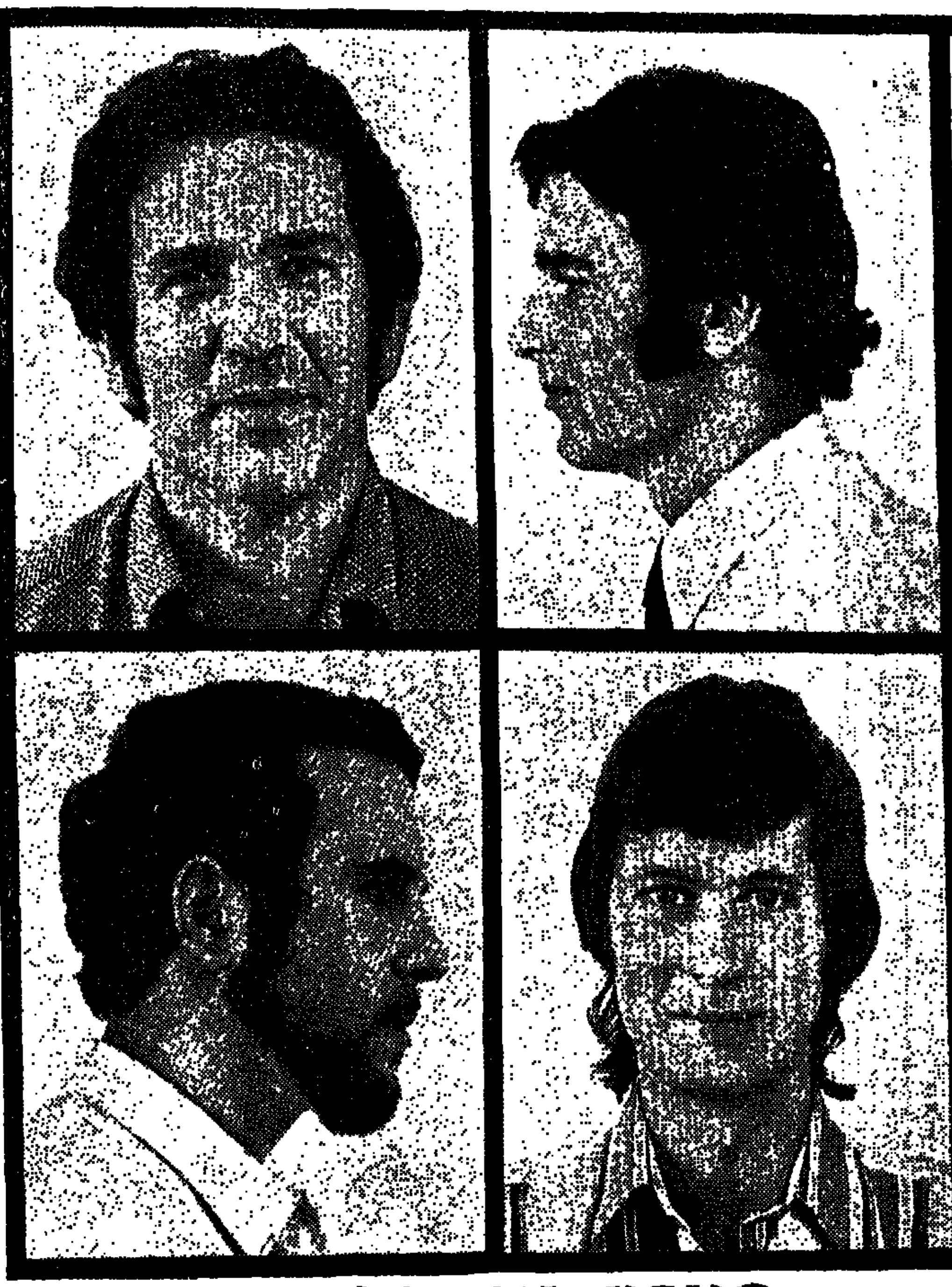

WANTED 200.000 ל"י

הם דרושים ונדרשים

צעירים מצליחים ועושים צעדיהם הראשונים בדרך מבטיחה. הם מחשבים את דרכם בצורה הגיונית ומפוקחת. הם רכשו בטוח חיים מיוחד להם הסנה 200 הם בדקו את הנתונים אחד לאחד. בדוק אותם גם אתה:

* סכום בטוח חיים 200.000 ל"י צמוד למדד יוקר המחיה
* חשוב מאוד: פרמיה נמוכה
* בטוח מלא מפני סיכוני מלחמה
* אפשרות צרוף האשה לפוליסה

סוכן הבטוח שלך ישמח לסייע לך בבנית תכנית בטוח חיים הסנה 200 להגנתך ולהגנת משפחתך.

הסנה 200

תכנית בטוח חיים לצעירים - דרושים ונדרשים

אנטוני ברג'ס, מחבר „התפוז המכאני": התסריט על ישו, שאורכו שש שעות, יתרום לשלום ולאחווה.

פראנקו זפירלי, הבמאי, נחפש ברחבי העולם לא־שחקן לגילום דמות ישו, „אולי שמי, אולי בעל דם מעורב".

לא „גורו" האיש מנצרת

מאת עדה לוצ'אני
(רומא)

„ה מבצע הגדול ביותר שהוגשם עד כה על־ידי חברת טלוויזיה כלשהי בעולם" — זאת היתה ההגדרה הצנועה, שנטבעה על־ידי היוזמים, כאשר הודיעו ברומא על מיבצע בן שש תכניות טלוויזיה בנות שעה: „חיי ישו".

אחרי שהפיקו בשנה שעברה את הסידרה הטלוויזיונית על חיי משה רבנו, החלה שוב עבודה משותפת של הטלוויזיה הממלכתית האיטלקית ו„חברת הטלוויזיה המאוחדת העצמאית" הבריטית. אם התכניות יתנהלו בהתאם ללוח הזמנים, יחזו בחודש מארס 1975 כ־200 מיליון צופי טלוויזיה בארה"ב ובאיטליה בראשונה מתוך שש התכניות על חיי האיש מנצרת.

ממארוקו עד ישראל

שוב יסיירו צוותי מומחים במרחבים, ממארוקו עד ישראל, כדי למצוא את המקומות המתאימים לתמונות חוץ ואת הפרצופים המתאימים לגיבורים הראשיים בדראמה של ישו.

שוב שואלים בעצתם של תיאולוגים קאתוליים, פרוטסטאנטיים ויהודיים, וכן של מומחים לתנ"ך, על הרקע ההיסטורי־דתי שהוליד את דמותו של ישו, ועל משמעות בשורתו.

ושוב נתבקש הסופר הבריטי אנטוני ברג'ס — היוצר של „התפוז המכאני" — לכתוב את התסריט.

„מטרתנו", הסביר סר לו גרייד, נשיא חברת הטלוויזיה הבריטית, „היא להשלים תכנית בת שש שעות על חיי ישו, שיהיה בכוחה לעזור לאנושות, שתשאף לתרום תרומה לשלום ולאחווה, ותזכה בהבנה ובהערכה מצד הכל, נוצרים, לא נוצרים ולא מאמינים כאחד.

בלי קטעי פרסומות

„חברת נ.בי.סי. האמריקנית תשדר את התכניות בלי הפסקות לקטעי פרסומת. עובדה זאת מעידה על מידת החשיבות שיש לתכנית בעיני האמריקנים, אך לא בעיני האמריקנים בלבד. אנו רוצים, שהסידרה הזאת תשודר בכל רחבי העולם. איננו מזניחים דבר כדי להשיג את המטרה הזאת".

חיי ישו היו „נושא מבוקש" בכל הזמנים, בכל הצורות. בתמונה: מעמד הסעודה בסרט הטלוויזיה „הצליבה", שהוסרט לפני שנים אחדות בישראל.

בהתייחסו לסרטים הרבים (המפיק האיטלקי גילו פונטקורבו משלים עכשיו סרט משלו) ולמחזות על ישו, לא חסך הסופר אנטוני ברג'ס ביקורת:

„חיינו עדים בזמננו לליקוטים רבים על חיי ישו, על אופיו, על שליחותו. יש, למשל, שני מחזות־זמר, פופולאריים מאוד בקרב הצעירים, המציגים גירסאות של ישו מפושטות יותר על המידה ועל כן מסולפות: אמת ביתחפושת. ישו מוצג כהיפי. ישו ויוחנן המטביל נראים רוקדים ב„טיימס סקוור" בניו־יורק. מבחינה בסיסית, קירבו את ישו אל הדמות הנארקוטית של איש בשולי החברה, סמל שובה־לב אך חלש של התרבות המשתנית. ואילו ביצירתנו אנו שואפים להחזיר לקדמותם את הכוח, העוצמה, המרץ, האינטלקט העצום, את סערת הרוח של ישו הנוצרי.

לא דרשה - אלא מציאות

„נשאף" — סיכם מחבר „התפוז המכאני" — „להעביר על ידי אמצעי תקשורת המוני כטלוויזיה לא דרשה, לא עקרון, אלא מציאות של חייו ושל תקופתו: את הקיסרות הרומית, את המקדשים ובתי הכנסיות, העבודה, המוסיקה, התרבות, הניבים של תקופה סוערת זו".

פראנקו זפירלי, שיביים את כל הסידרה — אחר שלא התגשמו תכניותיו הקודמות לרתום למשימה את הבמאי השוודי אינגמאר ברגמן — אמר, כי ישאף לשחרר את האמת על דמותו של ישו מכל מה שיוחס מאוחר יותר לבשורה הנוצרית. „אנו חייבים לגלות שוב מה שהיה בגליל לפני אלפיים שנה".

ישו - ערבי

ההבדל הגדול בין הסידרה על משה לבין זו על ישו היא, שסידרת משה נערכה סביב דמותו של שחקן בעל שם עולמי — ברט לנקסטר, ואילו במיבצע הנוכחי, „צריך שהשחקן שישחק את ישו יהיה פרציף חדש, אדם צעיר בשנות השלושים" — אומר זפירלי.

בהזכירו את נסיונו בעבר, כבמאי הסרט „רומיאו ויוליה", ציין, כי היה למצוא שחקן צעיר, שפניו אינם ידועים, כדי שישחק את רומיאו. בן 15, אך קשה למצוא אדם מבוגר, כבן 30, שיוכל לשחק את התפקיד, ופניו אינם ידועים. התחלתי לחפש אותו ברחבי עולם. הייתי מעדיף, שיהיה ערבי".

לא פחות קשה, לדברי זפירלי, תהיה בחירת האשה, שתשחק את התפקיד של מרים, אמו של ישו. בגילוי־לב בלתי־דיפלומאטי אמר זפירלי, כי הקושי הוא בכך, „שכל השחקניות הנמצאות עכשיו במחזור, הן אסון".

בתשובה לשאלה, מדוע לדעתו יש צורך להעדיף ערבי לתפקיד ישו, אמר זפירלי, שחזר לא מכבר ממסע בצפון־אמריקה, תוך חיפוש אתרים מתאימים, כי ראה שם „כמה פרצופים פאנטסטיים".

עם זאת הוסיף, כי ישו „שלו" יכול להיות כל אדם מן האיזור הזה, „שמי, בעל דם מעורב, כל אחד. לא הייתי רוצה, שישו יראה כינשוף המסתכל לכל הצדדים, בדומה לכמה יהודים", אומרים בשמו של זפירלי. עם זאת, אין הוא מוציא מכלל אפשרות, שגם יהודי יוכל למלא את תפקיד האיש היהודי מנצרת.

כפרי אטלאס - נאות הנילוס

אשר לאתרים שבהם יעשו צילומי החוץ, לא קיבל עדיין זפירלי החלטות

(המשך בעמוד 43)

עלילות הריגול האמריקני

ה מטה הכללי של המנגנון החשאי ה־אדיר ביותר בעולם שוכן במרחק של 15 ק"מ מוואשינגטון, בתוך חלקת יער ששטחה 500 דונאם. משמרות חמושים ברובים אוטומאטיים ומלווים כלבי משטרה מסיירים לאורך גדרות התיל הגבו־הות, המקיפות את כל התחום. מי שאינו מכיר את הדרך, יגיע הנה רק בקושי, כי רק שני כבישים, שאינם נראים לעין, מובילים למטה התשאי של „סנטרל אינטליג'נס אג'נ־סי" (סי.איי.אי.), שירות הביון של ארה"ב. דרך אחת אינה מסומנת כלל. בשניה מצביע בכיוון למרכז הסי.איי.אי. שלט, בעל כתובת: „אל המשרד לכבישים ציבוריים".

רק מעטים יודעים כמה אנשים עובדים בבניין הבטון המודרני, דמוי המבצר. אומדים את מספרם ב־8,000 עד 9,000. בסך הכל מעסיק הסי.איי.אי. 16,500 עובדים. כ־5,000 פועלים בחוץ־לארץ. כאל־פיים מועסקים בכל מיני מקומות בתוך ארה"ב — במחנות אימונים; במה שמכונה „בתים בטוחים", שבהם מתקיימות פגישות חשאיות של סוכנים; בעמדות ציתות אלקטרוניות; בלשכות הקשר של סי.איי.אי. במיניסטריונים ובחברות נשק.

CIA

אולם־הכניסה של הסי.איי.אי. מקושט במשפט: „וידעתם את האמת והאמת תשימכם לבני־חורין" (יוחנן, 32.8). אכן חוזרים ומשננים לכל סוכני ה־סי.איי.אי., שאין הם עוסקים בעבודה רגילה, אלא עומדים בשירות החירות, שעליהם להגן עליה בפני הקומוניזם. תודעה זו מחשלת את סוכני הסי.איי.אי. כמו חברי מיסדר. הם רואים עצמם כעילית, החיי־בים במוסר נעלה, ועולים על בני־תמותה פשוטים בידיעותיהם החשאיות.

הצו העליון במטה הראשי של סי.איי.אי. — ה־מכונה בקיצור „לאנגלי", על שם אחד היישובים הסמוכים — איננו בעל אופי מוסרי אלא מעשי: זהו צו הסודיות. כל סוכן כפוף לצו הזה 24 שעות ביממה.

הדבר מתחיל בבית הספר של סי.איי.אי. התלמי־דים נושאים שמות מזויפים ולכל אחד „אגדה" — תולדות חיים בדויות. איש אינו יודע על רעהו, מיהו בעצם. אך כל התלמידים נדרשים להבקיע את ה„כיסוי" של חבריהם. תלמיד שמצליח לפענח את סוד חברו, ומודיע על כך להנהלת בית הספר — מקבל ציון חיובי. זה שלא השכיל לשתוק, מקבל ציון שלילי.

CIA

אין איש בלאנגלי, שתולדות חייו לא נחקרו ב־קפדנות על ידי הסי.איי.אי. כולם — סוכן, כתבנית או עובדת־נקיון — חייבים לעבור בדיקה במכונת־האמת, הקרויה בעגה של הסי.איי.סי. „הקופסה ה־שחורה". הבדיקה מתחילה כרגיל בשאלה: „האם גנבת כבר פעם רכוש ממשלתי?" אצל פקידות מר־ככים קצת את השאלה, על ידי התוספת: „חוץ מעפרונות, נייר או עטים כדוריים".

בעזרת „הקופסה השחורה" מגלה הסי.איי.אי. את הסודות הכמוסים ביותר של מועמדיה, על קשרי ידידות, יחסי נשואין, מין, התנסות בסמים. המכורים מסולקים מיד.

כוחות־עזר לכתבנות מעדיף הסי.איי.אי. לחפש בערי־שדה. צעירות מערים קטנות קל יותר לבחון והן גם כרגיל מהימנות יותר מבחינה פוליטית.

סוכנים מקצועיים מגוייסים לעתים קרובות עוד בזמן לימודיהם באוניברסיטאות. מאות פרופסורים מקבלים תשלום מאת הסי.איי.אי., כדי שיגלו תלמי־דים וסטודנטים מוכשרים ויודיעו על כך לשירות הביון. עם אלה יש למנות גם סטודנטים זרים, בראש וראשונה מן הארצות המתפתחות. כאשר הסי.איי.אי. פונה אליהם, חייבים הם להתחייב בכתב לשתוק. על ידי חתימתם הם מוסרים עצמם למרותו של שירות הביון. הסי.איי.אי. גומל להם כראוי: הוא מסייע ללימודיו של הסוכן הצעיר, וכאשר הוא חוזר למולדתו, מקבל אותו תחת חסותו הממונה המקומי של הסי.איי.אי.

כך עשו כבר אקדמאים רבים מאסיה, מאפריקה ומאמריקה הלאטינית קאריירה מהירה במולדתם, בעזרת הסי.איי.אי. אי־אלה מהם משרתים היום את הסי.איי.אי. בתור שרים, מפכ"לים של המשטרה, גנראלים ומנהלי בנקים ממלכתיים. שמותיהם נמנים עם הסודות השמורים ביותר של לאנגלי. אמנם נח־שפו כבר אי־אלה סוכני הסי.איי.אי. ונעצרו, אך מעולם לא על־ידי גילוי הסוד במטה הראשי של הסי.איי.אי.

השירות החשאי הסובייטי ק.ג.ב., שהוא אמן בטכניקת ההסתננות, לא הצליח עד כה אפילו פעם אחת לגייס סוכן של הסי.איי.אי. ואולם, ראש המדור למלחמה של הסי.איי.אי. פועל תמיד מתוך ההנחה, שגם לשירות הביון האמריקני מצליח האויב לח־דור. אנשי המחלקה למלחמה בריגול הם הסוכנים החשדניים ביותר של הסי.איי.אי. בלאנגלי טוענים, כי בידי ראש המחלקה רשימה של 50—60 שמות של סוכני סי.איי.אי. בכירים, הנחשדים בעיניו בשי־תוף פעולה עם הק.ג.ב., ומוסקד עליהם מעקב בלתי־פוסק.

כל מי שמספר על תקנות הבטחון המסובכות והקפדניות בלאנגלי, נתון במשך שבועות ארוכים לפיקוח חמור. אם הוא חוזר על עבירתו, הוא מושעה מעבודתו באופן זמני, בלי משכורת. למשך שעות הלילה חייבים הסוכנים לנעול בכספות את כל הרשימות, את סרטי המכונות, את נייר הפחם ואת מספרי הטלפונים. בהפסקות של חצי שעה עוברים מבקרים במשרדים ומשגיחים, כי שום חומר סודי לא יישאר בלתי־נעול. הם עוקבים גם אחר עובדות הנקיון בזמן עבודתן. ישנם משרדים כה סודיים, שסוכן הסי.איי.אי. חייב להיות נוכח בעת שהמבקר מפקח על עובדת הנקיון.

כל הסוכנים נושאים על בגדם תג עשוי צלוען, שעליו רשום מספרם וסוג הסודיות שלהם, באחת מאותיות האלף־בית. איש אינו מציג את עצמו ב־טלפון בשמו. פנקסי הטלפון של הבית מוחלפים בלי הרף ומודפסים מחדש. הם אינם מושלמים מעולם, בכוונה תחילה, כדי שאי אפשר יהיה להסיק מסקנות על גודל הצוות.

המזנון במטה הסי.איי.אי. עשוי משני חלקים. באחד סועדים הסוכנים. בחלקו השני מבקרים ה־אחרים המעטים — פקידי מוסדות ממשלתיים אח־רים או סוכנים של שירותי ידיעות „ידידותיים". בדרך זו מונעים מהמבקרים לחקוק בזכרונם את פרצופיהם של סוכני הסי.איי.אי.

CIA

הסוכנים הבכירים של הסי.איי.אי., בדרגת גנראל, סועדים במסעדה מפוארת. רובם הם בני העילית האמריקנית, ממשפחות המכונות „הממסד המזרחי". הם ביקרו בבתי הספר ה„נכונים", בפנימיות עי־לית כגון גרוטון, אוניברסיטאות כגון הארוורד א ייל. באמצעות קשרים משפחתיים וחברתיים, הם קשורים באורח הדוק עם עולם הכספים, עם אילי התעשית, או עם העילית הפוליטית.

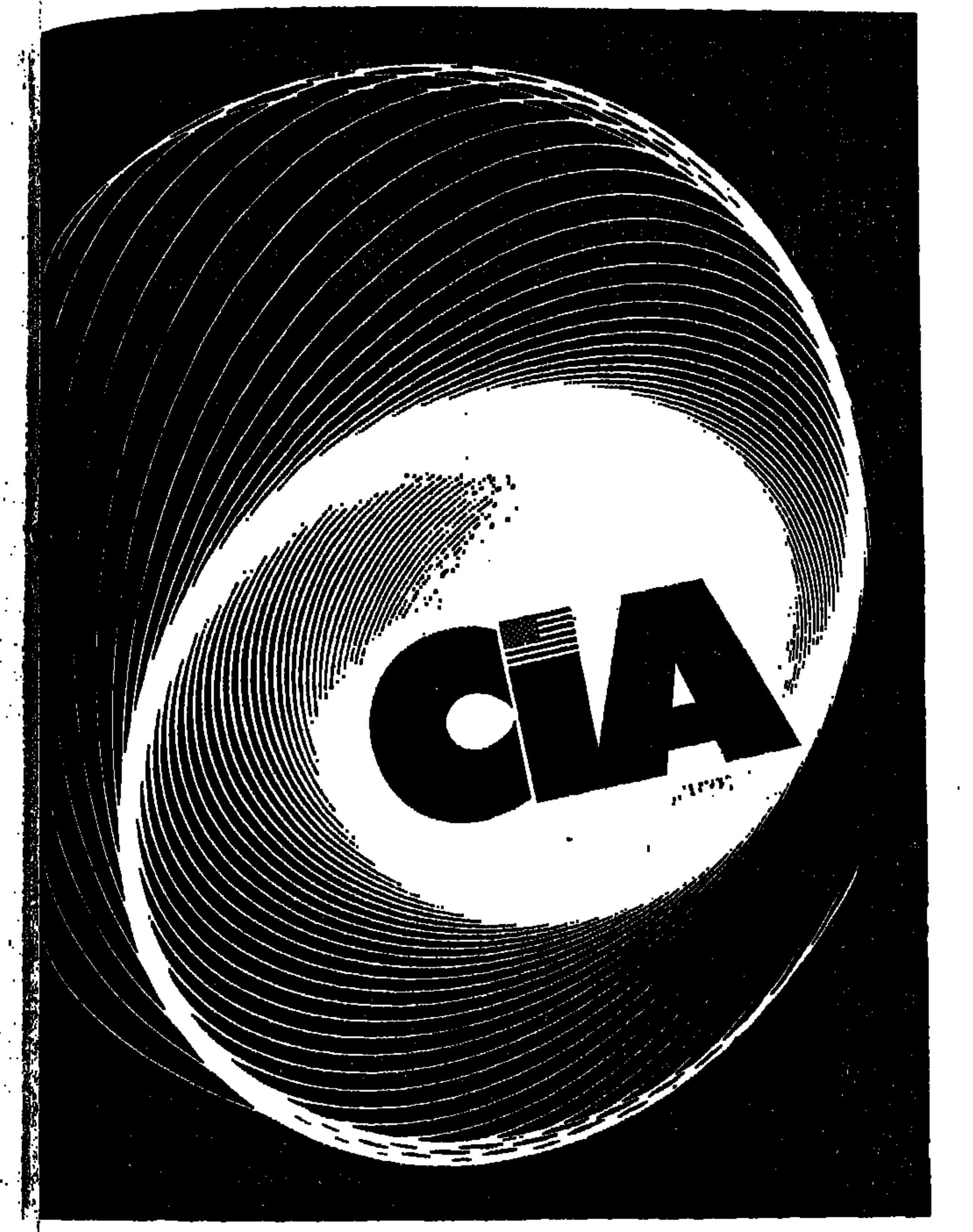

מי מתקבל לשירות הביון האדיר בעולם, הסי.איי.אי.? ● ● איזו זהות מלבישים לטירון בעת אימוניו ב„חווה"? ● ● כיצד מטפלים במשברי־הנפש ובחיי המין של הסוכן המקצועי ומי דואג לעסקיו הכספיים? ● ● מה גורלו של סוכן שפרש לגימלאות? — תשובות לשאלות אלו ואחרות ניתנות לראשונה בספרו של ויקטור מארצ'טי, סוכן סי.איי.אי. לשעבר ● ● הספר, שתמציתו מתפרסמת כאן בהמשכים, היה היחיד בתולדות ארה"ב, שצונזר לפי בקשת השלטונות, אשר השיגו לשם כך צו־הרשאה מבית המשפט

היה זה ראש הסי.איי.אי. לשעבר, אלן דאלס — קודם לכן דיפלומאט ופרקליט של חוגי וול סטריט — אשר רכש לשירות את בניהם של משפחות מפורסמות כגון רוזוולט, באנדי, קליוולנד ואמורי והפך את הסי.איי.אי. למצודת סנובים. הסי.איי.אי. מהווה זרוע מוארכת של ה„מימסד", ותמיד יכול היה השירות החשאי האמריקני לסמוך על תמיכתם של עשרת האלפים העליונים. סקר משנת 1967 גילה, כי בקרב 12 אלף הסוכנים המקצועיים של הסי.איי.אי. אין אפילו 20 שחורי־עור.

כל סוכן מקצועי מקבל אימונים במשך שנה אחת, ב„חווה", המחנה הסודי של הסי.איי.אי. במדינת וירג'יניה. חלקת היער, המשתרעת על שטח של 1900 דונאמים, דומה למחנה צבאי: קסרקטין, בניי־ני משרדים ובתי ספר, מועדון קצינים, מטווחי ירית, מגדלי קפיצה בשביל צנחנים. נוסף למתקנים אלה, קיימים מדורים שמורים יפה: כאן חוקרים עריקים מהגוש המזרחי, מתכננים מבצעים מיוחדים ומאמ־נים סוכנים זרים חשובים.

ב„חווה" יש גם מיתקן מסובך: „גבול נעול" של מדינה קומוניסטית מדומה, מצוייד בכל אמצעי הבטחון האלקטרוניים.

CIA

רק אחרי סיום הכשרתו ב„חווה" נכנס איש ה־סי.איי.אי. למיסדר השירות החשאי האמריקני. ה־סי.איי.אי. דואג לו כאם. הוא משלם לו ביטוח זיקנה ומחלה. אך הסי.איי.אי. אינו מסתפק בקבלת ריבית רגילה בעד התשלומים: מומחים לסחר־מניות של שירות הידיעות מגדילים את הון הביטוח, על ידי פעולות מוצלחות בבורסה.

מוסד כספי של הסי.איי.אי. מסדיר את עסקות הבנקאות של הסוכנים ומספק להם אשראי. קרן מיוחדת מסייעת לסוכנים, שנקלעו לקשיים כספיים שלא באשמתם, משום שהסי.איי.אי. רואה בעובד, הנעזב לנפשו עם דאגותיו, סיכון בטחוני. כאשר סוכן נופל למשכב, מקבל הוא טיפול מידי רופא הסי.איי.אי. כאשר הוא חייב להינתח, מלווה אותו חבר באולם הניתוחים ומשגיח, שהחולה לא יפטפט סודות בהשפעת הנרקוזה.

הסי.איי.אי. מגלה הבנה מלאה, כאשר אחד הסוכ־נים לוקה בהתמוטטות עצבים מחמת מאמץ השירות הסודי, כפי שקרה, למשל, לראש הסי.איי.אי., ריי־צ'ארד הלמס, בשעה שעמד בשנות החמישים בראש המדור הסוער של „השירותים החשאיים". בעיות נפשיות אינן נחשבות ככתם. פסיכיאטרים של ה־סי.איי.אי. מטפלים בהם.

גם בענייני מין מגלה הסי.איי.אי. סובלנות. פר־שיות אהבה בין סוכנים ופקידות מספרן רב יותר מאשר במוסדות אחרים של ארה"ב. אולם הומו־סכסואליות אסורה. בווייטנאם היתה ידועה המרפאה של הסי.איי.אי. בכך, שלא הטרידה בשאלות סוכ־נים, שנדבקו במחלת מין. לעומת זאת נמנעו דיפ־לומאטים אמריקניים מלהשתמש במרפאה של שג־רירות ארה"ב בסייגון, משום שחששו, כי הזיבה שלקו בה תירשם בתיקם האישי ותזיק להתקדמותם.

הסי.איי.אי. משתדל לסייע גם בחיים הפרטיים של סוכניה. משרד נסיעות מיוחד משלו מארגן מסעות חופשה ונסיעות לאתרי מרפא, לעובדים ולמשפחותיהם. מועדון עורך תכניות לזמן הפנוי — אירועי ספורט ואמנות, שיעורים בקאראטה. בסו־פרמארקט של הסי.איי.אי. קונים הסוכנים במחירים מוזלים.

גם כאשר פורש סוכן לגימלאות, לא נפסקת דאגת המוסד. עלה בדעתו של מי שהיה ראש הסי.איי.אי., ריצ'ארד הלמס, להציע לוותיקים, שפרשו לגימל־אות, לכתוב את זכרונותיהם, תמורת שכר סופרים גבוה: לתאר את חוויותיהם, לרשום דברי ביקורת, להציע הצעות לשיפורים. רעיון נפלא: בדרך זו משתחררים הסוכנים מנקיפות מצפון, מתלונות, מ־טינות. הזכרונות עצמם נעלמים בגינזי הסי.איי.אי.,

בלי שתשזוף אותם עינו של מו"ל. שיטת הבטחון פועלת עד המוות.

CIA

אין כל פלא, שסוכני הסי.איי.אי. אוהבים את השירות שלהם. משמעת־הברזל מקדמת את רוח הצוות, הדאגה לכל מגבירה את המסירות, אינדוק־טרינציה רעיונית משווה משמעות לחיים ונוטעת התלהבות מיסיונרית לשירות. אך בראש וראשונה מרשימה את העובדים העוצמה של הסי.איי.אי., ה־מתגלית לא בלבד במבצעים ראוותניים של השירות החשאי.

סוכני הסי.איי.אי. מתגאים בעובדה, שחוקריה ו־מהנדסיה פיתחו את מטוס הביון העל־קולי „יו־2", שהיה מביא שנים ארוכות ידיעות מהימנות על ה־חקר הגרעיני ועל התימוש הטילי של הסובייטים והסינים. היום נעשית עבודה זו על־ידי „מרגלים שמימיים" — לוויינים, שבפיתוחם השתתפו מהנדסי הסי.איי.אי. במידה ניכרת.

ומי עוד הצליח בעזרת קומץ סוכנים להוציא מן הארץ ממש כוח צבאי של 30 אלף איש, ולספק לו במלחמה ממושכת נגד הקומוניסטים נשק, תח־מושת, ציוד וכספים — כפי שעשה הסי.איי.אי. ב־לאוס? העובדה, שהסי.איי.אי. עזר גם במטוסי ה־הובלה שלו לשבט ההררי מיאוס — שבניו התגייסו לכוח הצבאי — להעביר את יבול האופיום שלו ל־שוק הסמים הבלתי־חוקי, איננה מייסרת את מצ־פונם של סוכני השירות החשאי האמריקני. וכי כיצד יכלו אחרת לגרום לכך, שבני שבט מיאופ יוסיפו להילחם נגד הקומוניזם? גם את שכירי החרב של שבט־הספר הסיני נונג, אשר גוייס על־ידי ה־סי.איי.אי. נגד צפון־וייטנאם, צריך היה לשרת בשי־טות יוצאות־דופן: הסי.איי.אי. הטיס אל לוחמי נונג בחזית מטוסים עמוסים פרוצות ובירה.

CIA

המידע הסודי הנותן עוצמה לסי.איי.אי. הוא ה־דבר המגביר את הבטחון העצמי של סוכניה. בר־שות שירות הביון האמריקאי בלאנגלי אחת ממרכ־זיות המחשבים הגדולות ביותר בעולם, מיתקן מיו־חד, שנבנה על־ידי חברת איי.בי.אם. נוסף לכל מיני ידיעות אחרות, הזינו את המחשב בתולדות חייהם (עד הפרטים האינטימיים ביותר) של מאות אלפי אנשים — בעיקר של פוליטיקאים אמריקניים וזרים.

באופן כזה מסוגל היה הסי.איי.אי. לספק לנשיא ג'ונסון ידיעות לא־נעימות מתייר הפרטיים של הלו־חם לזכויות האזרח, הכושי מרטין לותר קינג. ב־שביל הנשיא ניכסון ערכו מומחי הסי.איי.אי. מחקר פסיכולוגי מפורט על המתנגד למלחמת וייטנאם, דניאל אלסברג.

בכוח המידע הסודי שלו, מכניע הסי.איי.אי. אנשי פארלאמנט אמריקניים, שיש בדעתם לדרוש פיקוח פוליטי יעיל על שירות הביון. רק מעטים מעיזים לעשות כן. רוב המבצעים של הסי.איי.אי. אינם ידועים כלל לנציגי העם האמריקני. כאשר נשאל, למשל, הסנאטור אלן אלנדר, יו"ר ועדת האישורים של הסנאט האמריקני, על מימון מלחמת הסי.איי.אי. בלאוס, השיב בוועדתו: „לא ידעתי על כך. לא עלה כלל על דעתי לשאול בעניין זה".

הסי.איי.אי. רואה עצמו כפוף רק לנשיא ארה"ב. היו בין הנשיאים כאלה, שהתייחסו בחשדנות ל־סי.איי.אי., כגון הארי טרומן וג'ון קנדי. אך עד כה לא הצליח שום נשיא אמריקני לעמוד מול הפיתוי, להשתמש בסי.איי.אי. כבכלי־שרת, כאשר היה צורך להשיג מטרות במדיניות־חוץ באמצעים בלתי־חו־קיים, לעתים אף מזוהמים. לא רק מאז עליית ריי־צ'ארד ניכסון לכס השלטון החלו היחסים בין נשיא לבין הסי.איי.אי. לשאת אופי של שותפות לדבר עבירה.

כאשר נסע הנשיא ג'ונסון בשנת 1967 לוועידת אירגון מדינות אמריקה, בפונטה־דל־אסטה, והרג בזמן הארוחה של עמיתיו הלאטינו־אמריקניים מתק־ציב ההוצאות שלו, נכנס לתמונה הסי.איי.אי.: מן „הקרן לצרכים מיוחדים", שאינה עומדת תחת פי־קוח הקונגרס או הממשלה, שילם ראש הסי.איי.אי. את הוצאותיו של הנשיא וחסך ללינדון ג'ונסון ש־מיעת דברי ביקורת מפי עסקני האופוזיציה וה־עתונות.

(פרק נוסף: ביום ו' הבא)

מאת מ. דרומי

הטוב הרע והמטומטם — הלא הם (משמאל לימין) השריף הכושי, הנוכל המממן את כל העסקים השחורים, והמושל (מימין), הוא הבמאי מל ברוקס עצמו, המגלם נוסף לזאת, גם תפקיד של צ'יף אינדיאני הדובר אנגלית במבטא אידישאי.

בלב תישימון תוקפים האינדיאנים את שיירת העגלות, שבה מתנהלים המתיישבים הלבנים ב־דרכם אל מחוז־חפצם, אי־שם במערב הפרוע. העגלות מסתדרות במעגל־ההגנה המפורסם. כולן — זולת אחת, זו שבה נוסעת המשפחה הכושית, והדבר מובן: הלבנים אינם מוכנים להכניס את השחורים בקהלם. עגלת־הכושים מסתחררת, איפוא, ב־עוגות־עוגות מטורפות מסביב לעצמה, עד שמנהיג האינדיאנים בכבודו ובעצמו ניגש לבדוק את פשר הדבר. הוא מניח לכושים לנפשם. מדוע? „מפני שה־שווארצעס האלה כחים אפילו יותר מאתנו", מסביר הצ'יף ב־חצי־יודיש, כשהאנגלית שלו מת־נגנת בברוקלינית למהדרין. סוף־סוף, הצ'יף הוא יהודי למחצה, משוח בצבעי־מלחמה על־פי ה־מוצא: אדום, כחול, לבן...

משוגע? אמת ויציב. „אוכפים לוהטים" הוא סרט משוגע, שנעשה בידי במאי משוגע, והוא מצחיק עד לשגעון; הלוואי עלינו כשרונות קומיים בלתי־שפויים שכאלה. מל ברוקס, הבמאי — המופיע בסרט הן כ־צ'יף האינדיאני־יהודי והן בדמות המושל המטושטש ושטוף־הזימה — הוא גאון קומי. עד כה קיבל שני „אוסקארים" — אחד על סרטו הקצר „המבקרים" והשני בעד התסריט ו־הסיפור של „המפיקים", הסרט שיצר עם זירו מוסטל בתפקיד הראשי, תפקיד המפיק, שנפשו יוצאת להביא לעולם מיוזיקל על היטלר — ולא אשתומם, אם ה„אוסקאר" ה־שלישי כבר נמצא בדרך.

יריקות נגד עין־הרע

ראשית לכל, מל ברוקס הוא מאחינו בני ישראל, יליד וויליאמסבורג, „מאה שערים" של ניו־יורק — באחרונה התברר, כי באזור־הולדתו המחש־בה על ניו־יואין למי שעונד צלב דיה, כדי שאדם יירק מלוא־לוגמיו שלוש פעמים נגד עין־הרע; והוא יודע מה הוא אומר, שהרי אשתו היא השחקנית אן בנקרופט, שאיננה יהודיה — ועובדת זו יש בה כדי להאיר לפחות כיצהו מסוג־ההומור שלו. אולם ברוקס יכול היה להימנות עם [illegible] הבחירה בלא שיהא מתונן בפוטנציאל הבידור העצום שיש בו.

אני מכיר יהודים זעומי־[illegible] שחיוך איננו עולה על פניהם. [illegible] מל ברוקס. וודי אלן (גם הוא יהודי...) הם שני הסאטיריקנים ה־רציניים — לפחות בעיני הדור ה־אמריקני הצעיר — של עולם, הוסף בדחיפות לסיכה לוהטת באחרונה.

יהודי עתיק־יומין

„אוכפים לוהטים" הוא אוצר בלום של סיכות כאלו. ואם יש בו [illegible] לשמ״ש מורד להצלחתו של [illegible]

שנות הארבעים החל את דרכו כ־„מנהל חברתי" — קרי: אחראי לענייני בידור — של בית־מלון ב־הרי קטסקיל, אזור־הנופש המקובל על יהודי מזרח־ארה"ב, אזי מעיד הוא, כי ברוקס עבר דרך ארוכה.

במרוצת הדרך הזאת הספיק להיות אחד מעמודי־התווך של „שעתו של סיזאר", תכנית־הבידור הפופולארית בטלוויזיה, שהוא סיפק לה חומר; להוציא, בצוותא עם קארל ריינר, את אלבום־התקליטים הקלאסי „האיש בן האלפיים", מעיין שופע של הומור, שבו ממלא ברוקס תפקיד של יהודי עתיק־יומין — כששואלים אותו אם הכיר את ישו, הוא משיב: „כן, רזה ועצבני, נעל סנדלים, היה נכנס לחנות הרבה פעמים. לא קנה כלום, אף לא פעם אחת" — ולביים סידרת־ריגול קומית בטלוויזיה.

תחביבו: להופיע בסרטים

משם עבר אל עולם הקולנוע. נוסף על מה שכבר הוזכר לעיל, עשה את הסרט „שנים־עשר כסאות", על־פי הסאטירה הרוסית המפורסמת־בשעתה (משנת 1928) של אילף ופטרוב, ו־גנב את ההצגה בגלמו בו בעצמו דמות של איכר שתוי.

בכלל, להופיע בסרטים מעשה־ידיו זהו תחביב אופייני לברוקס. כשנשאל מדוע הוא משחק את אשר הוא משחק ב„אוכפים לוהטים", השיב, כי בתפקיד האינדיאני הופיע מפני שלא היתה לו ברירה „לאיש לא היה ההיגוי הנכון". ואילו בתפקיד המושל באותו סרט שיחק, מפני ש„תמיד רציתי לשחק מושל. מעודי שנאתי מושלים. אף לא פעם נפגשתי עם מושל שמצא חן בעיני".

מי שיראה את המושל לפטומאן — קיצור עוקצני מ„קלפטומאן", חולה־שגעון־הגניבה — בגילומו של מל ברוקס, ודאי יבין, איזה פורקן מוצלח נתן הכמאי־השחקן לשנאת־המושלים שלו.

הגשם הבלתי־אפשרי

המבקר מייקל באקלי קובע, כי ב„אוכפים לוהטים" הגשים ברוקס את הבלתי־אפשרי: זו המהתלה ה־מוצלחת הראשונה על חשבון ה־מערבונים. יחד עם כל ההסתייגויות שייתכנו כלפי טוב־טעמו — אומר ברוקס: „טעם טוב הוא חסר־משמעות. הוא איננו גורם ב־אמנות" — עולה בידו להשיג מה ש־חתר אליו תמיד ג'ירי לואיס, ומה ש־עושה בדרך־כלל וודי אלן, אך לא טוב כמוהו.

„אוכפים לוהטים" נוטל את המערב חישן ורוקח ממנו עיסקה נפלאה של סאטירה פראית. בדיחות „משפחתיות", סלפסטיק חסר־מעצורים, גג"ים ה־בנויים על מראה־עיניים ומלחמת־פשטידות־בפרצוף שלא היתה כמותה. — בקיצור, הכל מכל כל. למן ה־פתיחה, שבה מזמר פרנקי ליין פארודיה עצמית ומערבונית בעת וב־עונה אחת, ועד הסיום, שבו מופיעה הרכיבה המהוללת אל השקיעה. אלא שבמקום על־גבי סוס נוסעים במכונית — זהו סרט מבדח ביותר, שחברו בו בינוי עילאי, משחק מצויין ו־תסריט משובח (עבודתם של ברוקס, נורמאן סטיינברג, אנדרו ברגמן, ריצ'ארד פריור ואלן יוגר).

שריף שחור — ושולף מהיר

מתי העלילה? מעשה בעיירה ב־מערב הפרוע, רוק רידג', שוכחת בכבוד — המפוקפק ביותר בעיני תושביה — שישמש בה השריף ה־שחור הראשון. השריף, לשעבר פועל כושי, מסוללי מסילת־הברזל, שנידון לתלייה על „חוצפה" — מתמנה ל־כהונתו על־ידי המושל, כדי להרגיז את תושבי העיירה. קיצו של השריף כהה־העור בטוח מידי התושבים, כמו מידי „הרעים" הסרים למשמעת סגן־המושל אלא שעזות־מצו הקולוסאלית מדהימה אותם כדי כך, שידיהם רפ.ו. הראיתם אי־פעם שריף שחור יפה־תואר (קליוון ליטל), לבוש על־פי מיטב צווי האופנה המערבונית, רכוב על סוסו האביר?

ידיד־ורע נמצא לו בדמות השולף המהיר ביותר במערב — אמנם, קודם־כל הוא צריך להיגמל מן האלכוהוליזם שלו... — שהוא כה מהיר, עד שהוא מסוגל לירות ביריביו כשזרועותיו שלובות (ג'ין וילדר).

אחד מול המון רשעים

מאדלין קאהן — המופיעה אצלנו עכשיו בתפקיד הנפקנית טריקסי דיליט ב„ירח של נייר" — מרנינה בדמותה של לילי פון־שטופ, קארי־קאטורה של מארלן דיטריך בגילגול הידוע של זמרת קאבארט. כשהיא עוברת לצידו של השריף, יחד עם שור־הבר בדמות אדם (הרכוב על פר) שנשלח לחסלו (אלכס קאראס), וגם האזרחים משנים לבסוף טעמם ו־מושיטים לו יד — נצחונו מובטח, אף כי מולו מתייצב אוסף נוראי של רשעים, לרבות שודדים מכסיקאניים, ערביים רכובים על גמלים, חיילים נאציים, „מלאכי הגיהינום" וחברי קו־קלאכס־קלאן.

טירופו של הסרט — טירוף מבריק ומשעשע עד דמעות — יש בו גם סצינת־סיום, המביאה את הגיבורים אל אולפן־טלוויזיה, יורה בקורמאן למוות על־גבי אותה טבלת־מלט מפורסמת שבה חותמים השחקנים ה־הוליוודיים את שמותיהם ומטביעים את עקבותיהם, ומזמנת את ליטל ווילדר לקופה לקנות כרטיסים כדי להיווכח כיצד נגמר הסרט.

סוגים של ארטילריה

הסתייגויות מטעמו הטוב (או הלא־כל־כך־טוב) של מל ברוקס יש לא רק לאחדים ממבקרי־הקולנוע החשובים, אלא גם לעבדכם. אולם הסתייגויות אלו — כמו, למשל, ממעמד אכילת השעועית, המלווה בתזמורת נפיחות — אינן מונעות בעד ההתפעלות מ־כוחה של ארטילריה אחרת, זו ה־מרעישה אותנו בפגזי סאטירה והומור שנונים כאלה, שאין לנו ברירה אלא להיכנע.

גם כשברוקס גולש אל עברי פי הגסות ואף יותר מזה, אינך יכול להתכחש לברק הכשרון ולמעוף ה־קומי שלו, אף לא לכעס הכן המזין את יריותיו. זהו כעס על צביעות, על דעות קדומות, על אסלייה גזעית, על שחיתות, על אלף ואחד הפכים הגדולים והקטנים של תועבת־החיים — באמריקה, ואולי לא רק בה. ברוקס מעז ללגלג על כללים ו־דינים מקודשים, שהחברה בת־זמננו הקנתה להם מעמד של „טאבו" — גם על אלה המעידים, כביכול, על קידמה, אך בסופו־של־דבר אינם אלא המשך של התחסדות אנושית עקרונית.

שעשועים כעוגן־הצלה

„באמת אינני יודע מה הייתי עושה אילמלא נכנסתי לעסקי הבידור", אמר ברוקס בשעת צילומי הסרט. „סבורני, כי סוג זה של מרץ שיש לי יפה רק לזבנים במרכז־ביגוד. הייתי מוכר גלילי אריג. כדי להציל את עצמי מגורל כזה, נכנסתי לעסקי־השעשועים. חשבתי שאוכל ללכת מאוחר לישון, לשתות ויסקי ולעשן סיגארים... ולספר בדיחות. אבל אני נמצא בעסק זה כבר 25 שנים ומעולם לא איחרתי להירדם. לעומת זאת, תוך כדי עשיית הסרט הזה, נאלצתי להתעורר ב־5 בבוקר".

כמובן, הוא התבדח. בכלל, ה־התבדחות היתה אצלו — לפי עדותו שלו — למעין תכונה אובססיוית.

„ג'ין פורד היהודי"...

ובמקום אחר הוסיף: „הכנסנו ב־„אוכפים לוהטים" את הכל... את ה־אקדוחן השוקע, את המטיף הפחדן, את המושל המושחת, את מנהל־החווה המרושע. כל מה שראיתם אי־פעם במערבון — שב ומופיע כאן. אכן, אני הנני ג'ון פורד היהודי".

„ג'ון פורד היהודי" — במטבע זה, הנזקק לשמו של קלאסיקון־המערבו־נים, יש ודאי בדיחות־דעת רבה. אך „ג'ון פורד היהודי" — הוא גם ניסוח עצוב מאוד. מבריק — ונוגה. אחר ככלות הכל, מתחת לגלי הצחוק השוטפים ב„אוכפים לוהטים" אפשר להבחין בתשתית של עצב: הצופה צוחק עד־דלא־ידע, ממש עד דמעות, אך לפתע הוא יכול להילפת — ממש בנוסח גוגול! — ולתהות, שמא על עצמו, על תכונות־היסוד שלו, על מהותו האנושית שלו, הוא צוחק ב־מלוא־הפה ובהנאה כזאת.

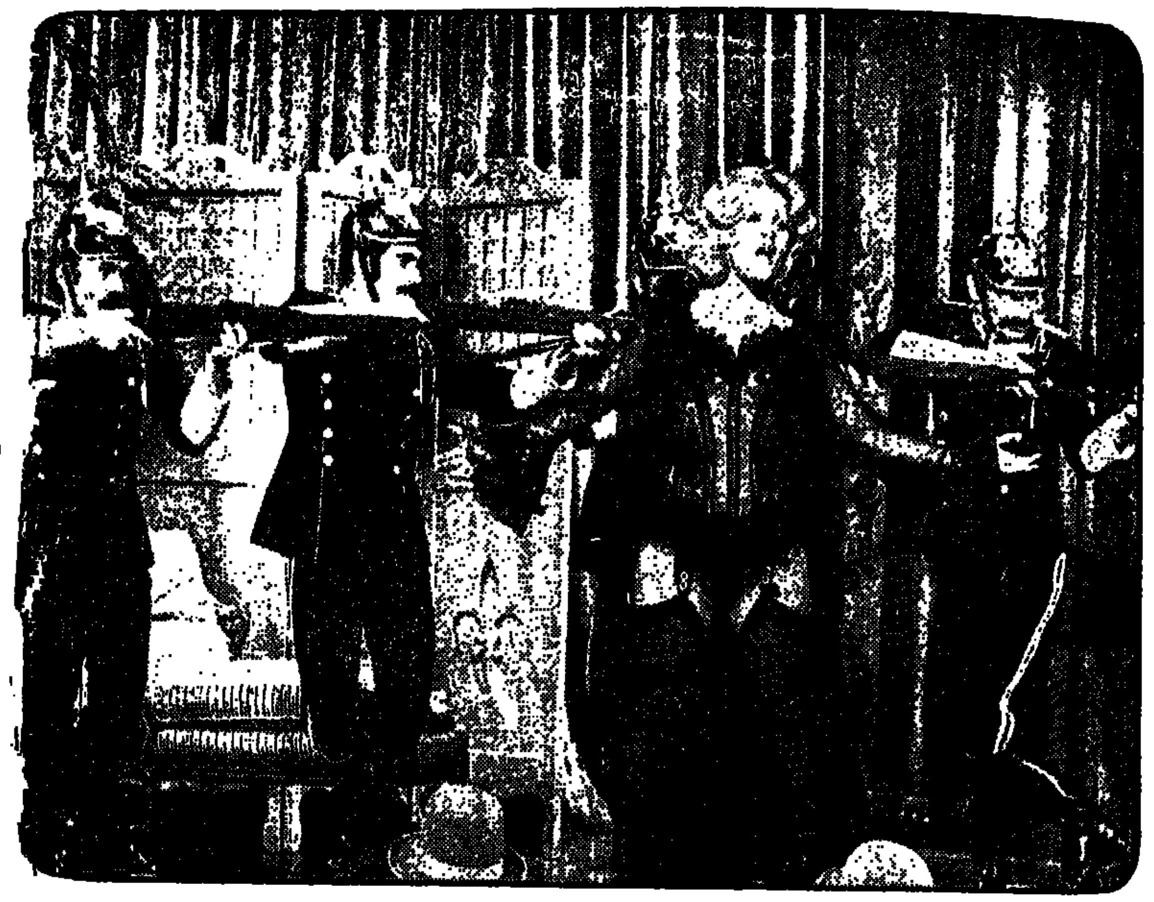

של שעשועי מסבאה.

„הצעקה האחרונה" בתל-אביב הקטנה

נה רצים קדימה, בקצב של
יים, שלוש או ארבע עונות
● אולם מישכנות האופנה
יטים בגעגועים אחורה —
אל מיבנים ישנים
ומסוגננים, שבהם הקווים והצורות
„נושמים תקופה" ● ● הפינה ה„תקופתית"
בגבול יפו, שכונות תל־אביב
הקטנה, נהייתה להיט
של בתי־מלאכה לביגוד.

מאת יהודית חנוך
צילמה: יעל רוזן

אופנה אינה אומנות אלא אמנות, — אומר יעקב יעקבי, היושב עם לקוחה בחדר העבודה, המרוהט בסגנון־של־פעם. — לכן תל־אביב הקטנה היא רקע נפלא לאופנה של ימינו.

מנוליבר, קלישר, יעבץ — אלה שמות של רחובות, המזכירים את ימי הזוהר של „תל־אביב הקטנה", בתים עם מרפסות שמעקותיהן סילסולי ברזל, פיתוחים על כרכוב הגג ורצפות מצויירות, ששמרו על חינם, אף שהזמן נתן בהם אותותיו. עם השנים שחלפו, ועם תזוזת העיר צפונה, „יצאו מהאופנה" הרחובות היפים הללו. והנה עתה הם „חוזרים לאופנה" — תרתי משמע: כאן מתרכז חלק מתעשיית האופנה הישראלית.

בין הבתים נשמע טירטור מכונות תפירה. סבלים דוחפים עגלות עמוסות גלילי־בד. ונשים, המאמינות ב„קנייה בסיטונות", מחפשות כתובות של בתי מלאכה.

„בתי האופנה" הללו, בסימטאות שמדרום־מערב לבנין „שלום", אינם שייכים למימסד האופנתי. אין שם חדרי תצוגה מפוארים עם שטיחים מקיר־אל־קיר, להרשים קניינים מחו"ל. רק מעטים מעסיקים מעצבים ודוגמניות.

עסק משפחתי

רובם אינם אלא בתי מלא... ש־השתכנו במה שהיה אתמול דירת מגורים מיושנת. חלק גדול מהם הוא „עסק משפחתי": האב גוזר, האם והבנות יושבות אל מכונת התפירה, הבן או החתן יוצאים למכור.

כמה מהם התרחבו על קומה או שתיים. ויש בודדים, החולמים על עסקי יצוא.

ברובע בגדים זה מיוצר חלק גדול מהבגדים הנמכרים ב„בוטיקים" ובחנויות הבגדים — מדיזנגוף עד אילת ונהריה. הם עוקבים אחרי „הצעקות האחרונות" של פאריס ולונדון ומנסים לתרגם אותן מהר — „לעברית", מתרגמים, אבל בזהירות. כי באופנה מהלכים על חבל דק: כשלון, שיכול להרשות לעצמו מפעל מבוסס, עלול להיות חורבן לבית־מלאכה קטן.

רוב יצרני הבגדים של „תל־אביב הקטנה" אינם מתיימרים למקוריות: מעתיקים מירחון־אופנה, שמלה מיובאת, מדגם מוצלח של מתחרה. אך לא כולם.

יעקב יעקובי, שבגדיו נושאים תווית „קובי", רואה באופנה לא רק פרנסה אלא גם עיסוק מעניין. ומתנת. הוא עובד ומתגורר במה שהיה עד לא־מכבר דירת מגורים מוזנחת. אך יש בה חלונות גותיים מזוגגים ב„וויטראז'ים", הרבה חן הוסיף לה יעקובי בפריטים כמו שולחן עתיק וספה עם המון כריות, על הקיר ראי מסוגנן, ובצד ערימת בגדים כסא עם פיתוחים.

„שכרתי את הדירה הזאת לא רק מפני שהיתה זולה — אומר יעקובי — אלא מפני שבבתים אלה יש סגנון ונשמה.

„בהתחלה גרתי ועבדתי בחדר אחד. עכשיו יש לי ארבעה חדרים, ובאחד מהם אני מתגורר. הקרבה לשוק הכרמל ורחוב נחלת־בנימין נוחה לי. זה קרוב לסוחרי האריגים והסידקית ולא רחוק מהבוטיקים, ואיפה עוד אפשר להשיג מיץ ענבים טרי וטהור, אם לא בשוק?"

בית המלאכה של יעקב יעקובי — שהחל לעסוק ב„עסקי אופנה" כשהיה בן 12, כנער שליח — מאורגן ומסודר, אף כי בעל־העסק נוטה לבוהמיות ורומנטיקה.

„בדרך כלל אני מעדיף לעצב בגדים מחומרים טבעיים, פשתן, כותנה, משי, צמר. אני עוקב אחרי חידושי האופנה, אבל מעדיף לפרש אותם לפי טעמי. כל מה שאני מייצר נמכר לחנות אחת ברחוב דיזנגוף. בעל־החנות נותן לי יד חופשית וקונה כל מה שאני מציע לו. בתחילה היה קשה למכור בגדים שחרגו קצת מהשיגרה. אבל בזמן האחרון נעשתה הישראלית ,פתוחה' יותר לחידושים.

„להעתיק מירחון אופנה? חלילה. לא יעלה בדעתי — ממשיך יעקובי — אני מתרשם מקו ומעצב לפיו. לפעמים, כשאני נתקל בבעיה, אני הולך ומתייעץ עם מורתי, סיני לייטרסדורף. בעיני, ייצור בגדים אינו אומנות, אלא גם אמנות".

לא יידע — אלא חושש

משה שחר מ„מיף", מסתכל על אופנה כבעסק בלבד. משה, בן 27, בנו של יצרן־טקסטיל, נסע אחרי שירותו הצבאי לבלגיה, שם יש לקרובי־משפחה מפעל לייצור בגדים. „כשחזרתי — מספר משה — התחלתי לייבא בגדים. ראיתי, שזה הולך קשה. למשל, צבע שהיה הצעקה האחרונה בחו"ל, לא התקבל בכלל בארץ. אז לקחתי כמה דוגמאות והתחלתי לייצר. וזה נמכר כמו לחמניות חמות. ויום אחד מצאתי את עצמי בעסקי בגדים".

משה שחר מעצב ומייצר עתה בקו נקי ומסוגנן בגדים, הנמכרים בבוטיקים הנחשבים כמעולים.

איך מעצבים ומייצרים אופנה ללא כל הכשרה?

„עובדה, אני מרגיש ,מה הולך', מקבל דוגמאות מחו"ל ומשתדל לי־החרכז בשניים־שלושה פריטים בלבד. חולצות, חצאיות, מכנסים. כך יותר קל לי, וגם לעובדים, המתמחים בכמה פריטים".

העסק נמצא בשתי דירות, בבית בסגנון שנות העשרים. האם בחירת המקום מכוונת?

„לא כל כך. אבל אחרי שאני כבר יושב פה, אני מרוצה. גם בחו"ל נמצאים הרבה עסקי אופנה בבתים ישנים מאד".

למשה שחר תוכניות מרחיקות לכת. לאחרונה פתח בוטיק ברחוב דיזנגוף

(סוף בעמוד 33)

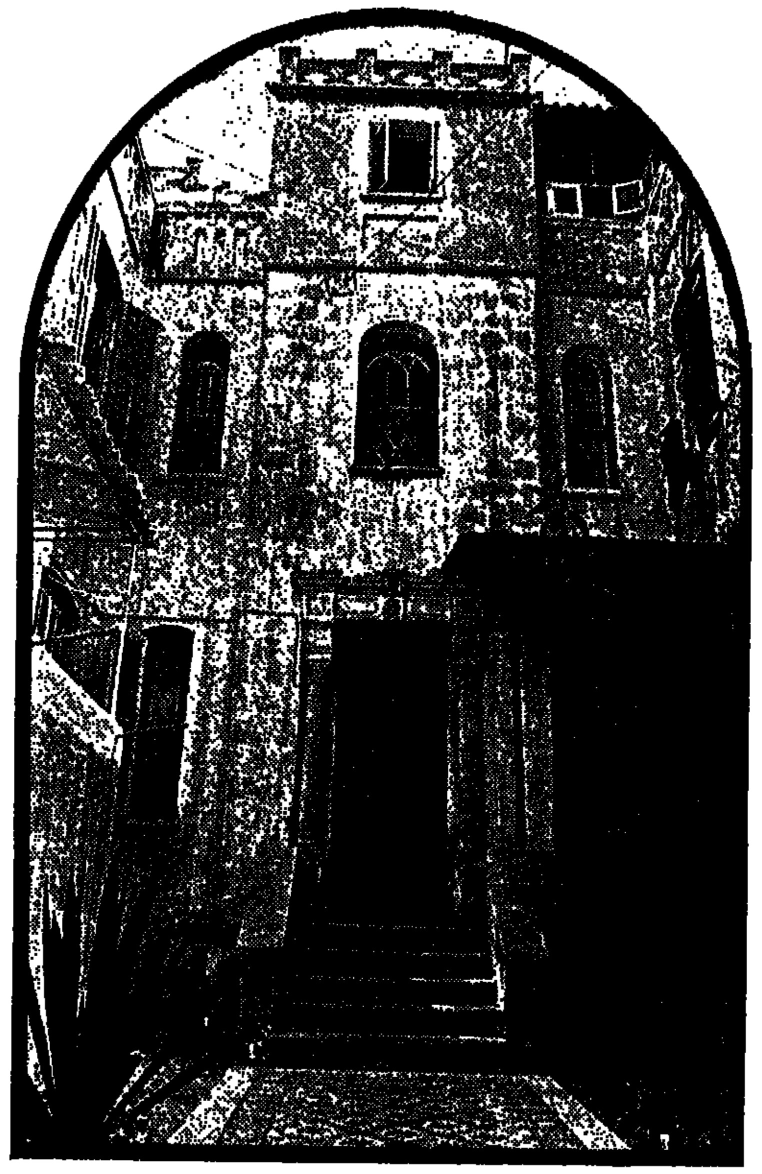

גם בבית הזה (למעלה מימין), באחת הפינות החבויות בין הסימטאות של שכונת נווה־צדק ושכנותיה, השתכן „בית אופנה" — ואולי הוא שואב השראה מגוון הקווים ומהדוות האמנות השימושית הנראית בבנייה.

לצפון־אפריקנים, כמו לכל עמי האיזור הים־תיכוני, יש חולשה לבגדים, — אומר (למעלה משמאל) רולאנד אטוני — בני העמים האלה אוהבים ללבוש בגדים יפים ולהתגנדר. ולכן יש לנו רוב בעסקי אופנה.

תפרים אחרונים (למטה מימין) באוסף בגדי החורף החדשים משלים ז'אן רוונטאל, המנהל בימים אלה את „קרב המכפלות" עם לקוחות, אשר מתקשות להתרגל לאורך (המקוצר) החדש.

מיבזק נקודותיים

צ'יף איירונסייד מגיע נקודה

יפתח פסטיוואל הסרטים בצפת סוף

אולי זה נופש באויר גלילי, אולי זה מיפגן לסרט הישראלי — מכל מקום, האיש שלנו איירונסייד יהיה שם (אישית)! וסרטים ישראלים יוצגו שם ופרסי פסלון (מימין) יחולקו שם, ויהי סרט ויהי בוקר — פסטיוואל בצפת

מאת
טלילה בן־זכאי

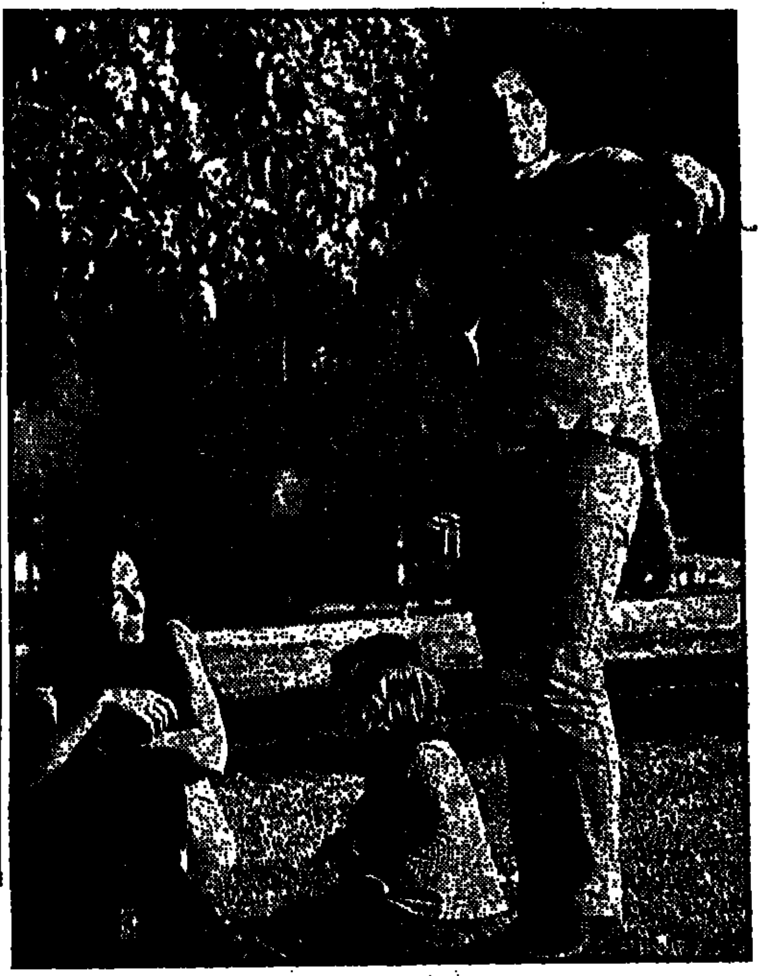

יקי ודורית יושע, עם שרון מוהר — ב„שלום"

בומבה (איירונסייד!) צור ויוסף שילוח — ב„הבלש האמיץ שוורץ"

← יהודה ברקן (עומד) ודוד שו... — בסרט „צ'ארלי וחצי"

↓ יוסי שילוח וטליה שפירא — בסרט „חגיגה לעיניים"

פאול סמית — בסרטו של ג'ורג' עובדיה, „קוראים לי שמיל"

אורי ואליה זוהר — בסרט „עיניים גדולות"

את „שבוע הקולנוע הישראלי" בצפת יש לראות כמות שהוא: לא פסטיוואל בעל יומרות אמנותיות ו/או מסחריות של תעשיית הקולנוע הישראלית, אלא אירוע יזום של משרד התיירות, לעידוד תיירות פנים צפונה, לצפת.

בימים כתיקנם, רחובות צפת הומים מקייטנים בחדשי יולי—אוגוסט, בימי הנופש הגדול. בא ה־1 בספטמבר — והעיר מתרוקנת מאורחיה. כדי למשוך את „עונת צפת" לספטמבר, הישבו ו־מצאו פרנסי העיר ואנשי תיירות־פנים, כי כוח המשיכה של העיר, לצד מזג האוויר והנופים, הוא בהיותה קריית ציירים.

כך צמח ועלה הרעיון של חודש האמנויות, שהחילותו בציירים המקו־מיים והמשכו בהצגות „שבוע התיאט־רון", ובסרטים של „שבוע הקולנוע" — כל זאת נוסף לנופש נעים.

והנה קרה, שדווקא „שבוע הסרט" קיבל משמעות נוספת. שמו („פסטי־וואל"), בצירוף תחרות וחלוקת פרסים לשחקנים המצטיינים — יצרו הרגשה, כאילו כאן „פסטיוואל הסרט הישרא־לי", ולא היא.

היו שנים, ש„שבוע הקולנוע" נערך בירושלים, ביוזמת התאחדות בעלי בתי־הקולנוע. אחרי כן קם שיתוף עם אנשי צפת, והנופש הועבר לגליל.

בינתיים עבר „חתול שחור" בין ה־גורמים, ואין הם עוד שותפים לאירוע. יש אף בעלי בתי־קולנוע הקובלים על העובדה, כי מספר סרטים מוקרנים ב־צפת בבכורה ארצית, לפני שהחלה הק־רנתם המסחרית בבתי־הקולנוע, ובכך, כביכול, ניטלת מבתי־הסינמה החגיגיות של ערב הבכורה.

גם הוא מבקרי הקולנוע, שלפני ש־לוש שנים שיתף פעולה עם הנהלת האירוע בצפת, מצא, כי יש להפריד בין יומרה של „פסטיוואל סרטים" ל־בין „שבוע הקולנוע", כורוע לעידוד תיירות — בעיר שאין בה אפילו אולם קולנוע אחד שבו אפשר להציג סרט ברמה סבירה לפני מבקר מקצועי.

●

ובכל זאת, מה תמצאו בשבוע הב־בא בצפת?

תמצאו עיר יפה והרים סביב לה, אוויר־פסגות ושקיעה משגעת.

תמצאו קריית ציירים, הומה מציי־רים וציוריהם, ותוכלו לרכוש תמונות בהנחה מסויימת.

תפגשו את מארגני ה„שבוע" ואור־חיהם: שרים, חברי־כנסת, עתונאים, שחקנים, סטודנטים, וכמובן — תפגשו את אורח הכבוד, ריימונד בר, הלא הוא „איירונסייד" בכבודו ובעצמו, ו־עמו עוזרו הנאמן אד, הוא השחקן דון גאלאוויי.

השניים נענו להזמנה לבוא לישר־אל, כאורחי משרד התיירות, בשבוע בו נערך פסטיוואל הסרטים של צפת. הם יגוונו בנוכחותם את ערבי הפתיחה וה־סיום, וגם יעניקו את הפרסים.

●

ותראו, כמובן, סרטים. בוקר, אחה"צ וערב. אולם קולנוע „צליל", שנשכר לשבוע, יקושט ויעמוד לרשות האור־חים.

בערב הפתיחה (יום ב', 2.9) יוקרן סרטו של סם דוביגר: „היער הקסום — אמלאש", בהשתתפות השחקנים ה־קשישים ביותר בארץ — פסלים עתי־קים מדברים ומזמרים בעברית (אגב, הגירסה שהוקרנה בפסטיוואל קאן הי־תה באנגלית; בצפת יוקרן הסרט ל־ראשונה בעברית).

ביום ג' (3.9) יוקרן לראשונה בארץ סרטו של אסי דיין „חגיגה לעיניים", עם יוסי שילוח, טליה שפירא, אבנר חזקיהו, נפתלי אלטר ועוד. העתק של הסרט נלקח לחו"ל, בנסיון למצוא שם הפצה.

ביום ד' (4.9) יוקרן סרטו של אורי זוהר „עיניים גדולות", עם הבמאי, א־ריק אינשטיין, אליה זוהר ועוד. ב־מקביל מתקיימת הקרנתו של הסרט בימים אלה ברחבי הארץ.

ביום ה', במקביל עם הבכורה התל־אביבית, יועלה בצפת סרטו של בועז דוידזון, „צ'ארלי וחצי", עם יהודה ב־רקן, הילד דוד ששון, זאב רווח, חיה קציר ועוד.

יום ו' אחה"צ יוקדש לנושא השואה, ולסרט „המכה ה־81", שנוצר ביוזמת בית לוחמי הגיטאות על שם יצחק קצ־נלסון.

כן יוקרן סרט ישראלי חדש, „ארמי", בביומו של יונה דאי, ובהשׁ־תתפותם של שלמה וישינסקי, אילן דר, שמוליק קראוס ואיריס דוידסקו.

נוסף להקרנות החגיגיות האלו, יוצגו סרטים ישראלים בבוקר ואחה"צ. הר־שימה כוללת את „חכם גמליאל" ליואל זילברג, עם יוסי בנאי; „לאן נעלם דניאל וקס ז'" לאברהם הפנר, עם לי־אור ייני; „שריית" לג'ורג' עובדיה, עם דליה פרידלנדר; „הבלש האמיץ שוו־ריץ" לעמי ארצי, עם בומבה צור; „קוראים לי שמיל" לג'ורג' עובדיה, עם פאול סמית, „שלום" ליקי יושע, ובהשתתפותו.

שפע סרטים — לאוהביהם.

בליל שבת יארחו אמני צפת ב־קריית־הציירים את אמני הקולנוע. וב־מוצאי שבת ייערך טקס חלוקת־הפרסים, לפי חוות דעתם של חבר השו־פטים: גילה אלמגור (שחקנית), ליאו פילר (במאי), ארנון צוקרמן (מנהל הטלוויזיה), יצחק בן־נר (מבקר סר־טים), יצחק לבני (מזכ"ל רשות השי־דור), מרדכי נאור (מפקד גלי־צה"ל), אפרים קישון (מפיק סרטים, במאי־הס־ריטאי־סופר ועתונאי...), נחמן אינג־בר (מנהל מכון הקולנוע הישראלי).

בשנים שעברו ניתן פרס כספי — אלף ל"י לשחקן ולשחקנית הטובים ביותר, השנה הוחלט להעניק פסל, כ־מקובל באירועים דומים בעולם.

חבר שופטים מיוחד, יוסף אלדר, שמואל חרוש, משה שטרן, יצחק קול, ש. שליט ואמן ועתונאי שנשארו ב־עילום־שם בחר בהצעתו של רפאל אשר קלדרון: פסל דמוי רימון וכתר על ראשו, שיהיה מעתה אות וזכרון מ„שבוע הקולנוע" בצפת, לזוכים בו: שחקן, שחקנית, מפיק ובמאי. פרס כספי, מתנת גב' מרגוט קלאוזנר, יימ־סר לתסריטאי מצטיין.

חמוצים

עתון חמוצים

חלות במקום ח־20, חייער מן חפינח לשימוטכם (אחרי לוח ויאאח־נוטטרח במקום ח־19ג).

עסקים

ארכיפישוף ירושלמי מעוניין לססור מוכנות למפצת מוצרים סוניטיים מבוקשים. רווחים גדולים. מרצדס צמוד.

דירות

דירה נעימה במעון־עולים טובלת כירק. כל חנויות. שרותי כביסה, טלפון, קבלת אורחים, בייביסיטר, סרטים והצגות. תמורת סכום סמלי ומתק מתאים. למרליבים הכניסה אסורה!

אולמות

דרושים דחוף: פועלי בנין מעולים, טייחים, רצפים, נגרים, חרסינאים, צבעים, חשמלאים, שרברבים ומלטשי־רצפות לביצוע עבודות בינוי ושיפוץ בלשכתו של שר תשיכון. העבודה חייבת לחתבצע בסתירות, כי זקוקים למקום לצורך דיונים ברכר נקיטת אמצעים כנגד חמטרים את הקפאת ה־···

התאמלות ומסכים

הסתעה!!! לגבר!!! מסאג׳ בארבע רגליים. „לוח חמוצים" מסיר מעצמו כל אחריות ל־ תוצאות.

שידוכים

מיליונרית בת 91 משוגעת עיניים ירוקות וחוח גדול, מעוניינת במתאים. מי?! אתה?! נפלת על הראש? תשכח מזה, הבינכי, תישכח מזה.

אבידות

אם נמצאת ברשותך חמונה מקורית שקבלת במתנה באיזו שהיא הזדמנות, אנא בדוק אותה! יכול לחיות שהיא שייכת למוזיאון תל־אביב. בדוק בהזדמנות גם רפרודוקציות של רמברנדט, מיכלאנג׳לו, דא־וינצ׳י, שקיבלת במתנה בזמן מן הזמנים. יכול לחיות שהן אינן רפרודוקציות, אלא תמונות מקוריות מאוסף המוזיאון. תעשה טובה, אם אתה עובר בסביבה, תחזיר אותן!

קניות

זוג דגים מנהל חקישון מעוניינים בכלי מים נקיים למטרות מגורים ומחייה. דחוף!!

הודעות

כל מי שיצליח לתפוס השבוע את ראש־סינה בטלפון, מתבקש להודיע לדורה מסיה, שאני בא לשם לשבת עם הילדים. ניסיתי להתקשר לראש־סינה כל חשבוע שעבר והיה תפוס ככר אחרי שתי חספרות חראשונות, והשבוע יש לי עבודה אחרת לעשות.

איגרת למורה

מורה יקר!

השנה יונהג לראשונה לימוד האמנה הפלשתינית בבתי־הספר.

בעת הקראת האמנה בכיתה יש להיזהר, שלא להפחיד את הילדים יתר על המידה. מקרי הלם, שאין להימנע מהם, יש להפנות מיד למרפאת בית־הספר.

אפשר לפתח את הנושא בעזרת חיבורים בנושא, כגון: „חזרה ל־בית הורי בטראנסילבניה"; או: „חיי במחנה־ריכוז במדינה פלש־תינית דמוקרטית וחילונית".

במקרה של התקפת מחבלים על בית־הספר, אל תנטוש את תלמי־דיך. נצל את המקרה כדי להמחיש לתלמידים את דרכי יישומה של האמנה הנ"ל.

עוזיהו

ויבן עוזיהו מגדלים בירושלים ויחזקם. ויחזקם. ויחפור בורות רבים. ויחפור בורות רבים. ויבוא אל עוזיהו האיש אשר ממחלקת התברואה וישאלהו: מה הבורות האלה אשר חפרת, האם אינך יודע שמפגע תברואתי המה, מקום משכן לנחשים ולעקרבים וליתושים ולג׳וקים. ויבואו שלושה מלאכים מאת מחלקת התברואה ויסתמו את הבורות. ויבט עוזיהו כה וכה וירא והנה קרב אדם גדול ונורא. ויקרא האדם בקול: מה זאת היתה לך, עוזיהו, איככה זה תעז לבנות מגדלים בירושלים. האם אינך רואה שהם פוגמים בקו הרקיע? ויט האיש את ידו על המגדלים להרסם ויאבק עמו עוזיהו עת רבה וילך האיש מעמו בקללות ובחרפות נוראות ויאמר: חכה, חכה, תראה מה שיהיה לך. אני אזמין טלוויזיה אני אזמין, המועצה לארץ ישראל יפה לא תשקוט והחברה להגנת הטבע לא תנוח עד שיקצצו לך את המגדלים האלה שהורסים את הנוף הטבעי של ירושלים. וינח עוזיהו בשלום על משכבו עד בוקר. והנה בבוקר קרב בולדוזר גדול ועליו שני אנשים והם מנפנפים בניירות אשר בידם ויקראו האנשים ויאמרו: עוזיהו, עוזיהו, האם יש בידך רשיון לבנות את התוספות הנ"ל? ויען עוזיהו ויאמר: אכן יש בידי רשיון כחוק. ויאמרו האנשים: לא, כי מה ברשיון כתוב שמותר לך רק לסגור מרפסות והנה אתה בונה מגדלים. האם חבר־כנסת הנך? ויען עוזיהו ויאמר: לא חבר כנסת כי אם מלך אנוכי. ואמר האחד אל רעהו: מלך זה לא סחורה. היום כל ממזר מלך. ויתניעו השניים את הבולדוזר ויעלו על המגדלים ויעשו מהם קציצות ויעבור עוזיהו לתל־אביב ויפתח סטקיה ומילק־באר ופיצריה, ויתר דברי עוזיהו וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה המכבי (מינה וייצמן).

תפריט השבוע

מאכלים קרירים לקיץ

סלט מעורב: להגיש חם!

סלט תורכי

5 פלפלים חריפים
8 עגבניות
9 דיוויזיות
2 ספינות מלחמה
סחוג
תבלינים לפי הטעם

סלט יווני

2 חצילים
כוסית „אוזו"
5 רימונים (יד)
9 עגבניות
לימון, 7 קולונלים

סלט מעורב

ערבבי את המיצרכים של הסלט היווני עם המרכיבים של הסלט התורכי, הוסיפי תבלין או"ם — והסתלקי מן המקום לפני שהעסק יתפוצץ.

הגיוס הגדול

בחרנו לספר הפעם על שתי יחידות אשר עושות את עבודתן האפורה רחוק מזרקורי הפירסומת. גם יחידות אלו התגייסו במהירות ביום הגיוס הגדול וביצעו את תפקידן המנע גדבקות. למטה: יחידת הסיסמה „עדר־כבשים", אשר כל ימות השנה רועות בשקט פוחה, ביומי חירום הן מתגייסות במהירות לשירות ביחידת השווארמה המיוחדת. משמאל: יחידת הסיסמה „דודי שמש". כל ימות השנה הם נושאים בנטל, מי בעיר ומי בכפר, ובשעה שצה"ל קורא להם, הם מזנקים, כמו כולם, לעבודתם השוטפת.

מאיר עוזיאל

VOLVO
שוב עושה היסטוריה

VOLVO 1975

רק כאשר תראה אותה - תאמין שהיא אפשרית

נמשכת ההרשמה לדגמי 1975

היבואנים הבלעדיים:
"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בע"מ
בבעלות מאיר קז ובניו תל-אביב, רח' קרליבך 23, טלפון 289191
המפיצים: ירושלים: אוטו רון, המלך דוד 8, טל. 221588. חיפה: אברהם רייף בע"מ, אלנבי 3, טל. 645882. נצרת: סוכנות עפיפי, רח' פאולוס הששי. באר שבע: צ.מ.ה. בע"מ, נגבה 9, טל. 77230. נתניה: אחים סברדלוב, רח' הרצל.

once VOLVO always VOLVO

פיליפ, אנדריאה ואוגו: אוכל בצלחת, אוכל בספל, אוכל במחבת...

מאת משה נתן

הקולנוע של שנות השבעים, בכמה משיאיו הבולטים, הוא קולנוע של יום הדין; השקיעה של העולם המערבי; הטבע גוסס; שמיים שחורים מפיח ורעל; הכבישים נסתמים; האמונות נהרסות; צווי הטאבו מופרים; התרבות נדרסת באלימות. אין אלהים, לא בשמיים ולא בלב — איש הישר בעיניו יעשה.

באווירה זו של התפרקות כללית, בזוהר הטראגי של השקיעה, נוצרו כמה מן היצירות הקולנועיות הסימפטומאטיות של העשור; „ויקאנד" של גודאר, „סטיריקון" ו„רומא" של פליני, „התפוז המיכאני" של קובריק, „הטאנגו האחרון בפאריס" של ברטולוצי ו„מה?" של פולאנסקי — אם למנות אחדים מני רבים. בכל אלה משתקפת תמונה של ציוויליזאציה, שיצאה מדעתה והיא מחוללת, באורגיה שלוחת רסן, את מחול המוות שלה.

לשורה זו של סרטים, שחדרו למדורים האפלים ביותר של הדקאדנס המודרני וחשפו ללא בושה את קרביו — על האלימות, הכיעור, והפרוורסיה שהצטברו בם — התוסף עתה „הזלילה הגדולה" של מארקו פרארי. סרט זה, שהקרנתו היתה לשערוריה רבתי, מרחיק לכת עוד יותר מקודמיו בחדירה אל המחוזות האסורים, שהקולנוע לא העז מעולם ליקרב אליהם. הוא חצוף, פרובוקטיבי, מרושע, וולגרי, מביך וגם לאין־ערוך מהם. אין ספק, שהוא יגעיל ויחריד כאן אנשים רבים, כשם שעשה בכל מקום. אלה יגנו אותו כ„זוהמה" ו„ביב שופכין". אחרים — שלמדו כבר לא להזדעזע מהתרת כל הרצועות בקולנוע — יצחקו מלוא גרונם למראה הגרוטסקה המפלצתית המוצגת לעיניהם, עד שהצחוק יתקע בגרונם; כי ביב שופכין זה איננו המצאה שטנית של במאי סהרורי, אלא משל נורא לחברה שאנו חלק ממנה. שולחן הזלילה, המובל עד קצה ההגזמה, הוא מעין תמרור־אזהרה לחברה, שהשפע הולך וחונק אותה. אם לא תלמד חברה זו לשלוט בשפע זה — אומר פרארי — היא תאבד עצמה לדעת.

כמו „הטאנגו האחרון" גם „הזלילה הגדולה" הוא סרט על אקספרימנט קיומי המתרחש בעולם של ריקנות, אבדון והבל. גיבור „הטאנגו האחרון", פול, מסתגר עם נערה שמצא באקראי בדירה ריקה ומרקיבה. בוואקום זה של בדידות ואובדן אמונת נדחף הגיבור בייאושו לבטל את צלם האלוה שבו ובבת זוגתו ולהגשים את החלק הבהמי. שיאו של ניסוי זה הוא פולחן סאדו־מאזוכיסטי, שבו נאנסת הצעירה באופן המשפיל ביותר, לכפירה בכל הערכים — משפחה, מוסר, כנסיה, אורחות טובה, אלהים. גיבור „הטאנגו" מבין לבסוף, כי הניסוי המפלצתי אינו מוביל לשום מקום, מלבד המוות. הוא מבקש לחזור בו, אבל מאחר את המועד.

גיבורי „הזלילה הגדולה" — שאפשר לקרוא לה „הזלילה האחרונה בפאריס" — אינם חוזרים בם. הם יוצאים לאקספרימנט הקיומי שלהם מתוך ידיעה שסופו מוות.

כמו ב„טאנגו", גם כאן מתרחש האקספרימנט בבית ריק בפאריס, אלא שזהו בית שונה בתכלית; הוא כולו התגלמות אירופה הישנה, הבורגנית, הכבודה, העמוסה באסוסיאציות של תרבות עתיקה. בחצר הבית נמצא שיח, הקרוי על שם המשורר בואלו. מורה, המטיילת שם עם כיתתה, מסבירה לילדים: „בואלו היה משורר גדול. הוא כתב דברים יפים מאד. אהב מאד את הטבע. משום כך בא תחת לעץ זה, לכתוב שירים". עתה נאספו כאן ארבעה גברים, כדי לקיים „סמינר גסטרונומי". והמורה התמהה תיאסף עד מהרה לכוהנת, לזונה ולקברניטה שלהם.

מי הם ארבעת הגברים? כבאלגוריות, שהן אספקלריה לחברה („המרפסת" של ז'אנה). נבחרו הגיבורים לפי תכונותיהם המייצגות. מארצ'לו (מאסטרויאני — הדמויות בסרט קרויות בשמותיהם הפרטיים של השחקנים) הוא נציג „דור הסילון", טייס, מאניאק: עניינו היחיד בעולם; מכונות ונשים — אל הנשים הוא מתייחס כאל מכונות ואל המכונות כאל נשים. יחס פטישיסטי כפייתי לו במיוחד למכונית ה„בוגאטי" שלו. למלוא ההנאה הוא מגיע כשעולה בידו לשגול עליה את הזונות שהוא מביא לאורגיה הגסטרונומית. מישל (פיקולי) הוא נציג „תרבות התקשורת" שדרן ראדיו מעודן, אנין, מנגן מוסיקה קלאסית להנאתו, מבצע תרגילי באלט על מנת לשמור על גזרתו הדקה. אוגו (טוניאצי) הוא אשף תרבות הזלילה — טבח וגסטרונום לעילא. פיליפ (נוארה) הוא איש החוק. ילד מגודל ונפוח, כתינוק גודל עליידי מינקת אדירת שדיים והוא שבוי גם בבגרותו, כתינוק חסר אונים. בין שדיה, הוא ושלושת חבריו — בבית הישן והמוזנח של הוריו המנוחים, תפארת העבר שעברה מן העולם — שבויים איש איש באובססיה שלו, תוך התמכרות אינפנטילית. לא פעם נראים הם כילדים שבויים במשחק סהרורי, שהם יצרו את כלליו.

בפולחן הזלילה — כמו בפולחן ה„טאנגו" — כאילו מפוצלת הרוח מן הגוף. „זהו סרט פיסיולוגי יותר משהוא סרט מטאפיזי" — מעיד הנחתום פרארי על עיסתו. פרארי לש אותה ביד אחת שאצבעותיה אצבעות ראבלה, וביד שניה שאצבעותיה אצבעות מארקיז דה־סאד. כסאד הוא סוגר את גיבוריו ללא מיפלט במדור התופת של תאוותיהם. כשרונו הנדיר כבמאי מגויס כל כולו לממש בולמוס זה בריאליזם קולנועי תוקפני, שאיננו משאיר דבר לדמיון.

עיקרו של הסרט כשמו: הזלילה הגדולה. משאית־אנטליז לבנה מגיעה לבית ופולטת משלוח עצום של בשר — כבשים שלמים, חזירים, טלאים, ראמים, ראשי בקר, עופות, צבאים. אחר כך נשמעת מלת הקסם החוזרת ונשנית בטכס זה: „לשולחן" — והמסיבה מתחילה. השולחן עמוס מאכלים ומעליו מסך, שעליו מוקרנות, תוך כדי אכילה, גלויות פורנוגראפיות ישנות. המסובים מוצצים בתאווה את הצדפות ומזינים עיניהם במעמדי הזימה. באחד מהם נראות דוגמניות עירומות בפוזה ה„פייטה" של מיכאל־אנג'לו; ערכי הרוח — האמונה הדתית האמנות — היו לבדיחות נלוזה.

הסרט מתפתח בריתמוס טקסי הזלילה המקבלים אט אט ממדים של אובססיה. „האידיאל" — אומר אחד הגיבורים — „הוא להמשיך לאכול כך — ללא גבול, עד אין סוף". מצטרפות למשחק גם שלוש זונות, המספקות את הצד האחר של התאווה. צלחות עמוסות רודפות צלחות עמוסות. הבטנים מתמלאות עד התפקע. הדרך השומן סורץ הייאוש; „הו הבל, הו הבל" — מדקלם אחד הזוללים — „הבל הבלים".

רוח נכאים של „הבל הבלים" שורה על כל הסרט ועל הזונו המר של הבמאי. עם זאת, פרארי התכוון בסרט לא רק לקבור את חברת השפע, אלא גם לצחוק ממנה. יש קטעים של גרוטסקה סוררת, הומור שחור, דשן גס, קטעי פארודיה המסיגים פה ושם את המועקת הסמיכה. באחד הסיאנסים הגאסטרונומיים עושה אוגו טוניאצי פארודיה לסנדק של מרלון בראנדו. בקטע אחר קורע מאסטרויאני את התחתוניה השחורים של היצאנית ומדביק אותם כרטייה שחורה על עיני האחת. אך בדרך כלל הגרוטסקה היא כלי מושחז נוסף בידי הבמאי במשחקו האכזר.

ביום שראיתי את „הזלילה הגדולה", נמסר בחדשות על שטפונות בהודו ובנגלה־דש, על אלפי אנשים גוועים ברעב. פרארי ניזדע היטב לניגוד זה. אנו רואים את מישל פיקולי, שוכב עם בטן נפוחה מגזים, מתפתל בכאבים. בו בזמן מביאה אחת היצאניות מגש עם ערימה עצומה של מחית תפוחי אדמה ומפטמת אותו בכוח. כשהוא מסרב, חנוק, מעודדים אותו: „תאר לעצמך שאתה הודי קטן ומורעב בבומביי"...

המחאה הסוציאלית של פרארי אומרת; אוכל איננו כשלעצמו ערך. אוכלים, כדי להשביע את הרעב. חברה הזוללת ללא צורך, היא מושחתת, דנה עצמה לכליה. יביאו עליה את הכליה הנדכאים שאין מספיק אוכל בפיהם. האיום מכיוון זה מרומז כבר בראשית הסרט; בבית הריק, שאליו מגיעה החבורה לילילה, נמצא איש השגרירות הסינית, המבקש לשכור את הבית לצרכית הדיפלומטיים של סין. בעל הבית מסרב והסיני נפרד באדיבות: יש לו זמן לחכות...

סמלין של פרארי שקופים. מישל מחויק בידו ראש־בקר ערוף ושואל; להיות או לא להיות... תשובתו של פרארי על שאלה זו ברורה כראש הבקר המת.

זיגה של החברה הדקאדנטית נחרץ; אם לא תיחנק בשפע, תטבע בפרש של עצמה. באחת התמונות המבחילות בסרט, בורח אחד הגיבורים מבית השימוש בבהלה; גלים של שתן וצואה פרצו מתוכו ומאיימים להציף את הבית בסרחון וזוהמה. השואה האקולוגית.

בעוד חלקו הראשון של הסרט מוקדש לפיתוח וירטואוזי של פולחן הזלילה, מוקדש חלקו השני למיתות המשונות הבאות על הזוללים. כאן תוספת מקום

(המשך בעמוד 35)

להיט חדש של אסם
ללא תשלום

"מבחר מתכונים נפלאים לארוח וקנוח"

מס' 4 בסדרת חוברות המתכונים השימושיות של אסם.

בחוברת החדשה שפע מתכונים להכנת חטיפים חמים. קרים ומתוקים, אילפסים למסיבות. פרפראות ומעדני קוקטייל. רטבים לתיבול (פוס), בליווי תמונות המאכלים בשלל צבעים ומדורה של גב' חנה בבלי על נימוסי ארוח.

כיצד להשיג את החוברת ?

לרשותך-עתה 4 חוברות מתכונים של אסם. היעזרי בתלוש וצייני את מספרי החוברות המבוקשות.

עבור כל חוברת שלחי 5 אריזות ריקות של מוצרי אסם לפי בחירתך אל: אסם תל-אביב, שדרות שק נעול וקבלי את החוברת הביתה.

אסם זה טוב - זה

נא להמציא לי את חוברות מס' 1 2 3 4
(לסמן בעגול את החוברת המבוקשת)

השם ______________________

הכתובת ______________________

____

מזל של סוס

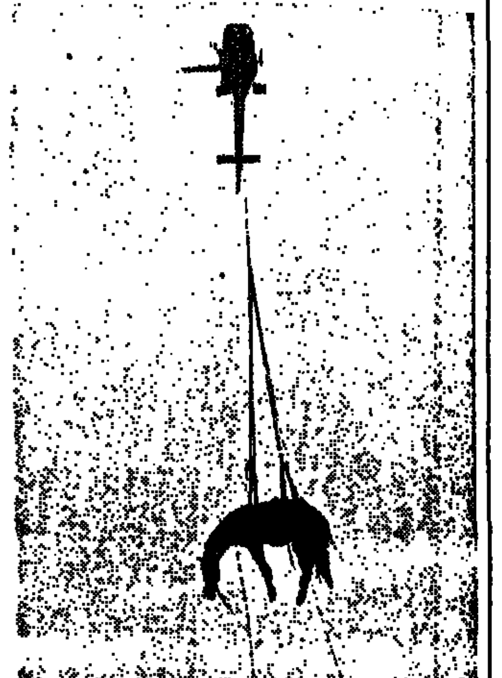

שוויץ

הסוסה בת החמש סילווית לא חלמה ודאי שתהיה גיבורה של מיבצע אקרובטי כזה.

הדבר קרה כאשר סילווית נפלה לתוך הנהר מלמבאך בהרי האלפים. היא היתה בת-מזל, מכיוון שחולצה במהירות על ידי שירותי ההצלה השווייציים והועלתה למסוק.

הזאטוט שהבריח את הדב...

אוסטריה

במשך שעות ארוכות צר הדוב העצום „סארי" על בית הוריו של הרברט הקטן בישוב האוסטרי ראמסאו. חיית הטרף פרצה מגדרה והתדפקה בזעם על חלונות הבית.

אותו זמן חזרה רועת הצאן הזקנה (75) יוזפה שטיינר עם נכדה הרברט מן המרעה. הדב התנפל על האשה, ואז התפרץ הילד ללא כל היסוסים והחל חובט במקל הרועים את הדוב על פניו, עד שהתוקף עזב את האשה ונסוג...

היורש...

בקנהם (אנגליה)

זהו „ראג'אה", הכלב הנהנה מן החיים. עליו אומרים שהוא צריך לכשכש מרוב הנאה לא בזנב אחד, אלא בשני זנבות.

שהרי הגברת קלאריס האנוק הורישה בצוואתה 2000 לירות שטרלינג, „כדי לדאוג לכלבי היקר".

היא אף דאגה לפרט את התפריט: חצי ליטרא סטייק וכליות מבושלות, פלוס בסקוויטים כל יום. הכלב המאושר יקבל גם ויטאמינים. ואם חס וחלילה לא ירגיש ראג'ה כשורה, מובטח לו טיפול רפואי.

זו תליפתי...

לונדון

מועדון חדש נפתח בלונדון, הוא המועדון של הכפילים. מתקבלים אליו רק אנשים הדומים כשתי טיפות מים לאישים בעלי שם. אחת מהם, למשל, היא עקרת-הבית ג'אנט צ'ארלס שעל דמיונה למלכת אליזבט נכתב כבר הרבה.

תנאי הקבלה למועדון חמורים מאוד. חבר שופטים, מורכב מאנשים שאינם שייכים למועדון, קובע את מידת הדמיון. נוסף לזה חייב המועמד להביא לפחות עשרה מקרים שבהם החליפו אותו עם המקור. מי שעמד במיבחן מתקבל למועדון ונמסר לו סמל המועדון עם הספרה „2".

קופ"ח אקסקלוסיבית...

דייטיקון (שווייץ)

קופת החולים הקטנה ביותר באירופה נמצאת בדייטיקון אשר במחוז ציריך. היא חוגגת עכשיו את יום הולדתה ה-88 והחו גם גילת של חברת הוותיק ביותר אלויס וובר. האיש החסון מבחינה נפשית וגופנית, מתגורר בבית אבות.

אביו היה אחד המייסדים של הקופה, המונה כיום 15 חברים.

רוב החברים הם אנשים קשישים. כאשר ימות מספר החברים ל-11 בעקבות מוות, תיסגר קופת החולים הקטנה ביותר של אירופה, וזאת משום שאין מתקבלים אליה חברים חדשים.

איחוד משפחות מאחורי בריח

באטאוויה (ארה"ב)

מאחורי סורג ובריח ישב בכלא באטאוויה (אוהיו, ארה"ב) ג'יימס אייכר. ביום הביקורים הופיעה אשתו, כדי להביא לו זוג מכנסים להחליף. כאשר הגברת אייכר עמדה לעזוב את הכלא, התפלאו הסוהרים למראה ארנה התפוח.

בשעת החיפוש מצאו בו הסוהרים ארבעה סדינים ושתי מגבות השייכים לבית הסוהר. הגברת אייכר נעצרה מיד והפכה על ידי כך ל"חברתו (לכלא) של בעלה.

הקשישה ביותר...

היא עונה לשם „פגי", ולמרות שהיא החתולה בלבד, הופיעה באחרונה בעמוד הראשון של אחד העתונים הגדולים באנגליה. הסיבה לפירסומת אינה יופיה אלא גילה הגבוה.

באחרונה חגגה „פגי" ברוב פאר והדר, על הרגגולת צלויה, עוגת תפוחים וענבים, את יום הולדתה ה-29. אם תינתנה לה עוד שבע שנים, תגיע לגילו של „פוס", החתול הזקן ביותר של אנגליה, שהלך לעולמו בשנת 1939, בגיל „מתושלחי" של 36 שנים.

הגברת דורותי ריד, חובבת חתולים, הצילה בשלהי מלחמת העולם השנייה את החתלתולה המבוהלת מידיהם של ילדים שהתעללו בה. מאז פינקה אותה בצורה בלתי-רגילה.

אכלו – וטשטשו את העקבות

קלן (גרמניה)

לאכול ולשתות בלי כסף – הצליחו שני גברים במסעדה בקלן, וזאת במשך שש שבועות.

אחד מהם, לותאר, עבד בעבר במסעדה הזאת כמלצר ואחרי שפוטר לא החזיר את המפתח. כמעט כל לילה היה בא עם חברו ושניהם הטיבו את לבם באומצות ובמשקאות חריפים. כיוון שדאגו לסילוק כל העקבות, לא נתפסו במשך כל הזמן.

עד שבאחד הימים הגיעה עובדת הנקיון בשעה בלתי-רגילה ומצאה את השנים עוסקים בטיגון. עכשיו חייבים הם לשלם לבעל המסעדה לא רק בעד הארוחות שאכלו, אלא גם קנס בסך 800 מארקים בעוון גניבה.

ארוך, אך פחות מהשיא...

לונדון

לפני חמש שנים פשטה אופנת השיער הארוך של נשים בעולם. אך הזמנים משתנים והיום אפשר לראות נשים רבות הנראות כאילו יצאו זה עתה מתחת ידו של ספר צבאי. הגברת שובה באתיה מלונדון אינה נמנית עליהן.

שערה השחור, המתולתל במקצת, גולש על כתפיה לאורך של 56 אינצ'ים וחצי. בשיער זה לא נגעו מעולם מספריים. שיער כזה טעון טיפול מיוחד, והעובדה המדהימה היא שבעלת השיער אינה משתמשת בשום משחות.

כל ערב היא מברישה את שערה בשמן זית, עוטפת אותו במטפחת וישנה כששערה עטוף. כל בוקר היא חופפת את שערה בסבון רגיל ופעם אחת בשבוע בשאמפו.

שערה הארוך אינו מגיע באורכו לשיא הנזכר בספר השיאים „גינס". לפי הספר הזה היה בעל השיער הארוך ביותר סואמי פאנדאראסאנאדי מהודו, שאורך שערו הגיע בשנת 1949 ל-26 רגל (כלומר 312 אינצ'ים).

הדרך לאושר רצופה... הרינגים

דרבי (אנגליה)

מוכרי הדגים בעיר האנגלית דרבי חבים לאחת מבנות יפאן העדינות את השגשוג בעסקיהם בזמן האחרון.

היפאנית החיננית קאיקו, הנושאת עכשיו את השם סמית, אחרי שנישאה לאנגלי, גילתה סוד עתיקיומין של בני עמה, באחת מהרצאותיה על חיי התרבות של ארץ השמש העולה: כמירשם בטוח במאה אחוזים לנשואי אושר, מגישות היפאניות לבעליהן דגים מלוחים.

בטלוויזיה המחוזית נמסר תוכן הרצאתה ומאז הכפילו מוכרי הדגים את מחזורם והביקוש עודנו בסימן עליה...

מז"ט! ראם ערבי נולד

לוס אנג'לס

שומרי גן החיות בלוס אנג'לס יוצאים מכליהם נוכח לידתו של ראם ערבי בגן.

בעלי החיים הנדירים, שסבורים כי הראם בעל הקרן האחת הוא יוצא חלציהם, נחשבים כאחד המינים שצפויה להם סכנת דעיכה. עובדי גן החיות שמחים שהצליחו לתרום את תרומתם הצנועה נגד דעיכת החיה הזאת.

אבקת הכביסה רן
איכות מעולה
באריזת כביסכון

65 אגורות לכל כביסה! חסכון של לירה לקילו!

3 ק"ג חיסכי-3 ל"י

5 ק"ג חיסכי-5 ל"י

תוצרת זיזו בע"מ, יצרני מוצרי רם-לנקוי מושלם

חסכונית יותר
נוסף לרווח הכספי בקניה האריזה מאפשרת לך להוציא את הכמות המדויקת האבקה אינה נשפכת ואינה מתבזבזת וזהו חסכון נוסף!

מלבינה יותר
מכילה חומר הלבנה מיוחד כביסתך לבנה כשלג.

ריחנית יותר
ניחוח הבושם העדין של האבקה נשמר בכבסים הנקיים והלבנים גם בהיותם בארון

„הצעקה האחרונה" בתל־אביב הקטנה

(סוף מעמוד 23)

הוא רוצה להתחיל לייצא, אחרי ארבע שנים בלבד בעסקי אופנה. מה סוד התצלחה?

„קשה לומר. צריך לגלגל עסק, — אומר משה שחר — וטוב שיש קשרים עם חו"ל".

הבעייה הקשה - מודלים

כדי להגיע לבית המלאכת של אדמונד סבח, צריך לדלג על כמה מדרגות שבורות ולטפס לקומה השלישית, בכמה עשרות מדרגות תלולות. על הקולבים תלויות שמלות חשופות־גב וחצאיות־מאקסי עם כיווצים — „צעקות האופנה" האחרונות של קיץ זה. על השולחן עדיין מונחים אריגי קיץ.

„הקליינטים — אומר אדמונד סבח מ,אופנת אדמונד' — עדיין מתפשים בגדים לקיץ. כל זמן שהם מבקשים, אני קונה בד ומייצר.

„קולקצית לחורף? אצלי אין קולקציה. כל שבוע אני עושה 3—4 מודלים. באים קונים, רואים — ומזמינים. אני מוכר בכל הארץ, למקומות קטנים וגדולים. איך אני יכול לדעת עכשיו מה יתפוס בנובמבר? בעסק שלנו, זאת הבעייה הקשה — מודלים. כמה תופרים מכל מודל? אדמונד סבח אינו מוכן לגלות: למה לעורר עין רעה?

בית המלאכת כולל שולחן גזירה, בובת מדידה וחמש מכונות תפירה. אחת מהתופרות היא הרעייה. גם הבת, שנשלחה לפאריס ללמוד קורס באופנה, עוזרת קצת.

„כשבאתי לארץ — מספר אדמונד סבח — שלחו אותי למושב. אבל אני והפרות לא כל כך הסתדרנו. בחו"ל למדתי גזירה. עברנו ליפו. אני גזרתי והאשה תפרה. היינו קבלנים לתפירה. גרנו ועבדנו בחדר אחד. עכשיו, תודה לאל, אני עצמאי ומתפרנס בכבוד".

האם יש תכניות להגדלת העסק?

„אני מבסוט ממה שיש לי. אבל אם הבנים, שהם בצבא, ירצו להמשיך ולהגדיל, בבקשה"...

„חולשה ים־תיכונית"

רולאנד אסון וז'אן פייר קלוו הם צמד שותפים, המייצרים יחד בגדי גברים ונשים, תחת התווית „סטיל ז'אן־פייר". מכיוון שז'אן־פייר נסע לפאריס, שוחחנו עם רולאנד, שהגיע לאופנה מעסקי מסעדות.

„כשהתחתנתי, — אומר רולאנד — כעסה האשה שבערבים אני תמיד עסוק. אז החלטנו, ז'אן־פייר ואני, שמכירים עוד מפאריס, לעשות משהו בבגדים. ראינו שהמכנסיים שמייצרים בארץ זה דבר מכוער מאד והחלטנו לעשות משהו יפה, כזה צמוד למעלה ורחב מאד למטה.

„צריך לדעת — אומר רולאנד — שאנחנו, הצפון־אפריקאים, אוהבים מאד בגדים יפים. זאת, חולשה ים־תיכונית, להתגנדר ולהתלבש יפה. לכן יש היום הרבה חברה שלנו בעסקי בגדים, בבוטיקים ובבתי מלאכה.

„המכנסיים שלנו תפסו טוב מאד. עכשיו אנחנו מייצרים גם כותונות, כאלה עליונות וצמודות, לגברים ולנשים. וגם שמלות מכנסיים קצרים".

מאיפה לוקחים רעיונות?

פעמיים בשנה נוסעים לפאריס, לתערוכת ,פרט־א־פורטה' (קונפקציה). מביאים מודלים ומעתיקים. יש לנו גם הרבה ידידים בפאריס, ששולחים לנו מודלים ואנחנו גם מקבלים ז'ורנאלים. תוך שבוע אנחנו כבר יודעים מה ,חם' בפאריס.

„עד עכשיו היו בגדים של נשים וגברים כל כך דומים, שהקליינטים היו מתבלבלים ומבקשים למדוד אלה את המכנסים של אלה. כמו שאני רואה — ממשיך רולאנד — בחורף הבא יהיה שוב הבדל גדול בין שני המינים. זה טוב לעסקים, וגם יותר נעים, שיש הבדל בין השניים".

אי צרפתי בנווה־צדק

את „הקשר הצרפתי" בעסקי האופנה של תל־אביב הקטנה מייצגים בני הזוג ז'אן ומארגארט רוזנטאל, עולים לא־כל־כך־חדשים מצרפת, שאחרי חמש שנים בארץ הם כבר רואים עצמם כוותיקים מאד.

בני הזוג רוזנטאל מייצגים בארץ חברה צרפתית ידועה לייצור בגדים, „גודול", ולכן קראו למפעלם „גודול־מוט". הם מקבלים מחברת־האם את הדגמים ומתאימים לחם אריגים ישראליים. הבגדים שהם מייצרים מייצגים את הקו המעולה של תעשיית הקונפקציה הצרפתית — אלגאנטיים, ועם זאת צעירים ורעננים, עם דגש על ביצוע מעולה.

„הביצוע הוא הבעיית העיקרית שלנו, — אומר ז'אן רוזנטאל — אתה נותן לפועלת ישראלית הצאית, והיא מתחילה להתווכח: למה שני תפרים, אחד לא מספיק? מה שקורה לכן הוא, שאנחנו מנסים הרבה עובדים, אבל מי שנשאר הם בדרך כלל העולים מצרפת. הם מתורגלים בעבודת קונפקציה. לכן, שפת הדיבור בעסק היא צרפתית".

ואכן, ההרגשה היא כאילו „נפלתי" למפעל אי שם בפאריס.

אצל „גודול־מוט" כבר שורר חורף. ז'אן רוזנטאל מפקח על התפרים האחרונים של אוסף בגדי החורף החדשים, העומד כולו בסימן שנות השלושים־ארבעים־חמישים: חצאיות פעמוניות, חולצות גבריות צמודות לגוף עם צווארון זקוף, מעילים גדולים וארוכים. שתי דוגמניות מודדות את הבגדים, לקראת תצוגת תאופנה של הבית.

„בהתחלה, — אומר ז'אן רוזנטאל — היה די קשה. לא הכירו אותנו ולא רצו לשלם בעד טיב ועיבוד. היום כבר יותר קל. אבל עדיין יש בעיות, בעיקר עם בעלי החנויות. יותר נכון, עם בעלות החנות, הקונות את הבגדים. כשאני מראה דגם חדש המיועד לצעירות, הן אומרות: ,זה לא ילך אצלנו'. הן חושבות תמיד, שהן קונות בגדים לעצמן, והן בדרך כלל בנות ארבעים פלוס. בפאריס הבעייה הזאת אינה קיימת. הצרפתיות יודעות להבדיל טוב בין מה שהן בעצמן לובשות — ומה שרוצות הלקוחות".

בימים אלה מנהלים בני הזוג את „מלחמת המכפלת". הקונים מתקשים להתרגל לאורך החדש, המסתיים בחצי הדרך לקרסוליים, ומבקשים לקצר עד לברכיים. אבל דבר לא יועיל, לדברי ז'אן רוזנטאל: „האורך החדש יבוא".

„כשיש לי בעיות בעסק, אני מסתכל בחלון, בנוף היפה של הים אחרי הגגות האדומים של נווה־צדק — ואז אני נרגע. למקום הזה יש חן מיוחד — אומר ז'אן — התאהבתי בבניין הישן הזה, עם החלונות הגבוהים והרצפות המצויירות, ממבט ראשון. זה כל כך ים־תיכוני ויפה, הרובע הישן הזה. לפעמים אני מצטער, שאנחנו רק עובדים פה. יש לי רק בעייה אחת: כשאני אומר את שם הרחוב למי שאינו ותיק־ותיק בארץ, הוא עונה: איפה זה? ואז אני צריך לצייר לו את המפה של תל־אביב־של־פעם.

הנחה של 1000*ל"י
בסלון פלג טלויזיות בע"מ

מכל הארץ באים לקנות את ה"טריו"

ולזכות בהנחה של 1000*ל"י

טלוידיה, תנור בשול ואפיה, מכונת כביסה

לזוגות צעירים
העומדים להנשא ואלה שנשאו לאחר המלחמה, תנתן גם האפשרות לשלם מחצית הסכום ב-10 תשלומים חדשים, ללא ריבית! בנוסף להנחה של 1000 ל"י.

ההנחה ללא תמרים גם על קניות בודדות עד 400 ל"י

המבחר הגדול ביותר בארץ של: תנורי בשול ואפיה, טלויזיות, מכונות כביסה ומטבחי סטראו

תמורת אחריות מלאה (שלנו ושל היצרן)

לזכאי קנית הנחות גדולות מהשלמ"ם

אספקה ושירות לכל חלקי הארץ ללא תשלום נוסף!

* מהמחיר המומלץ לצרכן

סלון פלג טלויזיות בע"מ
קרית מוצקין, שד' השופטים 13 - 12 טל. 732323, 717349
עכו - רח' הרצל 10 (מרכז רסקו) טל. 911966

הקץ לג'וקים

חיסול חרקי הבית עם אחריות לשנה
ת"א — 449854, 450264
אשקלון — 051-3019
חיפה — 04-522856
ירושלים — 02-226610
טבריה — 067-50486
בפקוח אגרונום
רשיון משרד הבריאות 15

על שלושת פשעי הזלילה והתאווה

(המשך מעמוד 29)

מיכוי יותר ויותר אנדריאה (פארול). אשה עבת־בשר וורודת־חמוקיים, שפרארי מציב אותה בממדים מיתולוגיים ממש. בפגישה הראשונה היא מורת תמה ו־תמימה. אחר כך, בהצטרפה לאורגית של הזלילה, היא נעשית אישה־לכל־עת. וכשהיצאניות יוצאות את הבית ב־שאט־נפש, היא נשארת בו, למלוך על כל הגברים. בשביל פיליפ ה־אינפאנטילי היא האם הגדולה ו־אוררת חדדים, שתירש את מקום המינקת שגידלה אותו. בשביל מארצ'לו הזנאי היא נפקא נכנעת לכל עת ולכל תעלול. למישל היא ידידה ושותפה לנגינה ב־פסנתר. לאוגו היא גאסטרונומית־מומחית ושותפה לבישול (הוא „מעצב" את אחת העוגות המפוארות שלו לפי „תבנית" עגבותית המעוגלות). לכל הגברים אנדריאה היא מלאך המוות. היא לידם בשעותיהם האחרונות, מספקת את צרכי־הם, למראשותם.

מותם של הזוללים הוא פועל־יוצא של תאוותיהם הכמייתית. מארצ'לו הטייס מת במכונית ה„בוגאטי" שלו, קופא בתוכה בשלג. גווייתו מועברת ל־מקרר הענקי שבמטבח. מניו ניבטים מחלון המקרר, חלק בלתי־נפרד מן הנוף שבו חיים חבריו וממשיכים לזלול.

אחריו מצטרף אל מיצעד המוות מישל. הגזים המצטברים בבטנו, המכסים ב־תקיעותיהם את הצלילים המעודנים ש־הוא מפיק בנגינה בפסנתר, מנפחים אותו עד שהוא מתפקע. חבריו מוצאים אותו ללא רוח חיים בתוך שלולית צואתו.

אוגו מסיים את חייו על השולחן, שעליו בישל את תבשיליו המפוארים. חידיד האחד שנותר בחיים דוחס לפיו נתחים של עוגה ענקית, שעיצב בדמות כנסית קאתולית נודעת (עוד סמל גרוטסקי ל־דת שהתרוקנה מתכניה) ואנדריאה מלטפת אותו בתוך מכנסיו, עד שהוא מגיע אל שיא התענוג ונחנק.

תכונה זו היא תמצית „הזלילה הגדולה". המין והאוכל הם האלילים שיצר לעצמו האדם, כדי לכסות על ריקנותו חסרת התוחלת.

הסרט מסתיים בתמונה סיוטית, רבת עוצמה. הבית נתייתם. שרוי באפלה. משלוחי הבשר, שהביאו כדי לפרנס את המשך הזלילה. פזורו בחצר. כלבים משוטטים בה, מייבבים מול שמיים ריקים. „מונדוקאנה".

שלום לך, שנת לימודים חדשה

(המשך מעמוד 4)

אצלנו חינוך לפיתוח אישיותו של הילד, וכל עוד לא נתגבר על הליקוי הזה — לא יהיה החינוך שלם.

— בארץ נוצר הרגם של בית־הספר, המתגונן מפני מיזור. אין לזה אח ומשל בעולם...

אין! בוועידת מורים, הקיץ בפאריס, דיווחו מורים על בעיותיהם. כשנטלתי רשות הדיבור, אמר־תי: הסיפור שלי יתקבל כאילו בא מפלאנטה אחרת. אנחנו מטפלים עתה בהבטחת שלום ילדינו, שלא ירצחו אותם בחצרות ובכיתות. היתה מידה גדולה של תדהמה.

— אחר אסון מעלות, מהו, לדעתך, תחום אחריותו של המורה ושל המנהל לשלום הילדים בבית־הספר?

אי־אפשר להטיל עליהם אחריות לשלום מאות ילדים, בבית־ספר שאינו מוגן ואינו שמור ואינו מבוצר. אף אי־אפשר להפוך את בית־הספר למבצר ולהפסיק את חייו הרגילים. בכך היינו עושים את מבוקשם של המחבלים. המורים יקחו על עצמם תפקידים, המתחייבים מן המצב. יש לארגן בבתי־הספר, על פי מרות החוק, שמירה קבועה של הורים. בכך תהיה גם תועלת ממשית וגם תועלת פסיכולוגית, להרגעת רוחם של התלמידים. הכרח וחובה זועקת לגדר את גני הילדים ובתי הספר.

— האם כל זה נעשה עתה, ובקצב?

לא, לא בקצב הדרוש. ישנו מחסור חמור בכוח־אדם. אני יודע, שזה לא קל. צריך לתת אימון צבאי למורות ולמורים, בתחומים שונים של התגו־ננות עצמית. יש להקדים את האימון הצבאי לתל־מידים. אני ער מאוד לסכנת של הפיכת בית־הספר לפורמאציה צבאית, אבל אני חושש, שאין לנו ברירה.

— ושאלה אחרונה, אישית: שמעתי מורים טוענים, ש„שלום לוין, נעשה איש גדול והחבר בוועדת חוץ ובטחון של הכנסת הוא מטפל בפוליטיקה הגבוהה וקצת שכח את המורים" — אתה היית נבחרת לכנסת כשליחם של המורים?

אני יודע, כי ישנם הרואים בעין לא יפה את העובדה, שאני מתעסק בנושאים שמחוץ לתחומי החינוך. לא זנחתי אף עניין של המורים. אני פשוט נוטל על עצמי מעמסה כבדה יותר ואינני עושה זאת על חשבון ההתמסרות להסתדרות המורים. ישנה תקופה, שכל אדם מחוייב לצאת מגדרו ולפעול לפי מצפונו. אחר מלחמת יום הכיפורים הגעתי למסקנה, שאני חייב לדעת יותר מהמתרחש בצבא. החלטתי, שאני חייב להשפיע יותר בשטח המדיני. על דרך ההלצה אמרתי, שנוצרת מסורת, שגנרא־לים נעשים אצלנו ראשי החינוך (יגאל אלון ואלעד פלד), ואולי לא יהיה זה רע כל־כך, אם מורה יהיה חבר ועדת חוץ ובטחון.

וברצינות: כמורה, כמחנך וכאדם, שאינו מעורב בשיגרה הצבאית, אני מאמין, שאני יכול לסגל לי נקודת־ראייה, שיש בה כדי לתרום משהו לענייני חוץ ובטחון. זו ראייה דרושה, ואולי גם מועילה. אחריותי העיקרית נשארת — החינוך והמורים.

חדשות קופל טורס בע"מ לנופש בארץ

1. ירושלים

מלון אינטרקונטיננטל	70 ל"י
מלון הולילנד	73 ל"י
מלון דיפלומט — סטנדרט	88 ל"י
סופריור	118 ל"י

2. נתניה

מלון ארבע העונות	
ילד אחד לינה חופשית	95 ל"י
מלון המלך שלמה	82 ל"י

3. הרצליה

מלון מגדל דניאל	76 ל"י
מלון ולידור	50 ל"י

4. נהריה

מלון קרלטון	85 ל"י

5. תל־אביב

מלון קאונטרי קלאב	
סטנדרט	85 ל"י
דירה עד 2 ילדים חופשי	98 ל"י
מלון ארמון ים, בת־ים	45 ל"י

6. טבריה

מלון גלי כנרת

בלח מינימום 3 ימים נפלאים

במחירי נופש מיוחדים

7. קיסריה

מלון דן־קיסריה	112 ל"י

8. נביעות

נואבה — כפר הנופש המקסים דרומית לאילת	54 ל"י

9. אילת

מלון לרום	
שני ילדים לינה חופשית	68 ל"י
מלון הסלע האדום	
שני ילדים לינה חופשית	63 ל"י

המחירים הם עד 15 בספטמבר

תנאים: המחירים ליחיד בחדר כפול כולל המיסים וחצי פנסיון

המחירים בלעדיים לקופל טורס בע"מ

כמו כן הזמנות לכל יתר בתי המלון בארץ ללא תשלום נוסף.

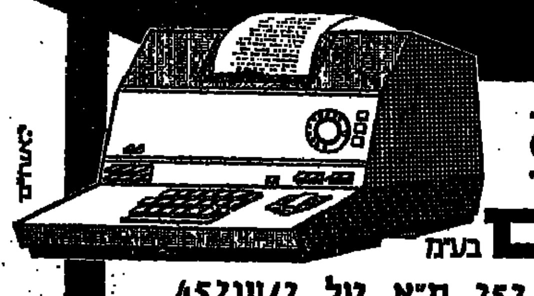

המחירים בתוקף עד 1 בנובמבר 1974. (לא כולל חגים) אלא אם צוין אחרת.

קופל טורס בע"מ

משרד מכירות ראשי: רח' הירקון 252, ת"א, טל. 452111/2

ובסניפים: ירושלים, חיפה, באר־שבע, נתניה, רמת־גן.

1001 פרסים במבצע "איזה שוופס גדול אתה רוצה?"

פרס ראשון: שבועיים חלומיים באנגליה לך ולבן/בת זוגך במסגרת טיול מאורגן.

הטיול הקבוצתי כולל כרטיסי טיסה הלוך ושוב, סיורים מאורגנים מלונות וכלכלה.

1000 פרסים נוספים:

100 בקבוקים פלסטיים ענקיים של שוופס יוגרלו כל שבוע במשך 10 שבועות!

תנאי ההשתתפות: 1. מלא את התלוש שבמודעה זו. 2. במשבצות הריקות מלא את סדר עדיפויותיך בחמשת סוגי שוופס גדול. וסדר עדיפויותיך משמש למחקר בלבד ואינו משפיע על השתתפותך בהגרלה. 3. שלח בצרוף שני פקקים מבקבוקי שוופס גדול ל"איזה שוופס גדול אתה רוצה?" ת.ד. 37347, תל־אביב. 4. ההשתתפות היא ללא הגבלה כמותית.

משתתפים שמכתביהם יגיעו עד יום שלישי בכל שבוע ישתתפו בהגרלה השבועית. מעטפות שתגענה מאוחר יותר תשתתפנה בהגרלה שתערך שבוע לאחר מכן. רשימת הזוכים תפורסם מדי שבוע בעתון זה. בסוף הקייץ יוגרל הפרס הגדול בין כל המשתתפים, כולל אלה שזכו בהגרלות השבועיות. ההגרלות תערכנה בנוכחות נציגים של יפ־אורה בע"מ (יצרני שוופס בישראל), המכון למסחר הוגן, תל־אביב, ופרסום חגי לבינסון אילון.

שמות הזוכים השבועיים: איזה שוופס גדול אתה רוצה?

תל־אביב: ה. מזרחי; ד. קאופמן; ע. הקלאי; א. דבוש; א. לנדאו; א. מאוזמן; ר. סיטר. חיפה: ר. פיטמן; מ. האוס; ע. ישראל. ירושלים: ר. רוזנגרטן, ד. אשור; ש. כאיר; מ. טל; ד. קדוסי; י. תריגמן; צ. רוזמן; ג. ויזנשטוק. רמת־גן: ש. צייטדאלי; ז. גורדון; א. הולצמן; ר. ולדמן; א. וולבק; ל. סטריקס. ראשון־לציון: ד. שלונגבוים; ש. קליין; ר. רייך. באר־שבע: מ. קידר; א. סרוסי; י. אפשטיין; ח. ברנשטיין; ר. מובשוביץ; ח. סביון. הרצליה: ש. שמש; ג. ורדסתיים; א. קלישוב; ה. עוזר; ש. רונה. חולון: ד. בן־עמי; י. לוצקי; מ. לוצקי. עכו: ח. בליטי; ע. הלפסון; ה. בליטי. ... ר. אלוני; ע. אלוני. רחובות: ג. אראלי; מ. ביו; ג. ארונוביץ; ע. קליינמן; י. וינרב. נתניה: י. סופר; ד. סגל. אשדוד: א. אריאל; מ. אילת; ר. אלינגטון. בת־ים: צ. רוזנברג; ה. לוי; מ. מלד; ש. רוזנברג. רעננה: צ. מקובר. בני־ברק: ר. נמיד. כ. ספא; א. בק; ר. ויסלברג; א. אייטמן. נהריה: א. פלד; ב. ליבר. פרדס־חנה: ב. תבורי. אור־עקיבא: ד. קרואני. יבנה: ר. בונדריקר. נס־ציונה: ח. חניתה. ר. השרון: ג. זילברשטיין. נפתיים: מ. הלר; ט. אסל. עפולה: ה. לוי. גדרה: ד. ליאור. רמלה: ג. עמרם. קריאון: ד. רק עוז. מ. שדמה: מ. זריחן. ק. מוצקין: א. קרוש. ק. ביאליק: ר. סילמן; ד. וולמן; י. לוי. ק. חיים: י. חילמן. קריתיים: ח. סגל. טירת־צבי: [illegible]

הפרסים נשלחו לזוכים בדואר

רשימת הכתובות המלאה אפשר לראות אצל חגי לבינסון אילון, רח' תלסינקי 16, תל־אביב

לכבוד: "איזה שוופס גדול אתה רוצה?"
ת.ד. 37347 תל־אביב

שם ושם משפחה..........

כתובת..........

טלפון..........

המספרים מ־1 עד 5 שאני רושם במשבצות מראים את סדר העדיפויות שלי בשתיית שוופס גדול. סדר זה לא משפיע על השתתפותי בהגרלה.

☐ גולדן אורנג' ☐ שוופס־יקולה
☐ ביטר לימון ☐ מי סודה
☐ לימון ליים

אני מצרף בזה שני פקקים מבקבוקי שוופס גדול כל שהוא.

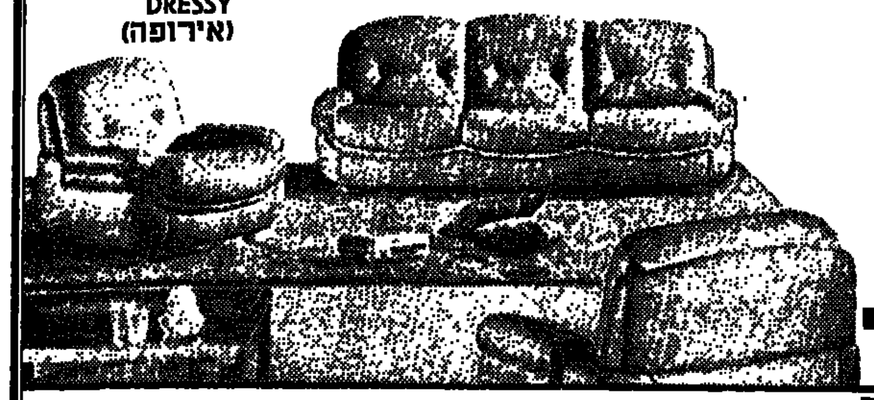

יוקרה...

אבל לא יקר

שתי מערכות היוקרה המוצגות כאן מהוות את המילה האחרונה בתכנון ובעיצוב רהיטים.

מערכת DRESSY (אירופה)
ספה 3 מושבים, ספה 2 מושבים וכורסה מהודרת.
הריפוד מעור מלאכותי נושם, בצבעי ויסקי או קוניאק.
המחיר 12.730 ל"י.

מערכת ROLLING (אירופה)
המערכת מורכבת מכורסאות המצטרפות יחד לספה בכל גודל וצורה (מערכת מודולרית).
הריפוד מעור מלאכותי נושם. בצבעי ויסקי, קוניאק או חום אומברה.
מחיר כורסה ללא ידיות -.1395 ל"י.

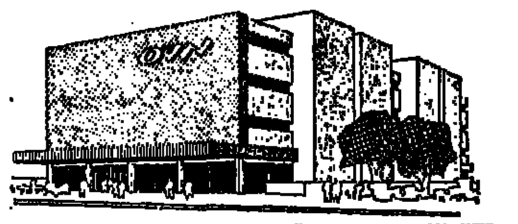

בית מרס החדש

בבית מרס החדש:
*** מערכות סלון * חדרי נוער * מערכות חדרי שינה *ריהוט משרדי ועוד.**
ועוד לרשותכם: • מעליות מהירות • מוסיקת רקע • שירות אדיב • ייעוץ חינם • חנייה בשפע.

מרכז הריהוט האירופי הגדול בישראל.
תל-אביב, הרצל 158• רמת-גן, הרצל 75.

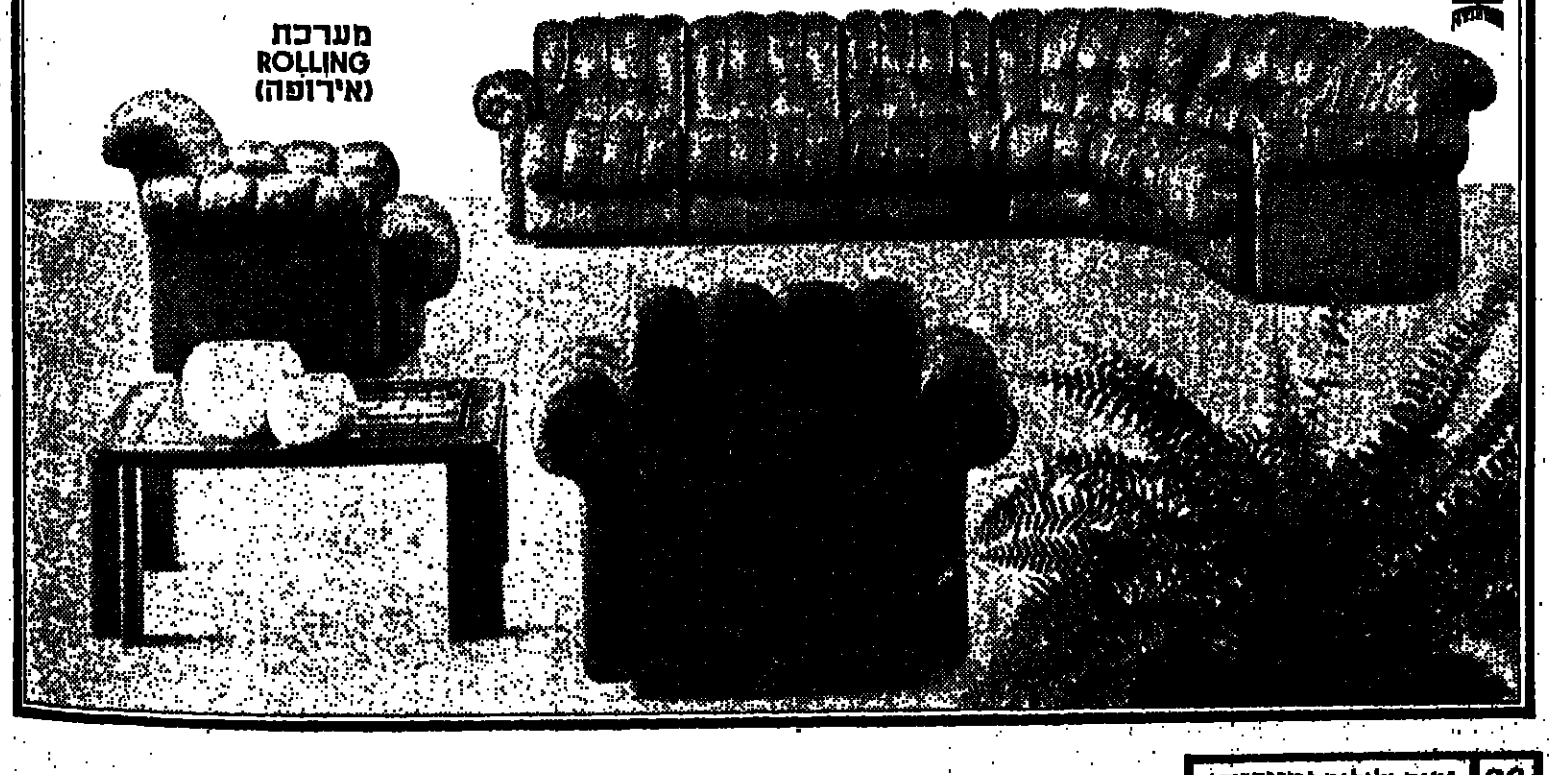

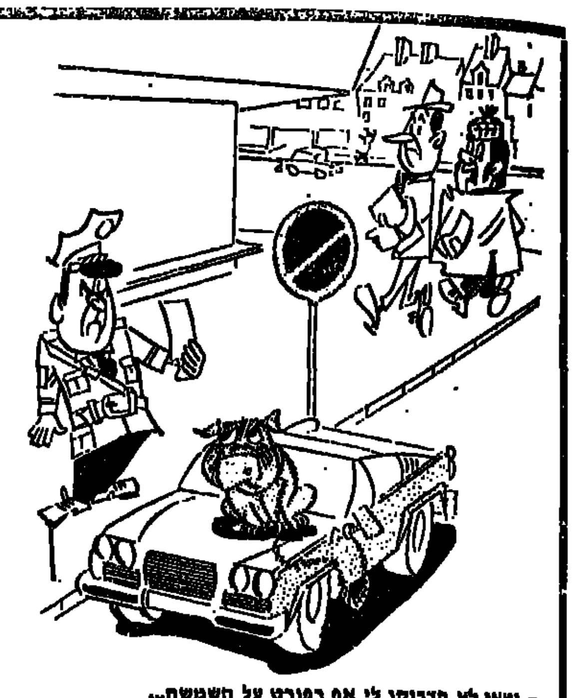

— ומאז לא הדביקו לי אף רפורט על השמשה...
(ש. אילוסטרירטה)

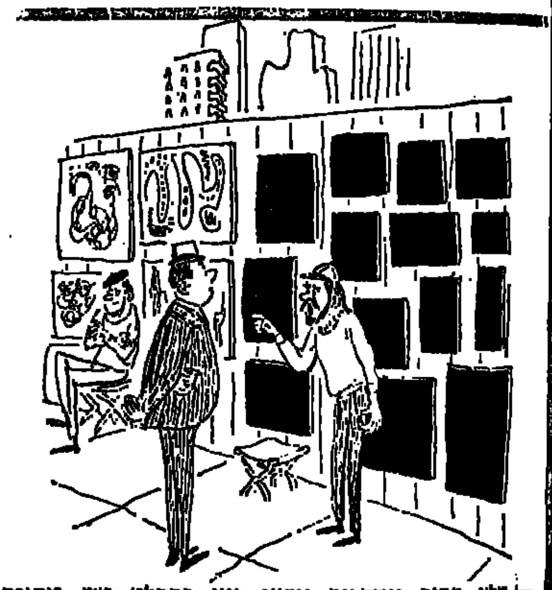

— שלא תהיה אי־הבנה אדוני, אני בהחלט בעד ביקורת קונסטרוקטיבית.
(פאנץ')

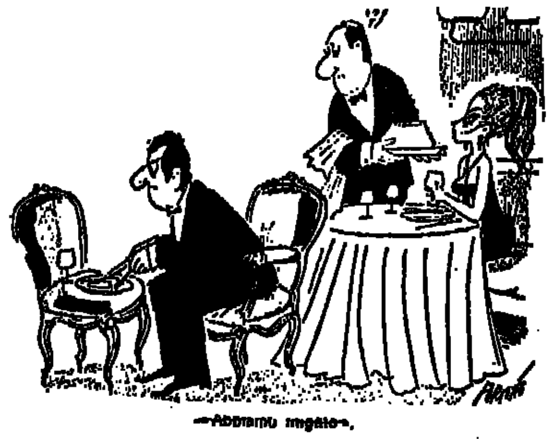

— רמנו ועכשיו אנו „ברוגז"...
(ל'אירופיאו)

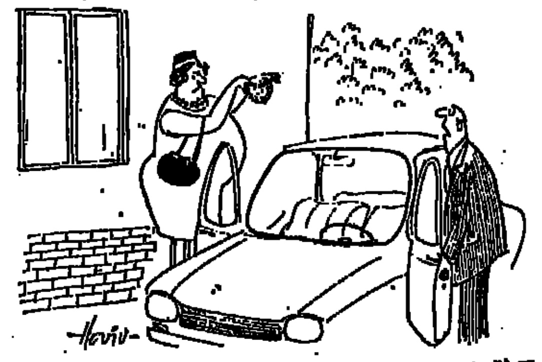

— זה היה על המושב האחורי, אני מבינה שהם שלך.
(קוויק)

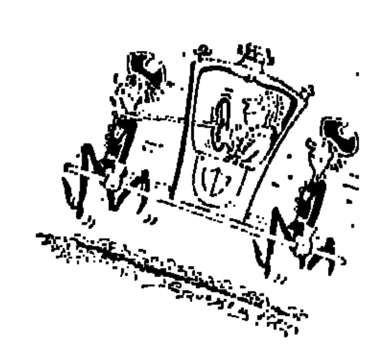

— אני אוהב אותן מקולפות...

צחוק בקו

— נדמה לי שהם רוצים לסגור...

(ש.אי)

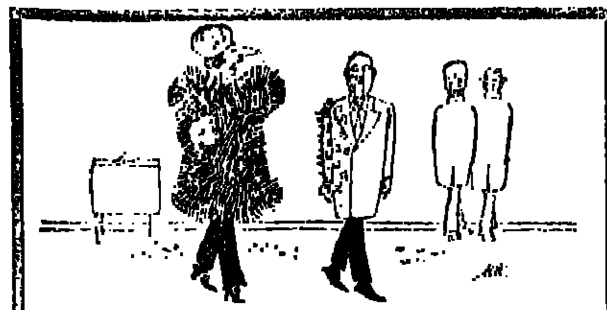

— מאז נתת לי את הפרווה הזאת, אתה הולך ומתרחק ממני...
(אפוקה)

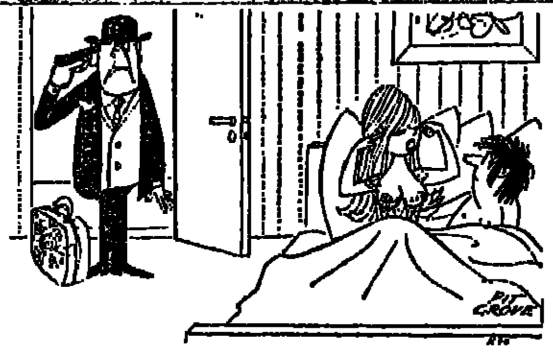

— זה בעלי, פרטים נוספים — אחר כך.
(קוויק)

כלב נאמן...

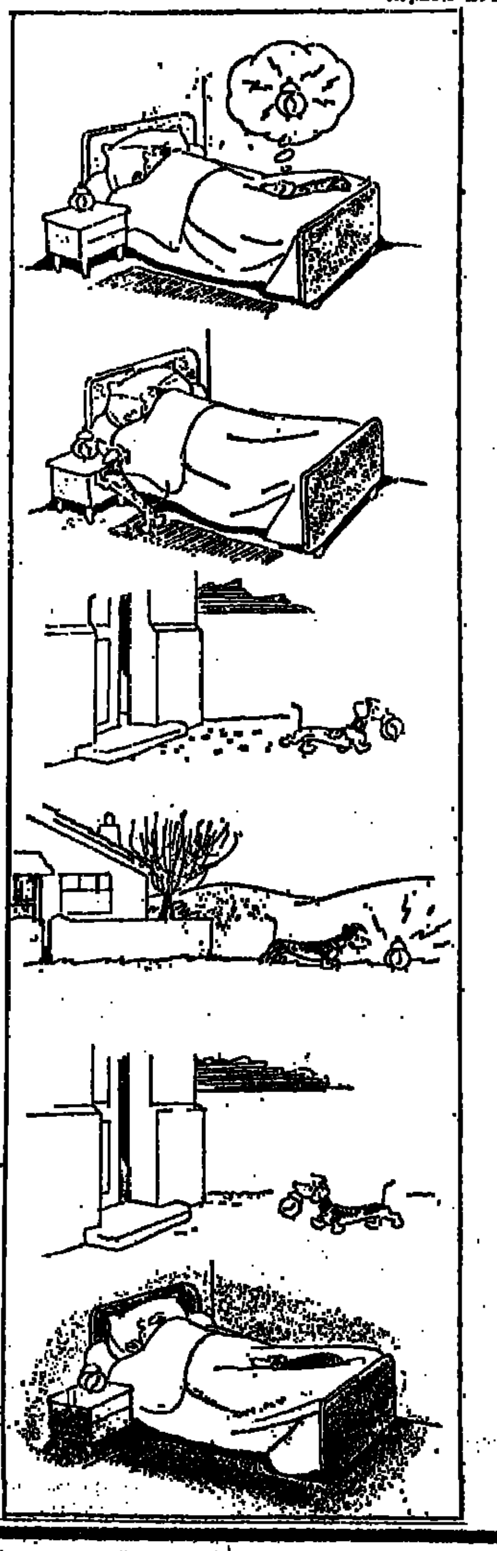

חדש!

חומוס INSTANT בשקיות

כל שקית 72 אגורות בלבד!
מחיר היכרות מפתיע

כל שבועיים
מערכת סטריאו
בשווי של
כ-5,000 ל"י
תוצרת "פיליפס" כוללת: טיונר, אמפליפייר, טייפ-רקורדר, פטיפון, 2 רמקולים

ועוד 100 פרסים
ביניהם: אהל לשפת הים
- מיקסר יד חשמלי "פיליפס"
- 2 שעוני יד • 2 טרנזיסטורים
- 2 מצלמות ניוה • מטחנות קפה "פיליפס", ועוד, ועוד

שלח 2 שקיות ריקות של חומוס תלמה "עלא כפק"אל: בלו-בנד תלמה, ת.ד. 10010 • מפרץ-חיפה צרף פתק עם שמות 4 ממוצרי תלמה. בהצלחה!

תלמה

ציפי מור — ב„טוב לאהוב"

הצגות בכורה

● משחק החתולים (הבימה) — מחזה שנון של המחזאי ההונגארי־יהודי אישטוואן אורקאני, בתרגומה של תרצה אתר, בבימויה של הלנה קאוט־האוזן, ועם תפאורה של יוסף קרל. משתתפים: בתיה לנצט, עדה טל, גדעון זינגר, אתל קובינסקה, יצחק לוגר, מרים עברון, דיגה רויטקופ.

● טוב לאהוב (תיאטרון לילך) — „חבורת הצרעני השורק" של הטלוויזיה עולה על הבמה, בתוכניתו של דן אלמגור. משתתפים: אופירה גלוסקא, א. בן־מלך, אביבה שמואלי, אסתר קוטוביצקי, ציפי מור, ש. בילו וש. וייצמן. במאי: בני פורת, מוסיקה: קובי אושרת.

תיאטרון

● הו הו יוליה (הבימה) — קישון במיטבו, ממשיך גם בפגרת התיאטראות, כשלרשותו שלישיית שחקנים מצויינת: שקספיר (יהודה אפרוני), רומיאו (אריק לביא) ויוליה (שושיק שני), 40 שנה אחרי מותם (הטרגי) של האוהבים מוורונה. תפאורה מצויינת של ג'ו קארל — ואולמות מלאים.

● נשבר לי... (תיאטרון סדן) — עדה בן־נחום כהנת על פקידון שנמאס לו (יהודה ברקן). מבדר.

● מחכים לגודו (צוותא) — בקט. אותו מחזה בפעם שלישית, בביצוע מצויין, ובבימוי מיטיב לעשות (של ערנה שביט). עם: שמעון לב־ארי, אלי כהן, שי דנון, גד קינר, ויצחק וייס.

מחול ומוסיקה

● 11:11 (צוותא) — אחת השחריות המוסיקאליות שמצאו לחן קהל אוהד וחם. המפעם בתוכנית: דביוסי „שירי בליטיס" (תרגום הפואימות ע"י בת־שבע שריף) עם אורי שוהם, פרץ ירון, יהודית גלזר, מ. שוארצבארט, נועם שריף וקריינית. כן בתוכנית „פיירו הסהרורי" של שנברג עם הסולנית עדי עציון (סופראן) ונגנים. מנצח: שלום רונלי־ריקליס.

● האופרה הישראלית — מזמנת לשחריה בימי הקיץ שתי אופרטות קלילות, „נסיכת הקרקס" ו„הרוזנת מריצה", וכן את ורדי הגדול עם „ריגולטו" שלו.

בידור

● טיפות הגשם (תיאטרון מפתח) — ערב שירי בגרך, עם כרמלה קורן ולהקת רקדנים; הכוריאוגרף הוא יעקב קלוסקי; התזמורת המלווה, בת 30, נגנים, מוקלטת.

● החנאות הקטנות שבחיים (הפקת נועם סמל) — ערב משיריו של ברטולד ברכט, בתרגום עברי (אלי־מגור, שלונסקי, מנור) בבימויו של צדוק צרפתי. עם מירי אלוני, בני אמדורסקי ויוסי פולק.

● פרצוף של צוענֵי (נועם סמל) — יוסי בנאי, שחקן מצויין, מגיש שאנסונים, גם צרפתיים, גם עבריים, ובכלל... ערב תרבותי, נבון ומהנה.

● שעות נוספות (נועם סמל) — רבקה מיכאלי בערב־יחיד של שירה, מונולוגים וקטעי קישור. מלווה: תזמורתו של אלכס וייס. שירים מצויינים, טקסטים ושירים של שמר, אלתרמן, אבידן ואחרים.

● אריס סאן — הישראלי־יווני־אמריקני. זמר פופולארי, נגן בוזוקי מצויין בשירים ים־תיכוניים.

● רביעיית מועדון התיאטרון (בימות) — ארבעה

שמעון לב־ארי, שי דנון ואלי כהן
„מחכים לגודו"

שחקנים־בדרנים ותיקים, מנוסים, מפולפלים: שמעון בר, גדעון זינגר, ראובן שפר ויענקל'ה בן־סירא.

● ג'ימי לויד — משמיע, עם שלישיית ג'ז של ריקי בירמן משיריו של נט קינג קול הגדול. ערב נעים עם בעל קול ערב.

● אולי תישארי לארוחת הבוקר (תיאטרון יובל) —הצגה משעשעת עם אילי גורליצקי, חמי סטיבק ודידי לוקוב.

● זה הכל בינתיים, בינתיים זה הכל (צוותא) — יהונתן גפן ודני ליטני בערב של שירים, סאטירה, טקסטים וחברים.

● לילה של כוכבים — עם יגאל בשן, נתנאלה, יזהר כהן והזמר הכושי רוי יאנג.

● ג'ין דולן — ממיצעדי הפזמונים של אנגליה לביקור בישראל, עם תזמורת ולהקת רקדנים.

● מעל בימת הקונכיה האקוסטית (של קרן ת"א לספרות ואמנות) — תזמורת צה"ל בניצוח גראציאני, אבי טולדנו ולהקת מחול בהדרכת יואב אשריאל. מנחה: מני פאר.

● שיר עֶרֶש (התיאטרון העממי) — אברהם מור ועדנה פלידל בקומדיה קיצית. שני שחקנים שיודעים מה זה קהל.

● הגשש החיוור (התיאטרון העממי) — הגששים בפסטיוואל; ברוך הבא בשנית ובשלישית; — ומי שלא ראה: כל ההפסד שלו. שלושה בדרנים בחסד עליון: גברי, פולי, שייקה.

● סיפורי פוגי (התיאטרון העממי) — שירים מיוחדים, מפי להקה מיוחדת, בביצוע מיוחד — עם כשרון ענק.

מוצ"ש

תל־אביב
- הו הו יוליה — הבימה
- משחק החתולים — האולם הקטן
- טוב לאהוב — בית ארלוזורוב
- נסיכת הקרקס — אופרה
- סדרה 11:11 — בית הטורה
- אריס סאן — בית החייל
- טיפות הגשם — אהל שם
- אולי תשארי לארוחת בוקר — בת דור
- זה הכל בינתיים — צוותא
- רביעיית המועדון — פ' התיאטרון

- נשבר לי — נחמני

ירושלים
- שיר ערש — בית העם
- שעות נוספות — החאן

חיפה
- התנאות הקטנות שבחיים — שביט

- צפת — פרצוף של צועני
- נס־ציונה — הגשש החיוור
- אילת — ג'ין דולן

יום א'

תל־אביב
- הו הו יוליה — הבימה
- משחק החתולים — האולם הקטן

- הרוונת מריצה — אופרה
- גן־יהושע — תכנית בידור

יום ב'

תל־אביב
- משחק החתולים — האולם הקטן
- טוב לאהוב — בית ארלוזורוב
- ריגולטו — אופרה
- טיפות הגשם — אלהמברה
- החנאות הקטנות שבחיים —

- רביעיית המועדון — צוותא
- — פ' התיאטרון

- טבריה — סיפורי פוגי
- קרית גת — ג'ין דולן

יום ג'

תל־אביב
- משחק החתולים — האולם הקטן
- פרצוף של צועני — בית ארלוזורוב
- טיפות הגשם — בית החייל
- מחכים לגודו — צוותא
- רביעיית המועדון — פ' התיאטרון

- אשדוד — הו הו יוליה
- דימונה — אריס סאן
- בתיים — ספורי פוגי
- קרית אונו — מוישה ונטילטור
- הרצליה — ג'ין דולן
- קרית אתא — לילה של כוכבים

יום ד'

תל־אביב
- משחק החתולים — האולם הקטן
- טוב לאהוב — אלהמברה
- פרצוף של צועני — צוותא
- רביעיית המועדון — פ' התיאטרון

חיפה
- ספורי פוגי — שביט

- אשדוד — אריס סאן
- פתח־תקוה — ג'ין דולן
- יפעת — הו הו יולית
- נתורה — לילה של כוכבים
- רחובות — טיפות הגשם

יום ה'

תל־אביב
- משחק החתולים — האולם הקטן
- טיפות הגשם — אלהמברה
- להקת הפלמינה — צוותא
- רביעיית המועדון — פ' התיאטרון

חיפה
- הרוונת מריצה — ארמון

- הו הו יוליה — שביט
- אריס סאן — אורימוריום

- מעלות — פרצוף של צועני
- קרית־שמונה — ספורי פוגי
- נתניה — מוישה ונטילטור
- צפת (אמפי) — ג'ין דולן

המרכז לבלט קלאסי
בהנהלתם של ברטה ימפולסקי והלל מרקמן
מודיע על
פתיחת שנת הלמודים החדשה
החל מה־1 לספטמבר 1974
תלמידים חדשים מתבקשים להרשם מראש.
פרטים במשרד ברחוב ז'בוטינסקי 120 בככר המדינה ת"א, טל. 266610.
המרכז לבלט קלאסי הנו ביה"ס הרשמי של להקת הבלט הקלאסי הישראלי.

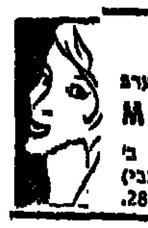

שמלות הריון
חליפות • מכנסיים ארוכים
שורטס' • בגדי ים וחוף • שמלות ערב
MASHA * מאשה
תל־אביב, המלך ג'ורג' 4א, קומה ב'
פינת מרכז בעלי מלאכה (ע"י אלנבי)
פתוח כל היום ללא הפסקה טל. 282515.

גבי קורה
לתשומת לב!
מגלת עתידות ידועה אינטרנציונאלית
מהטלויזיה הישראלית תנחש לכם את עתידכם (שמחות וצרות), בקלפים, כף היד, כתב, חול, אש, אסטרולוגיה כ"כ יכולה לתת לכם יעוץ (עזרה) בנשואים, אהבה, כסף ועוד. מקבלת בימים א', ב', ג', ד', ה', ת"א, רחוב גאולה 19, קומה ב' (אלנבי־מוגרבי) בין השעות 11—19

בית ספר קוסמטיקה
בהנהלת הגבי הלן פוגל
הבוגרות תקבלנה דיפלומה רשמית
מבייס Dr. LATOUR DE PARIS
לפרטים נא לפנות אישית:
תל־אביב: רח' פרוג 5, טל. 232378, מול קולנוע „חן" בימים: ב', ג', ד', 9.00—11.00, א', ב', ג' 17.00—19.00.
ירושלים: טלפון 68923 בערב בימים א', ג', ד' 20.00—21.00.
חיפה: טלפון 642628 בערב בימים א', ג', ה' 19.30—20.30.
הרשמה מיידית.

אפנת אלטלנה
שד' עצמאות 64 פסג' מעל קולנוע עצמאות
* לגברים * לנשים
לצעירים וצעירות
דגמים אקסקלוסיביים בכל המידות
(גם מידות גדולות)
מחירי פרסומת — בואו תראו ותופתעו

מבחר סרטי השבוע
ד. אהרון

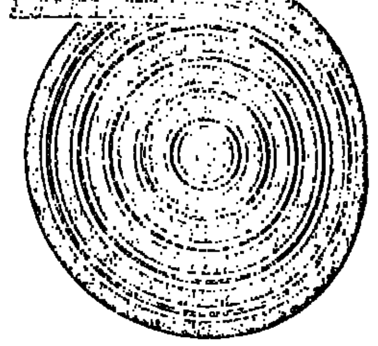

כדאי לראותם

✱✱ „חזילות הגרולה" („סטודיו", תל־אביב): קומדית שחורה, משל אכ־רי על החברה הצרכנית, ההתאבדותית, הצורכת את עצמה עד כלייה ואבדון. ארבעת ג'נטלמנים אניני חיך — מארצ'לו

אל פאצ'ינו
„סרפיקו"

מאסטרויאני, מישל פיקולי, אוגו טוניא־צי, פיליפ נוארה — מסתגרים בווילה ישנה בקירבת פאריס, ומחליטים לחת־אבד בזלילה. מצטרפת אליהם אנדריאה פארול, בעלת מישמני קסם. הבמאי הא־יטלקי מארקו פרארי עורך מיתקפה וולגארית מוחצת על מערכת הרגישו־יות של הצופה. לא חולם צופים שיש להם נטייה לקבל בחילה.

✱✱ הסינמטק הישראלי מציג בין 31 באוגוסט ל־6 בספטמבר: „שבוע או־טו פרמינג'ר". לרגל ביקורו של ה־במאי־מפיק היהודי־אמריקני בישראל, יוקרנו תשעה מסרטיו: „בעל זרוע הז־הב"; „הירח הוא כחול"; „הסנאט ימ־ליץ ויאשר"; „לאורה"; „לדידים שכ־אלה"; „כרמן ג'ונס"; „משפט רצח"; „פני מלאך"; „סטאלאג 17".

✱✱ „חמים וטעים" („סינמה 1", תל־אביב): מרילין מונרו, פצצת־המין האותנטית האחרונה שידעה הוליווד, קו־רנת ומשתובבת להנאתנו, בחברתם המ־טורפת של ג'ק למון וטוני קרטיס, ה־נמלטים מידי כנופיית מרצחים בתחפו־שות נשים. פארסה מיקנטית ישנה של בילי ויילדר, בהקרנה חוזרת. עדיין מצ־חיק.

✱✱ „אור מן ההפקר" („פריז", תל־אביב): סרט סוציאלי, ראוי לעידוד כשל חעות יוצרו, הבמאי הצעיר, נסים דיין, לסטות מן התלם הממוסחר של הקולנוע הישראלי. בעיותיו ולבטיו של הדור הצעיר, הגדל במשכנות עוני וני־וול. הופעה אמינה בלתי־אמצעית של צוות מעורב, בלתי־מקצועי ברובו, ה־ממלא את תפקידיו מתוך הזדהות ו־כנות. בסך הכל — מבטיח.

✱✱ „הדיקטטור הגדול" („לימור", ת"א; „ארנון", ירושלים): סרטו ה־מדבר הראשון של צ'ארלי צ'אפלין, מ־שנת 1940. פארודיה סאטירית מזהירת על היטלר, מוסוליני והבר מרעיהם. צ'אפלין נפלא, בתפקיד כפול, בסיפור של חילופי־זהות בין ספר הגיטו היהודי לדיקטטור המטורף.

✱✱ „שנה טובה לאותפים" („פאר", תל־אביב): קומדיית־מתח רומאנטית־פיקחית, מבריקה ומהנה, של קלוד ללוש. על רקע של מיבצע פריצה נועז לחנות תכשיטים בריביירה, נרקם סיפור של חיזור רומאנטי ואהבה גדולה בין פורץ שנון וקשוח (לינו ונטורה) לבין סוחרת־עתיקות יפה (פראנסואז פאביאן).

✱✱ „אדי הבלשי" („גוה־אור", ע־פולה): מוקדש בכישרון ובחיבה לזכרו של האמפרי בוגארט המנוח, אליל הבד משנות ה־40; לזכר שוטרי־הזורש ה־פרטיים שגילם; ולזכרם של הסרטים הבלשיים הישנים שחלפו עברו מן ה־עולם. סאטירה נוסטאלגית מצויינת. מש־חק מבריק של אלברט פיני.

✱✱ „סרפיקו" („לילי", רמת־גן; „עצמאות", בת־ים): דראמה משטרתית, המתבססת על פרשה אמיתית. גילויין של שוטר חרש, פראנק סרפיקו, שחשף בשנת 1971, לפני ועדת ציבורית, פר־שה מדהימה של שחיתות והסתאבות במשטרת ניו־יורק. פירני לומט ביים בסגנון תיעודי חריף. עם אל פאצ'ינו.

✱✱ „צ'ארלי ואריק" („פאר", רמ־לה; „הוד", נהריה): סרט מתח ופעו־לה עשוי היטב, בידי הבמאי דון סיגל („הארי המזוהם"). הקומיקאי המצויין ואלתר מאתאו, המגלם לראשונה תפקיד „רציני" בקאריירה הקולנועית שלו, „מתלבש" ככספה על דמותו של שודד־בנקים קטן.

✱✱ „חתולים מצמורת" („סביון", בת־ים): הפתעת נעימה לילדים ומל־וויהם מ„אולפני וולט דיסני". סרט מצו־יר, על הרפתקאותיהם המוזרות של חתולה אצילה והתלתוליה החינניים, ה־מתגוררים בארמון אגדי בפאריס. צב־עים מרחיבי עין. תזמורת חתולים מצו־יירים משמיעה נעימות ג'ז מרנינות.

✱✱ „העוקץ" („אלנבי", תל־אביב; „עדן", ירושלים): שעשועון נחמד, ש־זכה השנה בשבעה פרסי „אוסקר", ובי־ניהם על „הסרט והבימוי הטובים ביו־תר". הבמאי ג'ורג' רוי היל והצמד ה־מצויין, פול ניומן ורוברט רדפורד, חוז־רים לסימטאות העולם־התחתון של שי־קאגו, בשנות השלושים. מהנה מאוד.

סרטים אחרים

✱ „שחנת הרוח השחורה" („אופיר", תל־אביב): עלילת מתח, פעולה ואלי־מות, מבויימת בקצב קדחתני בידי דון סיגל („צ'ארלי ואריק"), על סוכן ה־שרותים החשאיים הבריטים, מייקל קיין, היוצא לגלות את עקבות בני החטוף, וחושף רשת ריגול בוגדנית. מרשים ב־עשייתו הקולנועית, חסר סבירות. דלפין סריג, דונאלד פלזנס.

✱ „שני גברים בעיר" („צפון" תל־אביב): מלודראמה „מגוייסת" בשליחות חברתית, של הבמאי הקורסיקאי הצעיר, ויוזה ג'יבאני, הדוגל ברסירנה בתנאי תכליאה, בשיטת הענישה והטיפול ב־עבריין המיזוחרר. קורא לביטול עונש מוות בצרפת. הניבא חישוב, הטיפול פגמתי והטפתי. ז'אן גאבן, אלן דלון.

✱ „ירח של נייר" („חן", תל־אביב): על רקע השפל הכלכלי של שנות ה־30 באמריקה, מביים פיטר בוגדנוביץ', ב־שחור־לבן ובסגנון קולנועי כאילו מיושן, את ראיין או'ניל ואת בתו־בחיים, טייטום, כצמד נוכלים, הנודדים בערי שדה ומפילים בפח ליחות תמימים.

✱ „תיאטרון־הדמים" („רון", ירושלים): שחקן שקספירי בלתי־מצליח חוזר לחיים בגילגול מפלצתי, ומארגן הילו־לת־נקמות מזוויעה, שבמהלכה יחסל את אוייביו־בנפש — חברי תא מבקרי התיאטרון של העתונות הלונדונית. סל־צות וכלהה.

✱ „מה ז'" („אורנע", ירושלים): תרגיל מעורפל בהומור חולני. רומאן פולאנסקי הקדיח תבשיל ד'ארנטי, המ־נסה לומר דבר־מה על סטיותיה של תרבות המערב. פארסה סהרורית על צ־עירה אמריקנית תמימה, סידני רום, ה־נקלעת לווילה ים־תיכונית מוזרה ונת־קלת בסוטי־מין, בפסיכופאטים ודגנרא־טים מכל הסוגים. מארצ'לו מאסטרויא־ני.

✱ „כך היינו" („סטודיו", נתניה; „תפארת", הרצליה): נוסטאלגיה אמרי־קנית, עם „צימוק" יהודי. „סאגה" רו־מאנטית קטנה, המתמשכת משנות ה־40 עד שנות ה־50. ברברה סטרייסנד ורוב־רט רדפורד, בסיפור אהבה־בלתי־אפש־רית, על רקע התמורות הפוליטיות באמ־ריקה המודרנית.

✱ „ליידי שרה בלוז" (הקריות, חי־פה): גירסתו של הבמאי הקנאדי סידני ג'יי פיורי על פרשת חייה, תקופתה ה־סוערת (שנות ה־40) ומותה ללא עת, כשל התמכרות לסמים, של הזמרת ה־כושית האגדית בילי הולידיי. דיאנה רוס, מגלמת את בילי הולידיי ומיטיבה לשיר „בלוז".

✱ „פרפר" („חדר", גבעתיים; „רי־נה", חולון; „אסתר", אשקלון): סרט ארוך, מבוסס על ספר ארוך, שהיה לרב מכר עולמי, בזכות האודיסיאה העל־אנושית של בעל־הזכרונות הצרפתי ה־מנוח, אנרי שארייר, ששחה בגיהנום (אי השדים) וחזר ממנו. עם סטיב מק־קווין, דאסטין הופמן.

✱ „חיית ותן למות" („גלאור", רמת גן): השמיני בסידרת המתכונים מן ה־מדף האלים של בורא גיבור בונד, הסו־פר האנגלי איאן פלמינג. מיודענו רו־ג'ר מור („המלאך") — נאה, גברי ו־קצת בול־עצי, בתפקיד הסוכן־החשאי 007. מבריק והבלותי.

אנדריאה פארול
„הזלילה"

✱ „שתק אותה, סם" („סמדר", ירו־שלים): הרפתקאותיו המוזרות של הקו־מיקן וודי אלן בדמות מבקר־סרטים אמ־ריקני, קטן ומתוסכל, המערבל מציאות הוליוודית זוהרת עם המציאות המתס־כלת של חייו העלובים.

✱ „ההתנקשות" (הקריות, חיפה; „חן", טבריה): שיחזור מוסווה של פר־שת חטיפתו וחיסולו של מהדי בן־ברקה, מנהיגה הגולה של האופוזיציה השמא־לית למלך מארוקו חסן ולראש המש־טרה החשאית שלו, גנראל אופקיר, ב־סרטו של הבמאי הצרפתי איב בואסה.

✱ „מעשיות קאנטרבורי" (הקריות, חיפה): פייר־פאולו פאזוליני חוזר אל נוסחת ההצלחה המסחרית של „דקאמ־רון" ומעביר את מישחקי העגבים והחור־לות, את הגברים המיוחמים ואת ה־נשים הנפקניות — מנאפולי־של־מטה אל החברה האנגלית הטרום־סוריטאנית של ימי הביניים.

✱ „השגעון המקסים" („המגדל", רמלה): אהבתה של אשה בת 40 ל־בחור צעיר, בן גיל בתה, ברומאנסה הבלותית, עם הפי־אנד ובשורה משו־בבת־נפש לנשים בגיל־העמידה. ליב אולמן.

✱ „הדון מת" („שביט", גבעתיים): עוד ממזר ל„סנדק". תיאור של מישחקי־כוח בין משפחות ה„מאפיה" בארצות־הברית. ריצ'ארד פליישר איכלס את סר־טו בדמויות דו־ממדיות וחסרות עניין. עם אנטוני קווין.

✱ „סקורפיו" („חדרה", חדרה; „תרבות", לוד): ברט לאנקסטר המז־דקן בדמות סוכן־חשאי בשרות ה„סי.איי.אי." האמריקני, נחשד בעריקה וב־העברת מידע סודי לידי הסובייטים, ו־דינו נחרץ להעברה מן העולם, בידי אלן דלון.

✱ „הבלונדיני עם הנעל השחורה" („גוריה", נצרת): פארודיה אבסורדית משעשעת של איב רובר („מלחמת ה־כפתורים"), המלגלג בפיקחות קונדסית על השרותים החשאיים של צרפת. רצוף תעלולים מבדחים.

✱ „אוואנטי" („גת", תל־אביב): ג'ק למון בדמות אמריקני עשיר, הנוסע לאי איטלקי שטוף־שמש, כדי לקבל את גו־פת אביו. בילי ויילדר („חמים וטעים") השגון ביים קומדיה רומאנטית בארכ־נות.

✱ „עיניים גדולות" („תפארת", ראשון־לציון): אורי זוהר ביים ומככב, ב־קומדיה ישראלית פאתטית, על מנהל קבוצת כדורסל, החומד את התצלחה הקלה על חשבון החברים והספורט, ואת הנשים על חשבון חיי המשפחה.

✱ „גורלה של אשה יפה" („פאר", חיפה): אליזבט טיילור, מטרונית כמו־שה, עוברת גילגול ביולוגי בעזרת כי־רורגיה פלסטית ונהפכת לאשה צעירה ויפה. מלודראמה נבובה, שבימה לאיי פירס, במרומי האלפים האיטלקיים.

פתרון לבעייתך ברכישת דירה!

לאור התייקרות מחירי הדירות וקשיי המימון של רוכשי הדירות החלטנו לאפשר למספר מוגבל של רוכשי

דירות "גן"

הידועות בטיבן בפתח-תקוה

לקבל הלוואות לא צמודות עד 70.000 ל"י

ע"י משכנתא בנקאית רגילה עד 40.000 ל"י
והלוואה נוספת של חב' "גן" עד 30.000 ל"י

"גן" חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ

פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20 טל. 918091-2-3

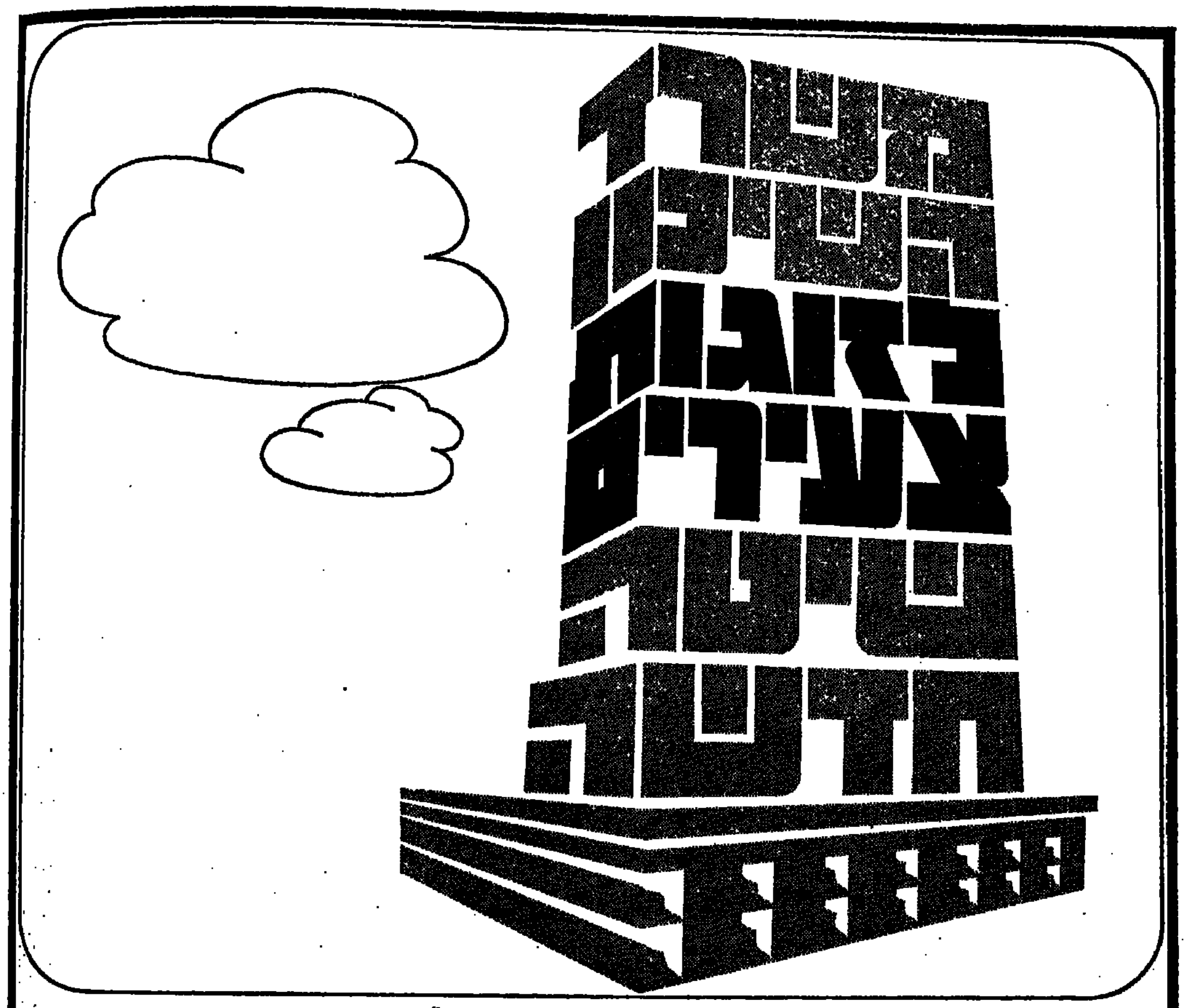

משרד השיכון מציע שיטה חדשה לשכון זוגות צעירים

ביום ג', ע"ז באלול תשל"ד (3.9.1974) פותח משרד השיכון בביצוע תכנית חדשה לשכון זוגות צעירים.

העקרונות עליהם תושתת התכנית הם:

- כל זוג יוכל לבחור את מקום המגורים, האיזור, החברה או הקבלן.
- כל זוג יוכל לבחור את הבנק למשכנתאות.
- כל זוג יוכל לקנות דירה קיימת, מיד שניה או לשכור דירה בדמי מפתח.
- הדירות שייקנו או יישכרו יוגבלו בגודל הדירה ובמחירה.
- משרד השיכון יתן משכנתא או הלוואה בגבה של 105,000.- - 40,000.- ל"י.
- גבה המשכנתא ותנאי ההחזר יקבעו לפי המצב הסוציאלי ומקום הדיור. תינתן עדיפות, בגבה המשכנתא ותנאי ההחזר, לזוגות שמצבם הסוציאלי קשה או שהם רוצים לגור באיזורי פיתוח.
- פרטים על התכנית בחוברת, אותה ניתן לקבל בלשכות ההרשמה לסיוע לזוגות צעירים, במקום מגוריך:

אבן יהודה — מועצה מקומית
אור יהודה — מועצה מקומית
אור עקיבא — מועצה מקומית
אזור — מועצה מקומית
אילת — עיריה
אפקים — מועצה מקומית
אשדוד — עיריה
אשקלון — עיריה
באר יעקב — מועצה מקומית
באר שבע — מרכז גילת
בית דגן — מועצה מקומית
בית שאן — עיריה
בית שמש — מועצה מקומית
בני ברק — עיריה
בנימינה — מועצה מקומית
בת־ים — עיריה
גבעתיים — בית ראשונים
גבעת עדה — מועצה מקומית
גבעת שמואל — מועצה מקומית
גדרה — מועצה מקומית
גן־יבנה — מועצה מקומית
גני תקוה — מועצה מקומית

דימונה — עיריה
הוד השרון — מועצה מקומית
הרצליה — עיריה
זכרון יעקב — מועצה מקומית
חדרה — עיריה
חולון — עיריה
חיפה — בית ארדשטיין
חצור — מועצה מקומית
טבעון — מועצה מקומית
טבריה — עיריה
טירת הכרמל — מועצה מקומית
יבנה — מועצה מקומית
יהוד — מועצה מקומית
יקנעם — מועצה מקומית
ירוחם — מועצה מקומית
ירושלים — "פרוות" המלך ג'ורג' 5
כפר יונה — מועצה מקומית
כפר סבא — עיריה
כרמיאל — מועצה מקומית
לוד — החברה לפיתוח לוד
מבשרת ציון — מועצה מקומית
מגדל העמק — מועצה מקומית

מזכרת בתיה — מועצה מקומית
מנחמיה — מועצה מקומית
מעלות — מועצה מקומית
מצפה רמון — מועצה מקומית
נהריה — עיריה
נס ציונה — מועצה מקומית
נצרת עלית — עיריה
נשר — מועצה מקומית
נתיבות — מועצה מקומית
נתניה — עיריה
עכו — עיריה
עפולה — עיריה
ערד — מועצה מקומית
עתלית — מועצה מקומית
פרדס חנה — מועצה מקומית
פתח תקוה — עיריה
צפת — עיריה
קדימה — מועצה מקומית
קרית אונו — מועצה מקומית
קרית אתא — עיריה
קרית ביאליק — מועצה מקומית
קרית גת — עיריה

קרית מוצקין — מועצה מקומית
קרית מלאכי — מועצה מקומית
קרית ים — מועצה מקומית
קרית עקרון — מועצה מקומית
קרית שמונה — עיריה
רכסים — מועצה מקומית
ראש פינה — מועצה מקומית
ראשון לציון — עיריה
רחובות — עיריה
רמלה — עיריה
רמת גן — עיריה
רמת השרון — מועצה מקומית
רמת ישי — מועצה מקומית
רעננה — עיריה
שדרות — מועצה מקומית
שלומי — מועצה מקומית
תל־אביב — רח' פרישמן 42
שדרות ירושלים 47, יפו
דרך שלמה 138, יפו
דרך ההגנה 75
תל־חנן — מועצה מקומית
תל־מונד — מועצה מקומית

קיץ - העונה המתאימה ביותר לטמפוני טמפקס

קיץ - שמש, ים, שחייה, צלילה, ריצה וחדוות־חיים שהיית רוצה שלא תגמר לעולם. חבל על כל רגע של הנאות קיץ אשר הולך לאיבוד.

לכן את משתמשת בהגנה הנאמנה של טמפוני טמפקס. הם נישאים בפנים ופידושו של דבר - נוחות מירבית והשתחררות מריחות לוואי ומתחבושות עבות. את יכולה לשחות ולבלות כל הקיץ. האם את מכירה סיבה טובה יותר לשמוש בטמפוני טמפקס?

החל מן הפעם הראשונה...

טמפוני

TAMPAX

הגנה סניטרית לשימוש פנימי

מיוצרים רק ע״י חברת טמפקס בע״מ, חוונס, אנגליה.

להשיג בבתי מרקחת, בתמרוקיות ובסופרמרקטים. המעוניינות בקבלת דוגמאות וחומר הסברה ישלחו 50 אג׳ בבולי דואר אל היבואנים: איוווס אימפקס בע״מ, רח׳ ירמיהו 50, ת״א.

חידוש בלעדי של A&G

התנור החושב עבורך!!!

AUTOMATIC

G.L - GRAND LUX

תנור יוקרה

* בעל שעון חשמלי המבצע עבורך הדלקת התנור והפסקת פעולתו לפי הוראותיך וללא נוכחותך.
* היחידי עם 2 תאים אוטומטיים לבישול ולאפיה לפי 2 שיטות שונות.

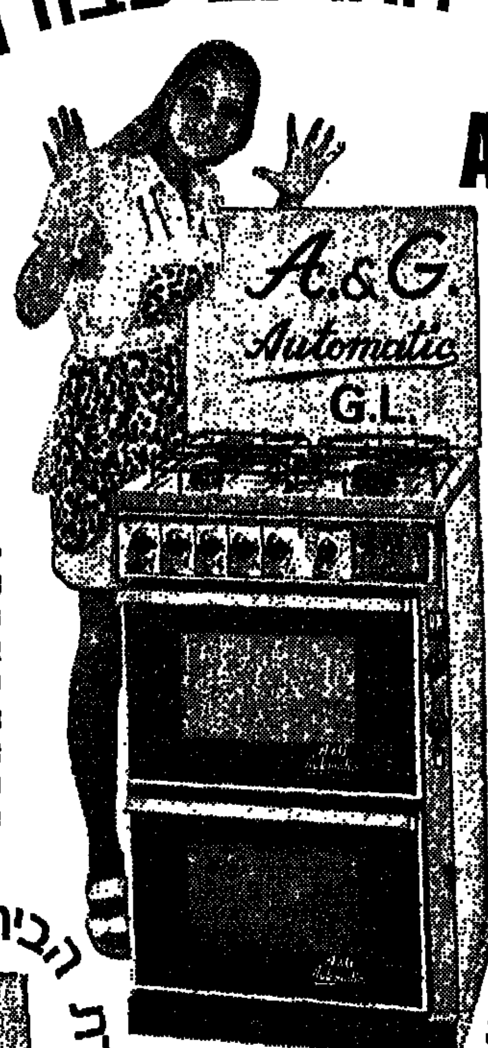

Automatic G.L. הינו תנור יוקרה מפואר עם 5 מבערי גז, ברויילר אוטומטי, גריל, פלטה לשבת, תאורה פנימית ציוד על גלגלים. להשיג במיגוון של פיירקס צבעוני לחזית.

הוא עושה הכל בעצמו!

התנור לעקרת הבית הקלסית!

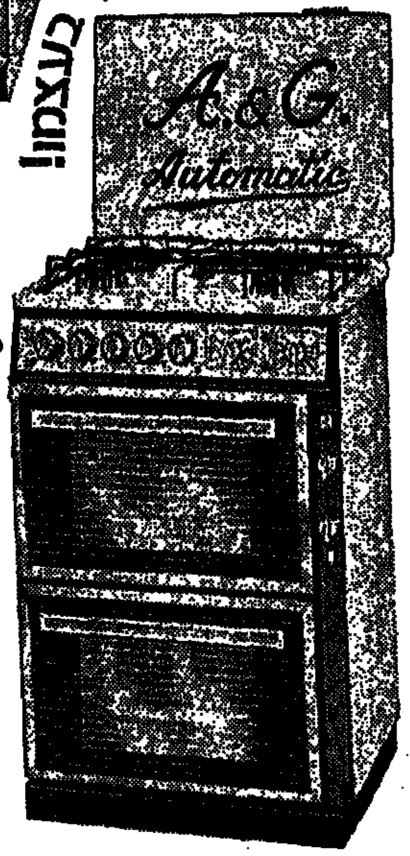

Automatic

התנור הנודע של A & G עם 5 מבערי גז. 2 תאים אוטומטיים לאפיה הפועלים לפי 2 שיטות שונות.

Classic

התנור העונה על כל הצרכים. נפלא בעיצובו עם 2 תאים ו־5 מבערי גז.

לתנורי A & G פיניש מושלם־ציפוי אמאיל משובח ע״י ״סופראמאיל״

45 A&G שנות נסיון וידע־A&G הטוב ביותר

חולון, רח׳ שוקר 38, טלפון: 844277, 843163

חיים ארוכים ברכה או צרה?

(הסוף מעמוד 7)

ים השקיעו את כל רכושם בדמי־כניסה ובאחזקה שוטפת. אין להם לאן ללכת, אם הם נדרשים לצאת בגלל הרעה במצב בריאותם. פרופ׳ מנצ׳ל ורבים אחרים מתריעים נגד העובדת, שמוציאים זקנים מבתי־אבות דווקא ברגע שאינם מסוגלים עוד לשרת את עצמם, גם נוכח המצב בבתי־חולים כרוניים.

רבים רוצים להכנס למעונות, מפני שאינם יכולים לקבל שירותים בביתם אפילו תמורת כסף. ובגלל הפחד, שבקרוב לא יהיו מסוגלים לנהל משק־בית.

„צריך לפתח שירות־בית, אפילו בסובסידיה. זה תמיד יהיה זול יותר מאשר מיטה בבית־אבות", אומרת הגב׳ חנה וייל, מרצה מבית־ספר ל־עבודה סוציאלית, שערכה מחקר על מצב הקשישים בישראל.

משרד הסעד הוא הממונה על נתינת רשיונות לבתי־אבות. אבל לעתים קרו־בות נפתח בית־אבות ללא רשיון, ורק אחר כך פונים למשרד הסעד. קורה גם, שרשות מקומית מעבירה זקנים למעון שאין לו רשיון. פשוט, מחוסר ברירה. „בחוק אין הגדרה למי מותר לנהל בתי־אבות. אין פיקוח ממשי. אין תקנון מחירים. החוק צריך לפקח, אם יש פרופורציות בין השירותים ה־ניתנים לבין הכספים המשולמים. אין שום הגנה לדיירי המעונות. אם רע לזקן, אין הוא יכול לעזוב אלא ב־מקרים נדירים. ומי יפקח שלא יהיה לו רע ?"

כמעט בכל אחד מהמעונות יש מס־פר מצומצם של זקנים, שהסעד משלם את שהותם. התשלום הזה — נמוך מהמחיר הרשמי. „איך יכול הסעד לפקח על המעונות, כשהוא הלקוח המשלם הכי מעט ? איך ייתכן, שה־לקוח (הסעד) הוא גם קובע את ה־מדיניות ? איך ייתכן, שהמספק ונותן הרשיון הוא גם זה שבא לבקש שתק־בל נוקק בהנחה ?"

רשת של שירותים קהילתיים היתה יכולה לפתור חלק ניכר מבעיות הזק־נים: עזרה בעבודות בית, הבאת אוכל חם, טיפול לילה, טיפול יום, שירות מכבסה, תחבורה, טיולים, שירות טל־פון שיפעל 24 שעות, אחות שתבוא לתת זריקת אינסולין יומית לחולי־סכרת, מועדונים, ייעוץ משפטי וכד׳.

גב׳ גרטה פישר, מנהלת השירות הסוציאלי של „הדסה" בירושלים, פיתחה בשנים האחרונות שירות ששמו „קשיש לקשיש". במסגרת שירות זה מבקרים זקנים עצמאים אצל זקנים רתוקים לביתם, עוזרים להם, עושים להם שליחויות ומשוחחים אתם. זהו נסיון חדש ומעניין בשביל למצוא תעסוקה לזקנים (שמשלמים להם סכום סמלי), ובכך לתרום להרגשת אי־תלות וכבוד עצמי אצל המבקרים, המקילים על תחושת הבדידות של המבוקרים.

פיצול המשאבים והמאמצים בין הגורמים המטפלים בזקנים הוא בעוכ־רי העניין. הטיפול מתחלק בין משרד הסעד, הרשויות המקומיות, ביטוח־לאומי וגופים פרטיים. זקן, שאינו עולה חדש, חבר הסתדרות, יוצא מרכז אירופה, עשיר מופלג, או מקרה סעד מובהק — נופל „בין הכסאות".

בארצות־הברית וברבות מארצות אירופה נהפכו הקשישים לכוח פוליטי עצום. באזורים מסויימים הם מהווים 20 אחוז מהאוכלוסית ועשויים אף להכריע את כף הבחירות. הם מאורג־נים ובמקרים רבים מכתיבים מה תע־שה המדינה למענם. בישראל הזקן הוא אדם, שאחר שהגיע לנקודת־שיא בנתיב המקצועי שלו, הוא נופל ומת־דרדר לרוב לשולי החברה.

היו כבר הרבה הפגנות של זוגות צעירים. אולי לא רחוק היום שתישי־שים ייצאו להפגין.

חברת רהיטי וסרלאוף בע״מ אביעזר

רהיטי "שחרת"

איכות גבוהה

סיגנון מקורי

20% הנחה לעולים

רהיטי יבוא

בסגנון חדיש ועדין

מחירים מיוחדים למלאי הקיים

ק. מוצקין, שדי השופטים 12,

טל: 04-716463

לא כ„היפי" – האיש מנצרת

(המשך מעמוד 17)

סוסיות. הוא מחפש „ישוב פרימיטיבי, אך מתורבת, פאסטוראלי, כפי שהיתה ודאי נצרת בימים ההם. אני רוצה מקום, שעודנו חי. אני מחפש אוטנ־טיות".

הוא נתרשם, כנראה, מכמה כפרים שראה במישורים ההרריים של איזור אטלאס, ומאי־אלה נאות־מדבר שראה לאורך עמק הנילוס, בסביבות מארסה־מטרוח.

זפירלי סבור, כי מקומות כאלה אינם קיימים עוד בישראל הנבנית מחדש. אולם ייתכן שיחפש בישראל עיר, שבה יוכל לצלם תמונות־חוץ של ירושלים כפי שהיתה לפני אלפיים שנה.

בשעה שיצילמו את תמונות החוץ בשביל הסידרה על מיתת רבנו, נלכדו הצוותים האנגליים־איטלקיים בישראל על־ידי מלחמת יום הכיפורים, ועבו־דתם נדחתה במידה ניכרת.

למרות זאת מאמינים המפיקים, כי עבודתם בחלק זה של העולם היא בבחינת עובדה ובדעתם ליטול על עצמם את הסיכון להמשיך בעבודת בישראל.

אומר זפירלי: „הייתי רוצה לנצל את ההזדמנות הזאת, כדי לקשר בין ערבים ויהודים. אבסורד הוא בעיני, כי ימשיכו לשנוא וללחום אלה ב־אלה". והוא מוסיף: „אינני מתכוון להיות מעורב במחלוקותיהם, אבל הייתי רוצה להיות בקרבם כמשהו כעין יונת השלום".

שמור על נקיון ארצך וזכה בפרס

במשך הקיץ יעברו מתנדבי החברה להגנת הטבע באתרי גוף ונופש וחופי רחצה ויחלקו לצבור שקיות פלסטיק לאסוף אשפה. אל השקית מצורף דף ובו חידון בנושא איכות הסביבה.

פרסי טיולים וספרים יוגרלו כל שבוע בין הפותרים נכונה את החידון.

אולם הפרס העקרי בו נזכה כלנו אם נשתמש בשקיות ונשמור על נקיון ארצנו הנו ארץ ישראל נאה ונקיה שנעים לחיות בה.

עזור לנו לשמור על נקיון ארצנו, השאר אחריך שטח נקי כפי שהיית אתה רוצה למצוא אותו בבואך להנות בחיק הטבע.

מדינת ישראל משרד הפנים

החברה להגנת הטבע, המטה לישראל נקיה, נשמירת הסביבה

חדשוו! הגיעו דגמי 1975 חדרי שינה מיובאים

רהיטי גבעת ברנר

בואו לאולמי התצוגה המרווחים בגבעתיים — רמת־גן

30 דגמים משגעים של חדרי שינה מטובי היצרנים והמעצבים באירופה

* חדרי שינה צבעוניים — אולטרא מודרניים
* חדרי שינה בסגנון קלאסי ועתיק
* יעוץ ארכיטקטוני והתאמה לדירתך — (ללא תשלום נוסף)
* הספקה מיידית

ככר נח, כצנלסון 113, גבעתיים — רמת־גן, טל. 731143.

חדשים בצמרת

(המשך מעמוד 9)

טלוויזיוני בימים האחרונים של המלחמה, עשתה אותו לפתע לבן־תמותה פגיע. הקסם הטלוויזיוני הוא מנכסיו של מנהיג היום, כמו כושר הספנייה לציבור. יצחק רבין נטל כמה שעורים בהבעת בעל־פה, אחרי שהעירו לו כי נימת קולו ודרך דיבורו נתקבלו בביקורת על ידי הציבור (אי התאמה בין תוכן הדברים לבין הדגשתם או הבלעתם). לצורת הופעתו הטלוויזיונית של ראש הממשלה השפעה ישירה ומיידית על מוראל הציבור ובטחונו העצמי.

איש כמו ד'אסטן — קר, מחושב, מתחייה ליד ספרות ונתונים — נעשה, כפי שמעידים יועציו בציניות, הם ו־אנושי רק על מסך הטלוויזיה. מ..בר שלמושג הכאריזמה נולד מושג־משנה: כאריזמה טלוויזיונית. כזו יש לגולדה מאיר ולמשה דיין וכזו היתה לנשיאים קנדי ודה גול.

אין ספק שאמצעי התקשורת החודרים לחיים ולרשות היחיד של אנשי הציבור הפקיעו מן המנהיגים את אפשרויות המסתורין ומנעו את דרכי הסוד של ניהול מדיניות שטעם היו שייכות למועדון סגור של כמה מדינאים. פירושו של דבר שהעולם נעשה דמוקרטי יותר, מכיר טוב מבעבר את שליטיו אבל פירושו של דבר גם הקטנת כושר התימרון הנועז של מדינאים.

כללו של דבר בהופעתם של כמה פנים חדשות בעולם יש גם משמעות כללית. וילסון, שחזר לחיות ראש ממשלה, הוא בעד יותר שיתוף עם ארה"ב. ז'יסקאר־ד'סטאן מביע דברים לגבי שיתוף צרפת עם נאט"ו שנחשבו לכפירה בימי דה גול. ספרד של סוף ימי פרנקו עומדת על דלתו של השוק האירופי המשותף ופורטוגל מתכוננת לבחירות כלליות חופשיות. אף־על־פי־כן אף אחד מאלה — ונוסיף עליהם את הממשיכים־משנים פורד ורבין — אינו נושא עמו, בינתיים, חזון חדש ובשורת־תקנית.

מי זה שיידע מה טוב לעולם היום השרוי במשבר ולדור של היום שפנה עורף לאידיאולוגיות ונתמוטטו ערכיו המסורתיים: מנהיג כאריזמטי נושא עוז לתמורות בטרם פורענות או מנהל אפור המתמרן למען סטאטוס־קוו ליציבות.

המקצוע: עסקן

(סוף מעמוד 11)

אינטלקטואליות, מורים בבתי־ספר יסודיים, פרופסורים, פקידות בכירה שהתרחקה מאוד מה„עבודה" והיא מעוגנת בירושלים, וכן אנשים צעירים, הלוקחים היום את ההנהגה בוועדי עובדים ומגיעים לעמדה זו לא דרך ההשתייכות למפלגה.

אני: האם עד היום הדרך בסניף המחוז לא היתה פתוחה לפניהם?

עוזי: פתיחות פורמאלית היתה. אבל אם אתה שואל אותי על קשר אמיתי בתור מזכיר מחוז, שיש לי שורשים בקרב אנשי ...גות ופועלים, כפי שהיו למשה ברעם בשנים שבהן עמד בראש המחוז — כך יש לי שורשים בחוגים אחרים. אבא בנה את השכבה הקיימת. היום צריך להוסיף נדבכים חדשים.

משה ברעם: אני לא יכול להתפאר בזה, שהשכבות האלה, שעליהן דיבר עוזי, היו כל־כך דומיננטיות בחיי המפלגה בירושלים, על אף העובדה, שעשינו מאמצים בכיוון שלהן. אני מאחל לעוזי, שיעלה בידו למשוך שכבות נוספות לפעילות. האמת היא, שאני משתייך לדור הוותיקים. מלוא תשומת הלב שלנו היתה נתונה — גם מתוך יחס נפשי — לכך, שהמפלגה תשקף את ותיקי התנועה ובוגיה. עוזי צעיר ממני ורגישותו כלפי הוותיקים פחותה משלי, ולכן אולי יצליח לקרב את הדור הצעיר, וזה יהיה מעשה של השלמה לפעילותי. לפני שנבחר, וגם אחר־כך, יעצתי לעוזי, שלא ישים את כל מיבטחו בשינוי. שיהיה המשך וגם שינוי.

עוזי: יש לי ברירה אחרת?

אני: במדינות רבות בעולם מגיעים אנשים בשנות ה־30 לעמדות־מפתח ונבחרים לתפקידי שרים. אצלנו צריכים לעבור את גיל ה־50 וה־60, כדי להגיע לעמדת שר. אתה הגעת לממשלה בגיל 63. האם אין זה מלמד על פגם רציני בעולם הפוליטי הפנימי שלנו?

משה ברעם: לפי מיטב הכרתי, גיל אינו דבר המאפיין את תכונות האדם. יש אדם, שבגיל 30 הריהו, לפי שכלו ומרצו וכושר ההתבטאות שלו, כבן 60, ויש אדם, שבגיל 60 כשירותו היא כשל בן 30. זה דבר אינדיווידואלי. בממשלה הנוכחית הגיל הממוצע הוא די נמוך. רק ארבעת מתוך 19 חברי הממשלה הם מעל לגיל 60, וביניהם אני. ראש הממשלה הוא בראשית שנות ה־50 שלו. יש דעה מוטעית לגבי ממשלות ישראל מבחינת הגיל, כי אנו ראינו את השרים בגמר הקאדנציה. אני רוצה להעיד בכל הזהירות: אינני בטוח, שהרוטאציה בצה"ל כל כך הצדיקה עצמה. אינני חושב, שרמטכ"ל צריך להתחלף דווקא בגיל 50. יש ערך רב לנסיון. בגיל מסויים יש גם בשלות של שיקול־הדעת.

ממשלה צריכה להיות ממוזגת. בראש וראשונה צריכים לקבוע את הרכב הכישרון, הידע, הנסיון, האחריות והאמון. אדם מעל לגיל 70 צריך לדעת, שגמר את הקאריירה ועליו להפנות מרצו וכשרונו לתחום הציבורי ההתנדבותי — למשל, בתפקידי ייעוץ.

עוזי: אני לא הייתי מחכה עד גיל 63 כדי להיות שר. אולי לא אהיה בכלל. מה, בעצם, קורה? ההנחה היסודית שלי היא, שאדם צריך להגיע לתפקידים ראשונים במעלה, לפי כישוריו, בעת שהוא בשיאו מבחינה אינטלקטואלית. אני חושב, שאילו כמה אנשים היו מגיעים לתפקידי שרים עשר שנים לפני שקיבלו את התפקידים — היו מביאים תועלת רבה יותר למדינה ולחברה.

אם אנשים מכירים בכישורי, גם כמנהיג, הגיל אינו יכול להיות מחסום. ועדיין הוא משמש, במקרים רבים, מחסום. הדוגמה של הצבא היא לא כל כך טובה. בצה"ל הרוטאציה היא קיצונית ואכזרית מדי. צריך להגיע ליותר איזון — כך שבצבא תהיה פחות רוטאציה ובחיים הפוליטיים תהיה יותר רוטאציה.

אני: אתה נושא עיניך לתפקיד שר?

עוזי ברעם: זה לא עניין למחר. אבל אם אני מסתכל על קו הקידום שלי — אין זה מן הנמנע.

אני: אדוני השר, האם גם אתה שואף לקידום בנך למעמד של שר?

משה ברעם: בראשית דרכו של עוזי התנגדתי להליכתו במסלול הפוליטי־הציבורי. אבל הוא לא שאל אותי. הוא הלך במסלול זה, לפי בחירה של עצמו. אך אם הוא כבר הולך במסלול זה — אני מאחל לו, שיתמלאו כל משאלות לבו, ושיגיע לכל תפקיד שהוא חושב שהוא ראוי לו, ושהציבור יהיה מוכן לתפקידו בידיו.

השמדת־עם בשלבים

(המשך מעמוד 13)

הוועדת (של התורכים הצעירים) דורשת במפגיע את חיסולם של השרידים הארמניים האחרונים".

נמנעה הפצת הדו"ח

אם נמצא אדם כמו הכומר הגרמני ד"ר יוהאנס לפסיוס, שביקש — על־אף מדיניות ממשלתו — להתריע על השואה הארמנית ולזעזע את מצפון העולם, לא הרשו לו שלטונות גרמנית לפרסם את הדו"ח שלו על „מצב העם הארמני בתורכיה". הוא הופץ רק ככתב־יד, שתכליתו להשיג תרומות מנדבנים גרמניים, להצלת שרידי הארמנים.

ההגמון הארמני של ירושלים אומר ב־1956 במפורש: „תכניות הפינוי וההשמדה הוכנו על־ידי הגרמנים, בעלי־בריתם של התורכים באותה תקופה של מלחמת־העולם הראשונה. אין כל ספק בדבר".

המעצמות המנצחות במלחמה העולמית הפקירו את הארמנים, למעשה, לגורלם, גם אחרי הנצחון. הם לא עשו דבר ממשי לגונן עליהם מפני הגל הגואה של הלאומיות התורכית, בראשותו של אתא־תורק המהולל, אף לא מפני ברית־המועצות ששיתפה אתו פעולה. העצמאות הארמנית, שהנצה לזמן־מה אחרי המלחמה, גדמה כלא היתה.

בשנת 1922, כאשר כבשו התורכים את איזמיר מידי היוונים, נתממש השלב השישי: במשך שלושת ימי הפרעות נרצחו כ־100 אלף ארמנים, משרידי השואה.

הארמנים — מציין ד"ר לפיד במחקרו — לא קיבלו כל פיצויים על אסונם (לוועידת השלום של 1919 הוגש חשבון כולל על סך 19,130,932,000 פראנקים צרפתיים, לפי שער־המטבע של הזמן ההוא). לעומת זאת יש להם „יום שואה" — 24 באפריל — ובאחרונה הם החלו אוספים חומר תעודי לשם כינון מעין „יד ושם" באריוואן, בירת ארמניה הסובייטית.

„מיד עם תום המלחמה", כותבת ההיסטוריונית הארמנית־אמריקאנית מארג'ורי האוסיאן, „גילה העולם רצון עז לסלוח לתורכיה את פשעיה. היתה סיבה לכך, אף כי לא מוסרית. אחרי נצחונו של כמאל אתא־תורק במלחמת תורכיה—יוון של 1920/22, נחפזה כל אחת ממעצמות המערב להתחרות על חסדו — תוך קריצה אל שדות־הנפט העשירים של מוסול ומטעמים דומים — ולא התקשו למצוא סיבה זו או אחרת, כדי לזכות את האומה התורכית, או אפילו להאדירה".

הסיטרא־אחרא של השואה היהודית הוא הוא שפסק — שבוע לפני ראשית מלחמת־העולם השניה — בדיון על הצורך להשמיד יהודים, פולנים ורוסים, בתשובה לאחד הגנראלים המפקפקים שלו: „כוחנו בזריזותנו ובאכזריותנו... בסופו של דבר, מי עוד מדבר היום על השמדת הארמנים?... העולם מאמין בהצלחה בלבד".

מבצע רכישת ספרים בתשלומים נוחים אצל:

חברה לתערוכות ספרים ומו"לים בע"מ, תל־אביב, אלנבי 76, טל. 611933.

ספרי עזר לעונת הלמודים

	המחיר	מספר הכרכים	תשלום ראשון	תשלום חדשי
1. האנציקלופדיה העברית — 6 כרכים ישלחו מיד וכרך כל 2 חודשים:	1950	26	150	50
2. אנציקלופדיה מצוירת „תרבות"	544	20	40	42
3. תנ"ך פאר בתמונות קסוטו:	520	15	40	40
4. אנציקלופדיה לנוער מכלל:	270	19	30	20
5. סדרת „לייף" מדע, נוער וגיאוגרפית:	525	21	45	30
6. אנציקלופדיה שער למדע — ביולוגיה, כימיה, פיזיקה ורפואה:	350	10	26	27
7. אנציקלופדיה מקראית:	432	6	36	36
8. קורס לאנגלית לפי B.B.C. — 27 תקליטים במזוודה נאה:	610	3	46	47

המשלם במזומן מקבל 10% הנחה

לכבוד חברה לתערוכות ספרים ומו"לים בע"מ, רח' אלנבי 76, תל־אביב.

הנני מזמין סדרה של: ....

ומצרף בזה תשלום ראשון בסך........ ובתשלומים של........ לחודש.
התחייבות זו היא החלטית ובלתי ניתנת לביטול.

השם: .... הכתובת: ....

מס' תעודת הזהות........

תחום השיפוט: תל־אביב. .... החתימה
הספרים ישלחו תוך 7 ימים.

BURDA - בורדה - הגזרה המוכנה בשקית

מאות דגמים חדישים לאשה, לילד ולגבר ✶ זול, פשוט וקל — הבגד מוכן להשיג בכל הארץ

ייעוץ והדרכה חינם — בורדה, רחוב אלנבי 76, תל־אביב, טלפון: 611933.

1-15 לספטמבר
22-29 לספטמבר
90.- ל"י ליום
כולל מסים
מלון גלי זוהר ים־המלח
הזמנת מקומות: ת"א, ש' רוטשילד 66 טל. 625 955
מלון "גלי זוהר" סדום. טל: 057-86051/2/3/4

אנטנה אחת לכל התחנות
במחיר פרסומת
ללא התקנה
400 ל"י
תוצרת יפן

GAIN (DB)		VSWR	
LOW	HIGH	LOW	HIGH
6.5—7.5	0—11	Less than 8	

כל־בו אנטנה
ת"א־יפו, רחוב אילת 18, טלפון 54913

בלש
פרטי ומורשה
יספק לך אינפורמציה מלאת על מעשי בן/ת זוגך. סודיות מוחלטת
טל. 820080

מערכות סטריאו אצל
פוטו סטריאו ספפורט
בן־יהודה 8 ת"א יותר זול!

תל אביב
אלנבי 19 טל. 58408
בי"ס טכני למקצועות האופנה
תפירה בכתב
לבגדי נשים ולבגדי ילדות
גזרן/נית קונפקציה
חולצות ומכנסי גברים
בגדי ילדות
„תרים"
מעתת מכנסים וכובע
התחלת הקורס ב־2.9
שמרי מקומך לחופשת הקיץ
עשי חולצות חצאיות שמלות בעצמך בחודש
תופרת סלון
צייר/ת אופנה
מודליסט/ית
מתכנן/נת אופנה
התחלת קורס ב־2.9
ת.ד. 4402 ת"א

חסוך כסף-בוא לרהיטי מוני

שרות חדש
ליוצאים לנופש
22 20 42
אין צורך לחכנס למשרד, התקשר לטל. 03-222042 והזמן מקום לכל מלון ובית הבראה בארץ. אנו נשלח אליך שליח מיוחד למסירת שובר ההזמנה.
* שרות מיוחד של חברת „קל"... חינם (24 שעות ביממה)
חברת „קל" בע"מ
אל־אביב,
רח' גורדון 28,
רמת־גן,
רח' ביאליק 56
* מוגבל לתל־אביב בלבד.

יהודית
מכירת סוף העונה
הנחות גדולות
על כל שמלות הריון
יהודית
ת"א, רח' הכרמל 39
(בית שלישי מפנת אלנבי)
טלפון 56980
פתוח כל היום

מחפש משהו שונה?
עכשיו יש לך כתובת
באולם התצוגה שלנו, תוכל לעמוד מקרוב על המיוחד בטפטים החדשים שיובאו עבורנו זה לא כבר מאיטליה
צפוי טקסטיל לקירות RIVERTEX
בהדפסים צבעוניים מרהיבים שיש בהם תרבה דמיון ורגש איטלקי.
טפטים פלסטיים MURELLA
מושג חדש בצפוי קירות עם קוקטייל של צבעים חמים ויופי מרתיב.
מצרפת INALTERA
הטפט עם השיק הצרפתי המפורסם שיש בו איזון של צבעים מרהיבים והדור מכובד.
וילונות ROO-LON SANDERSON
למעדיפים את המופתה.
אלעזר זבנו בע"מ
תל־אביב רח' בוגרשוב 12
טל. 285348

וילונות מאיר
יעוץ אישי

תיבות מכתבים
מכל הסוגים
אלומיניום
פורמיקה
פרספקס
שרות ביצוע
נאמן ✕ מדויק
טכנו־ארום
רח' שלמה 77
ת"א טל. 823303

מערכות סטריאו
משוכללות במבחר גדול לכל כיס.
אצל פוטו־סטריאו בספורט
רח' בן־יהודה 8 ת"א

מכירת סוף עונה בביח"ר
בגדיים ב־½ מחיר
דגמי 74
שפר נחלת בנימין 15 (בחצר) קומה א' תל־אביב.
טלפון 623635.

★רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו ★ טלוויזיה ★ רדיו

יום ו'

30.8.1974

8.05 (א) „מעדנים מוסיקליים". י.ס. באך: סוויטה צרפתית מס. 4 במי במול מג'ור (איזבל נף — צ'מבלו). ורדי: רביעיית כלי קשת במי מינור (הרביעייה המוראבית). רוסל: סרנדה לחליל, כינור, ויולה, צ'לו ונבל („להקת מלוס")
9.05 (א) מהקלטות התזמורת של רשות השידור (סטריאו)
9.55 (צ) לעולם לא אשכח
11.55 (צ) מה חדש
12.05 (א) הקונצרט שלי
1.05 (א) קונצרט צהרים. ליסט: סימפוניית „דנטה"
1.30 (צ) הבקודה היהודית עם חנה זמר
2.05 (צ) מצעד הפזמונים העבריים
2.30 (ב) עד ארבע עם דליה גוטמן
3.05 (א) קבלת שבת: פרשת „כי תצא"

פרנגיל ★ „חמרה והשבוי" 9.10 (ט)

4.05 (צ) טעם הבן עם יהודים באוזן
4.06 (א) המזרח התיכון
4.06 (ב) אצבעים זמירות
4.55 (צ) הפטרה השבוע
5.05 (א) מוסיקה קלאסית בבקשתך: צ'ייקובסקי: סימפוניה מס. 6 בסי־מינור („פתטית") (התזמורת הסימפונית הרוסית בניצוח יבגני סבטלאנוב)
5.05 (צ) חיי אדם — פנחס רוטנ־

שבת

31.8.1974

בומבה צור ★ „שלכם לשעה קלה" 9.05 (ב)

יום א'

1.9.1974

סטלה ריבמונט ★ 8.05 (א)

יום ב'

2.9.1974

דן אלמגור ★ „שירו לך ארץ" 9.00 (ט)

יום ג'

3.9.1974

פול מקרטני ★ 6.05 (ג)

יום ד'

4.9.1974

רוד שטייגר ★ „המפקח" 9.00 (ט)

יום ה'

5.9.1974

ברכה עדן ★ 10.05 (א)

חברת „ארוחות למפעלים בע"מ"
מוכנה לספק
מהמטבח שבאוניברסיטת חיפה
כמה מאות ארוחות צהרים מבושלות
למפעלים או מוסדות
נא להתקשר לטלפון 04-255932.

הנהג בהיותך בדרכים אל תשכח לאסוף את **החייל**